

HIF-Rapport

2003:17

Skiidretten i Alta gjennom hundre år

Tor Oskar Thomassen og
Ole Petter Gurholt

Høgskolen i Finnmark

	PUBLIKASJON: HiF-Rapport 2003:17 ISBN: 82-7938-097-3 ISSN: 0805-1062
Publikasjonens tittel: Skiidretten i Alta gjennom hundre år	Antall sider: 122 Dato: 15. desember 2003 Pris: kr 85,- ekskl. mva
Forfattere: Tor Oskar Thomassen og Ole Petter Gurholt	Avdeling: Avdeling for pedagogiske og humanistiske fag
Godkjent av: 1.amanuensis Odd Mathis Hætta, Høgskolen i Finnmark 1.amanuensis Kolbjørn Rafoss, Høgskolen i Finnmark	
Oppdragsgiver:	Prosjekt:
Utdrag:	
Vi bestiller ____stk av publikasjonen: Navn: _____ Adresse/postnr: _____	

Skiidretten i Alta gjennom hundre år

«Historier om de som fulgte etter i oppgatte spor»

Tor Oskar Thomassen • Ole Petter Gurholt

Høgskolen i Finnmark-rapport
Desember 2003

Innhold

Kap I. Skiidretten før 1940	7
1.1. Idrettslagene dannes	7
1.2. De første skiene – tønneklabba	8
1.3. Skirenn i Alten i 1909	8
1.4. Dannelsen av Alta IF	10
1.5. Skibragder i mellomkrigstida	13
1.6. Hovedrennet for Nord-Norge	17
1.7. Skoleskiirenn i Bossekop 1934	20
Kap II. Langrenn hopp og kombinert fra 1945–1970	21
2.1. Gjenreisningstiden og oppstart	21
2.2. Etterkrigstiden og storhetstiden på 1950-tallet	22
2.3. Langrennsprestasjoner på 1950-tallet	25
2.4. Skiløpere som gjorde seg bemerket på 1950-tallet	30
2.5. Skiidretten får større konkurranse fra andre idretter, 1960–1970	34
2.6. Altarennene holdes i live	34
2.7. 1960-årenes skiløpere	37
2.8. Da «alle» hoppet på ski	38
2.9. Prestasjoner i hopp og kombinert fra 1945-1960	44
2.10. Skiaktivitet blant barn og unge	46
2.11. Altabakken	47
2.12. Hoppbakker overalt	49
2.13. Lange reiser	51
2.14. Bjørn Wirkola	52
2.15. Hopp blir guttesport	56

Kap III. 1970–1980. Skisporten nede i en bølgedal	61
3.1. En «ny tid» for skisporten	61
3.2. Oppsving blant yngre langrensløpere	62
3.3. Utstysrevolusjonen	62
3.4. Langrennsprestasjoner på 1970-tallet	63
3.5. De hoppet etter Wirkola	66
3.6. Hopp- og kombinertprestasjoner	69
Kapittel IV. 1980–2002: Endringer i skisporten	72
4.1. Utfordringer fra andre idretter og nye anlegg.	72
4.2. Oppsving i langrenn, men få seniorløpere, 1980–1990	73
4.3. Trenere og ledere	74
4.4. Skiskøyting – revolusjon innen langrennssporten	77
4.5. Begivenhetsrike år for langrennssporten, 1990–2002	81
4.6. Alta ski-team, Alta Langrenn og «Birkebeinergjengen»	82
4.7. Sportslige og økonomiske konsekvenser av junior-NM 1990	82
4.8. Langrennsprestasjoner i Alta IF på 1990-tallet	84
4.9. Langrennstalenter utenom Alta IF	90
4.10. NM 1998 og skigeneralen i Alta, Svein Suhr	91
4.11. Langrennsprestasjoner i jubileumsåret 2002	96
4.12. Hopp og kombinertløpere på topp i landet, 1980–1990:	100
4.13. 1980-tallet med unge talenter i hopp og kombinert	105
4.14. Junior-NM i hopp og kombinert 1990	108
4.15. Samling i bånn	109
4.16. Kanskje en ny opptur	111
Kapittel V. Oppsummering av skiidretten i Alta gjennom 100 år ..	114
5.1. 1900–1940: Det begynte i det små	114
5.2. 1945–1970: Fra krigsår og evakuering til gjenreisning, optimisme og en ny Wirkola ..	115
5.3. 1970–1980: Skisporten sliter	116
5.4. 1980–2002: Endringene i skisporten skjer raskt	116
Kilder	118
Informanter	119
Vedlegg: Vinnere og antall deltakere i Bæskadesrennet	122

Forord

29. mai 2002 feiret Alta Idrettsforening 75 års jubileum. I den forbindelse ble det gitt ut en historiebok med tittel: «Altaidretten – fra tønneklabba til VM-gull». Boka tar for seg klubbens idrettshistorie fra dens spede begynnelse og fram til jubileumsåret. Undertegnede har skrevet langrennshistorien, og i samarbeid med Ole Petter Gurholt jobbet med hopp- og kombinertshistorien. Ole Petter døde sommeren 2002. Han har ført mesteparten av hopp/kombinertshistorien i pennen, spesielt det som skjedde fra 1950–2002. En stor takk til Ole Petter for det arbeidet han har gjort med hensyn til denne rapporten, og ikke minst som skileder i Alta gjennom en årrekke. Jeg vil også gi en stor takk til alle de som har tatt seg tid til å mimre om gamle dager, da spesielt tiden like etter krigen og fram til 1970. Alle personer som har latt seg intervjuet, er tatt med som kilder.

Denne rapporten er en bearbeidelse og utvidelse av Alta IF's jubileumsbok der jeg tar for meg langrenns-, hopp-, og kombinertshistorien.

Det er skihistorien fra 1927 og fram til jubileumsåret 2002 som er mest sentral, men det tas også med enkelte glimt fra den første skiaktiviteten på begynnelsen av 1900-tallet. Det er også tatt med en del av utøvere og arrangement til de andre klubbene i Altaområdet som har drevet med ski.

Jubileumsbokas redaksjonskomitè har lest kapitlene om skiidretten, og de har underveis i prosessen gitt innspill og korrigeringer. De har også bidratt til å fremskaffe gamle bilder som gode illustrasjoner til teksten. Redaksjonskomiteen har bestått av: Ottar Grimstad, Kurt Ek, Harald Rasmussen og Solbjørg Hammari. I tillegg har idrettshistoriker og 1. amanuensis Kolbjørn Rafoss, og historiker og 1. amanuensis Odd Mathis Hætta bidratt med konstruktive innspill i mitt arbeid med denne rapporten. Jeg håper dette arbeidet kan være til glede for både studenter og kolleger, og som kan bidra til å få innsikt i hvordan skiidrettens utvikling i Alta har vært de siste 100 år.

Høgskolen i Finnmark, desember 2003

Tor Oskar Thomassen

Kapittel I

Skiidretten før 1940

1.1 Idrettslagene dannes

På begynnelsen av 1900-tallet utgjorde industriproduksjonen den største næringsveien i Norge. Også i Alta var det en betydelig industridrift ved Kobberverket i Kåfjord og skiferdrift i Tverrelvdalen, Østerelvdalen og Peska. Det ble etter hvert mer mekanisert jordbruk, fiskebåtene fikk motorer og de første bilene dukket opp også i Alta. Elektrisk lys nådde Bossekop i 1926, og kraftledningen fram til Øvre Alta, Aronnes, Elvebakken, Kronstad og nedre Tverrelvdalen kom i 1927. Denne industrialiserings-prosessen førte til politiske og samfunnsmessige endringer. Vi fikk i tillegg en sterkere nasjonal identitet etter unionsoppløsningen med Sverige i 1905, som var medvirkende årsak til en framvekst av frivillige ungdomsorganisasjoner – som politiske foreninger, ungdomslag og etter hvert også idrettslag. Allerede på slutten av 1800-tallet ble det første ungdomslaget i Alta stiftet. Det skjedde i Tverrelvdalen (1898), og ble fulgt opp av ungdomslag både i Talvik (1908), Bossekop (1912), Øvre Alta (1913), Elvebakken (1915), Kviby (1918), Komagfjord (1921), Lille Lerresfjord (1932) og Tappeluft (1934).

Idretten fikk også en større betydning i hele landet, og i 1915 hadde Idrettsbevegelsen i Norge ca 100 000 medlemmer. Idretten i Finnmark ble organisert i særkretser og etter hvert

i idrettskretser. Den 27. april 1919 ble Finnmark Distriktslag for Idrett stiftet på et møte i Kirkenes. Distriktslaget var en fylkesorganisasjon underlagt Norges Landsforbund for Idrett. Følgende særkretser var opprettet: Finnmark Turnkrets (1916), Finnmarken skikrets (1916), Finnmarkens Fotballkrets (1920), Finnmarkens friidrettskrets (1924) og Finnmarkens Bokse- og brytekrets (1927).

I Altaområdet gikk ungdommen sammen for å drive idrett i mer organiserte former, og følgende idrettslag ble dannet i perioden fram til 1940: Freidig i Langfjorbotn (1906), endret til IL Nordstjerna i 1907, Bossekop Ungdomslag (1912), Start i Talvik (1915), IL Fremad – senere Freia i Øvre Alta/ Raipas (1916), Kviby IL (1927), Elvebakken IL – senere Alta IF (1927), Rafsbotn IL (1931) og Ørn på Amtmannsnes (1949). Stort sett var idrettslagene svært like i oppbygging og organisering, og det var ski og fotball som dominerte. I tillegg var det turn og friidrett på programmet i enkelte av klubbene.

Dannelsen av idrettslag skyldtes en voksende interesse for idrettsutøvelse blant ungdom. Spesielt skiidretten hadde stor oppslutning, og det utviklet seg en stevnekultur ettersom det var behov for å måle krefter med hverandre i konkurranser innenfor idrettslagets rammer.

1.2. De første skiene – tønneklabba

Situasjonen for mange ungdommer i Alta, var at de vinterstid ikke hadde arbeid, spesielt dersom aktiviteten i skiferberget var liten. Skigåing ble en naturlig fritidsaktivitet, i tillegg til at man anvendte skiene i betydelig grad som framkomstmiddel vinterstid. Ungdommene utviklet allsidige skiferdigheter. Men det var ikke rare utstyret de hadde råd til. Spesielt etter 1. verdenskrig (1914–1918) var det dårlig råd blant folk. Det var stor arbeidsledighet, og prisene på skifer stagnerte pga liten etterspørsel. Derfor var det nødvendig at man lagde utstyret selv. Det var vanlig å utnytte silde- og sirupstønner som emner til å lage ski. Av lærreimer og tau ble det bindinger, og så var det bare å smette skalltuppen under lærstroppa. «Tønneklabba» var navnet på de første skiene som ungdommen brukte. Emner til staver fant man i skogen av passelige bjørkeemner. Gammelt og slitt seletøy kunne egne seg til å lage hemper på skistavene

Men det var også de som hadde råd til mer ordentlige ski. En av disse var Johan Martin Mjøen. Allerede i 1905 reiste han til Tromsø for å delta i kombinertrenn. Her fikk han 4. premie, og var dermed den første vi har hørt om som ble premiært utenbygds. Johan M. Mjøen ble senere for øvrig ordfører i Alta fra 1923–1924, og i 1925–1933 representerte han Alta på Stortinget. En annen god skiløper var Ole Magnus Rapp fra Langfjordbotn. Han deltok i et stiftelsesrenn på ski i Harstad i 1908, og kom hjem med bronsemedalje i lomma i kombinert, klasse A. Han var også drivkraften bak stiftelsen av idrettslaget Nordstjerna. Han var ikke den eneste skiløperen fra ytterdistriktet. Både Talvik, Alteidet og Lang-

fjordbotn hadde skiløpere som gjorde seg bemerket helt fram til 1940.

1.3. Skirenn i Alten i 1909

De første skirenn som ble omtalt i media, viser at det var stor publikumsinteresse og meget god deltakelse av aktive løpere. Avisa «*Nordkap*» har i 1905 en omtale av «vintersporten i Alten» der den beskriver skisporten på den tiden. Noen år senere, nærmere bestemt 10. mars 1909, forteller samme avis mer utførlig om hopp og langrenn i Tverrelvdalen:

«Tverrelvdalens Ungdomslag afholdt sidstleden Lørdag og Søndag (6. og 7. Marts) Præmieskirend for sine Medlemmer og anden Ungdom i Alten. Laget har i Vinter – visstnok som den første Landsforening i Finmark – innmeldt sig i Centralforeningen til Utbredelse af Idrett og optatt saadan paa sit Program. Centralforeningen hadde opstilt 2 Præmier til Rendet.

I Langrend – 11 og 12 km. – Lørdag startet 11 Deltagere. Løipen gikk fra Lagets Lokale ved Bakken i Tverrelvdalen over Romsdal – Nalganas – Bjørnstad og tilbake til Bakken. Løipen foregikk i utmerket Føre og de opnaadde Tider var respektable idet 1. og 2. Mand brukte henholdsvis 47 Min. 30 Sec. og 48 Min. 11 Sec. Længste Tid var 1 T., 5 Min. og 40 Sec.

Hoprendet Søndag var dessværre ikke begunstiget av det samme gode Føre, idet en Temperatur av blot + 1 Gr. Celcius og sammenføket Nysne overfor Hopet sinket Farten. Følgen var, at trods kraftige Tilsprang var det ikke mulig at strekke Hoplængdene længer end til 16 1/2 M., mens Gutterne i Tverrelvdalen i almindelig Føre pleier at hoppe 23 á 25 M. i samme Bakke. Det er imidlertid en Fornøielse at se den Fremgang i Holdning

og Skiføring som har fundet Sted i Løbet av de Par sidste Aar. Som Dommere fungerte Kaptein Gerner og Cand. Jur. Skavland.

Resultatet av Løbet var:

Klasse – over 20 Aar

1. Pr. Ole Bakken
2. Pr. J. Mjøen
3. Pr. Jørgen Romsdal
4. Pr. Lars Bakken

Klasse 15–20 Aar (kun Hoprend)

1. Pr. Kristoffer Bakken
2. Pr. Paul Sætrum
3. Pr. Arthur Mandsverk

Opmuntringspræmie: P: Romsdal

2 Extrapræmier for de 2 bedste Længdeløpere, der ikke fikk Præmie i kombinert Løb, tilfalt Ole Mosesen. Damernes Præmie for bedste Hopløb tilfaldt Laurits Sætrum.

Præmiene utdeltes om Aftenen under en vellykket Fest i Ungdomslagets Lokale av Kaptein Gerner, der i en kort Tale fremholdt Idrettens Betydning – spesielt Skiidretten som vaar første nasjonale Sport. Deretter gikk Dansen til langt paa Natt.

Det vilde være meget ønskelig om ogsaa andre Ungdomslag og Foreninger vilde følge Tverelvdalens Exempel i at søke vekket Sansen for Idrett i Finmark, – et Arbeide der hittil utenfor Byene har ligget sørgelig nede.»

En uke eller to senere ble det arrangert skirenn på Elvebakken, og – i likhet med tidligere år – var det ogsaa renn i Bossekop. Der ble hopprennet vunnet av Lars Hapalahti foran Lars Bakken.

Den 28. mars, fortsatt i 1909, var det igjen premieskiirenn «i Alten», denne gangen for gutter under 16 år. Vi legger merke til at «Præ-

miene utdeles i Kontanter». Avisen skriver ikke noe om hvor stort pengebeløp det dreide seg om, men «foruten Kontingenten var der ogsaa gitt av Damerne kr. 7,25. Kr. 6,00 som blev til overs fra de voksnes Rend, kom ogsaa med i dette».

Avisa Nordkap skriver videre:

«Alten har havt sin Holmenkoluge nu.

Forrige Søndag afholdtes Præmielængdeløb for Voxne og sidste Søndag Hopløb for Voxne og Gutter, ogsaa med Præmieuddeling. Begge Søndage har været begunstiget af udmerket Veir, saa mange Tilskuere baade store og smaa var paa Farten.

I Længdeløbet – ca. 11 Km. – deltog 12 Herrer. Som Præmie ved begge Løb uddeltes Sølv og andre Nyttegjenstande.

Præmievindere i Længdeløb blev:

1. *Præmie*
Jørgen E. Romsdal 1 Spiseske Tid 0.50.20
2. *Præmie*
Ole Mosesen, Holmen 1 Kagekurv « 0.51.25
3. *Præmie*
Lærer Rusten 1 Sukkerske « 0.56.10
4. *Præmie*
Ingeniør W. Nielsen 2 Theskeer « 0.57.10

Alle i god Kondition.

Præmievinderne i Voxnes Hopløb blev:

1. *Præmie*
Lars Habalathi, Elvebakken 1 Spiseske
2. *Præmie*
Georg Bringsrud, Elvebakken 1 Flødeske
3. *Præmie*
Premierløytnant Wikstrøm 1 Bæger
4. *Præmie*
V. Knudsen, Elvebakken 1 Theske
5. *Præmie*
Emil Thomassen, Kvænvik,

Opmuntrings og Extrapræmie
for længste staaende Hop 1 Par Ski

I Gutternes Hopløp – samme Bakke som de Voxne, men lavere Hop, blev følgende Præmievindere:

1. Præmie

Ingolf Wirkola, Elvebakken 1 Spiseske

2. Præmie

Ole Bringsrud, Elvebakken 1 Uhrkjæde

3. Præmie

Henry Johansen, Skajaluft 1 Slipsnaal

4. Præmie

Karl Styff, Bosekop 1 Tollekniv

5. Præmie

Ørnulf Reinholt, Bosekop,
yngste i Laget, 8 Aar –

Opmuntringspræmie 1 Lommekniv

Som Dommere fungerede Dhrr. Lensmand Borchgrevink, Postmester Puntervold og Ser-sjant Fossum. Førret var ikke det bedste, hverken i Længdeløb eller Hopløbet, hvilket bevirkede, at Hoplængden ikke blev helt tilfredsstillende. Men Tiderne i Længderendet var meget respektable.»

Dette interessante referatet fra Nordkap fredag 31. mars 1905 har vi fått fra Sverre Eilertsen. Det er vel på sin plass å nevne at vinneren i «Gutternes Hopløp», 14-åringen Ingvald Wirkola, som i avisen blir kalt Ingolf, ble far til Karl Th. Wirkola og bestefar til Bjørn Wirkola.

Avisa *Nordkap* refererer også fra hopprenn i 1916:

«Den 19. mars 1916 avholdtes hoppløp. Førret var daarlig, men der blev allikevel præstert mange pene hop. Bedste mand blev Henry Tangen med to fine hop paa 27 og 28 meter.

2. Anton Sivertsen

3. Kristian Heitmann

4. Isak Holten

5. Hjalmar Lampe

Ekstrapræmie i kl. II i 15 km rendet fik Øivind Lethigangas, i 33 km rendet Simen Lethigangas.

Urmaker Chr. Larsens gavepræmie for længste staaende hop tilfaldt Henry Tangen, der leverte et mønsterværdig hop paa 30 meter. Ekstrapræmie for ældste deltager i hop-løpet tilfaldt Jørgen Romsdal.

Fest med præmieuddeling holdtes om aftenen 19. mars i Eiby ungdomslags lokale.»
(*Avisen Nordkap*)

1.4. Dannelsen av Alta IF

Mellomkrigstida i Alta bar preg av fattigdom og tøffe kår for folk flest. Man hadde stort sett nok med å skaffe seg mat og klær til sin store familie, som foruten far og mor ofte bestod av 10–12 barn. Først i begynnelsen av 1930-tallet fikk skifernæringen et oppsving, og produksjonen økte med det dobbelte fra 1931 til 1940. Etter hvert fikk også jordbruket bedre tider fordi den norske stat bidro med bureisningsbidrag til nybrott. På Elvebakken drev de fleste med kombinasjon av gårdsbruk, litt fiske på fjorden, og drift i skiferberget. Enkelt ungdommer var allerede som 20-åringer erfarne drivere i skiferfjellet. De utviklet seg til å bli både sterke og utholdende på grunn av mye kroppsarbeid. Likevel var det ikke så mye tid til fritidsaktiviteter som de skulle ønske, selv om de sommerstid kom sammen for å spille fotball, og vinterstid prøvde de seg i både i hoppbakken og i løypa.

Året 1927 var spesielt på flere måter for befolkningen på Elvebakken. De hadde fått

strøm til bygda for første gang. Senhøstes året før hadde Elvebakken ungdomslag og Elvebakken og Buktens Kommunistiske Ungdomslag gått sammen om å bygge hus for folkeboksamlingen. Søndag 28. november ble bygget innviet, og ble senere betegnet som Elvebakken vel. Altagård hadde i tillegg fått nytt vannverk og statlig bevilgning til ny underoffisersbrakke med messe. Altagård fikk denne vinteren besøk av Garnisonskompaniet fra Sør-Varanger som på ski hadde tatt seg over vidda fra Kirkenes til Alta. 725 km var tilbakelagt på 3 uker da de 29. mars kom tilbake til Nyborg-

Skiferarbeideren og idrettsmannen Georg Suhr (10.07.07–13.08.90) fikk et langt liv både i steinberget og i skiløypa. Bildet er tatt 1945-46. Utlånt av Egil Suhr.

moen leir. Det sier litt om de fysiske prestasjonene på den tiden. Tidligere skiløper, Johan M. Mjøen, ble dette året valgt inn for en ny periode på Stortinget, og man håpet han skulle tale Altas og Finnmarks sak på flere områder. I 1927 feiret Tromsø Skiklubb 30 års jubileum med en stort landsrenn. Her deltok blant annet VM- og Holmenkollvinner Johan Grøtumsbråten fra Sørkedalen i Oslo, Olaf Kjellbotn fra Namsos, og landsdelens egen skistjerne, Ole Hegge fra Bardu. 3000 mennesker overvar hopprennet i Doktordalen.

Ungdommene på Elvebakken, Bukta og Kronstad følte et behov for å danne idrettslag. De hadde lenge snakket om dette, men kom aldri lenger enn til pratestadiet. En vårkveld i 1927 kom noen unge, entusiastiske menn sammen for å diskutere stiftelsen av et nytt idrettslag. Møtet fant sted søndag 29. mai 1927 på Håkon Bruuns «hybel» på Altagård. Bruun var da sersjant i Alta bataljon, og svært idrettsinteressert. Sammen med han var Gunnar Svendsen, Georg Suhr, Wilhelm Simonsen og Johan Anton Helgesen. De bestemte seg for å danne Elvebakken Idrettslag, som i 1931 forandret navn til Alta Idrettslag, og i 1946 til Alta IF.

Mens Gunnar Svendsen etter hvert ble konformann og naturlig sekretær i klubben, var Suhr, Simonsen og Helgesen skiferdrivere og representerte den praktiske idretten. De hadde alle sammen erfaring fra fotball, ski og friidrett, og det var nettopp disse idrettene som skulle drives i laget.

Georg Suhr

Georg Suhr var en av de som var foregangsmennene i Alta IF. Ved siden av å være leder for skigruppa, var han også aktiv utøver. Han oppnådde blant annet en 2. plass på 30 km i

Håkon K. Bruun (17.02. 1903–27.05. 1986) kom fra Skånland, men ble altaværing så god som noen. Først var han knyttet til Alta Bataljon fram til 1938. Etter andre oppdrag i Forsvaret vendte han tilbake til Alta i 1948 og ble distriktsrevisor resten av sitt yrkesaktive liv. Bildet er tatt omtrent samtidig som Elvebakken IL ble stiftet. Utlånt av Margit Bruun Løkken.

klasse A i KM 1932. 2 år senere fikk han en fin 2. plass på 17 km, klasse B i Hovedrennet for Nord-Norge med tiden 1.27.44. Han ble kretsleder på samme distanse i 1935, og i NNM i Alta, mars 1940, ble Georg nr 3 både på 17 km og 30 km i klasse C. Georg Suhr var med som leder både i fotball og ski gjennom en rekke år, og var som regel bakkesjef under hopparrangementet på 1950-tallet. Han ble etter hvert en lokal idrettslegende og trente regelmessig helt fram til 80-årsalderen. Han gjorde en bragd da

Wilhelm Simonsen (13.01.1904–27.09.1963) begynte – i likhet med en stor del av ungdommene på Elvebakken – i skiferfjellet, men senere var han i mange år bygningsarbeider. Bildet er tatt på den tiden laget ble stiftet. Utlånt av Asbjørn Simonsen.

han syklet Trondheim – Oslo som 80-åring, med sønnen Einar som hjelpemann og støtte.

Stiftelsen av det nye idrettslaget gjorde det nå mulig for unge menn å få drive idrett sammen både sommer og vinter. Nå fikk en også muligheter til å konkurrere mot utøvere fra andre klubber i bygda. Det var stor rivalisering innad i bygda som naturlig var. Alta, med sin spesielle etniske og kulturelle sammensetning, gjorde at det var prestisje om å være best i bygda. Tverrelvdalen og Eiby/Øvre Alta med sin opprinnelse fra Nord-Østerdal, Rafsbotn med sin finske bakgrunn, og Bossekop med

mer sammensatt og kystpregete befolkning. De mange idrettslagene og ulike kulturene skapte grobunn for tilhørighet og identitet. Det skulle etter hvert vise seg at Altas idrettsinteresserte befolkning fikk oppleve mange ypperlige skiprestasjoner både fra Alta IL og de andre lagene i området i årene som fulgte.

Johan Anton Helgesen (f. 29.05.1901). Han reiste forholdsvis tidlig til sjøs som maskinist. Under siste krig ble båten han var på, torpedert, og han omkom. Her er han (t.v.) sammen med sin 8 år yngre bror, Einar. Bildet er utlånt av Einar Helgesen jr.

Gunnar Svendsen (21.04.07–30.11.82) tjenestegjorde i Kongens garde rundt 1927. Bildet er fra den tiden. Av yrke ble han kontormann hele livet, de siste årene i bank. Bildet er utlånt av Ulf Svendsen.

1.5. Skibragder i mellomkrigstiden

Alta IL hadde i mellomkrigstiden flere gode utøvere i kombinert, langrenn og hopp. Her bør vi nevne Oskar Johansen, Frits Mikalsen, Petter Nilsen, Georg Suhr, Ole Rasmussen, Øyvind Mjøen og brødrene Ole og Karl Th. Wirkola. Interessen for hopp og kombinert var stor på 1930-tallet, noe aktiviteten i lagets hoppbakke, Knudsenbakken, vitner om. Den lå bak Ottemgården på Elvebakken. Løperne

hentet fart fra toppen av Sandfallet, rente over sletta og til hoppet, som var nedenfor dagens Øvreveien. Bakken ned mot Elvebakken ble unnarennet. I denne bakken var det Wirkola-guttene utfoldet seg. I tillegg til Ole og Karl Th. Wirkola, som var fremragende hoppere, var også to andre av brødrene, Marius og Erling Wirkola, med i hoppbakken. Spesielt Ole og Marius var kjent som gode stilhoppere.

Etter hvert fikk løperne fra Alta også prøve seg i konkurranser utenfor Alta. I 1929 deltok

flere altaløpere i Hammerfest. «I første del av løpet satte det inn med storm og snekov, og føret ble enda tyngre. Alle deltakere fra Alta og 7 fra byen gikk ut av løpet». Slik beskriver *Vestfinmark Arbeiderblad* slitet i snøstormen.

I 1930 deltok 7 løpere fra Altaområdet i Hovedrennet for Nord-Norge som da gikk i Tromsø. Her fortelles det at rennet som skulle avvikles i mars måtte utsettes til begynnelsen av april pga. snømangel. Arrangørene hadde et svare strev med å få avviklet rennet. Løypesjef Alfred Nilsen med sin stab måtte skrape

Fra Hovedrennet for Nord-Norge i 1930. Her er guttene fra Alta samlet på sletta ved hoppbakken i Doktordalen i Tromsø. Fra venstre: Alfred Sivertsen, Georg Suhr, Ole Romsdal, Alf Lundberg, Einar Heitmann, Paul Lampe, Hjalmar Eriksen, Hilmar Mikalsen og Oskar Johansen. Paul Lampe og Hilmar Mikalsen deltok ikke i rennet. De var akkurat kommet fra Ishavet og møtte opp som tilskuere. Bildet er utlånt av Gerd Bjøru.

sammen snø til en 15 km lang løype som ble gått 2 ganger. Hjalmar Eriksen som da representerte «Fremad», gikk inn til en 3. plass i klasse A. Oskar Johansen og Alf Lundberg ble nr 7 og 8 i klasse A på denne 30 km. Bakkesjef Frithjof Dalsbø fikk hjelp av hester med vogn slik at hoppbakken i Doktordalen ble fylt med anslagsvis 150 tonn snø. Ved hjelp av taubane og solid innsats av klubbens medlemmer og et stort antall skoleelever, lyktes de å få bakken hoppklar.

En annen hendelse som skapte store overskrifter i avisene på den tiden, var hurtigruteskipet Hera's forlis i 1931. Historien startet med at Alfred Sivertsen, Tverrelvdalen, Ole Romsdal, Hjalmar Eriksen og Einar Heitmann, alle fra idrettslaget Fremad, deltok i KM på ski i Gamvik i midten av mars. Største prestasjon stod Ole Romsdal for ved å vinne kombinert med Alfred Sivertsen på 4. plass. På hjemreisen tirsdag 17. mars røk det opp med et stygt uvær, og på tur fra Honningsvåg mot Havøy-gavlen gikk skipet på grunn like ved land kl 1.30 om natten. Det lyktes å få de fleste passasjerene i land, men flere personer mistet livet i den sterke stormen. De overlevende, 56 i tallet, samlet seg på land og fant en lun vik der de fyrte opp varme for å holde liv i de våte og forfrosne kroppene. Så bestemte 4 vågale og djerpe menn seg for å hente hjelp, og med livet som innsats maktet de å komme seg over fjellet og til Havøysund. Blant disse heltmodige personene var Alfred Sivertsen. Han bidro til at folk fra Havøysund kom til unnsetning og fikk berget de forfrosne skibrudne vel tilbake til Havøysund der de ble innlosjert på Øytun Ungdomsskole. Historien sier litt om hvordan det var å komme seg til skirenn på denne tiden der kommunikasjonsmiddelet stort sett var båt langs en værhard og tøff Finnmarkskyst.

Likevel dro man på skirenn for å konkurrere vinterstid, og enkelte av løperne viste fremragende resultater. Georg Suhr var en av disse, og er nevnt tidligere. Klubben hadde også andre løpere som gjorde seg bemerket både i langrenn og kombinert. Disse var: Oskar Johansen, Theodor Johansen, Alf Lundberg, Paul Lampe, Frits Mikalsen og Ole Rasmussen.

I hopp og kombinert hadde vi flere gode utøvere i: Karl Th. (Kalle) Wirkola, Øivind Mjøen, Frits Pedersen, Erling Wirkola og Ole Wirkola. Den største av disse var uten tvil Kalle Wirkola. Toppen av karrieren nådde han ved å ta kongepokalen for seier i kombinert i Hovedrennet for Nord-Norge i Alta i 1940. Frits Pedersen reiste til USA, og vant flere hopprenn og kombinertrenn i USA og Canada fra 1943–1959. Han var bl.a. medlem av Seattle Ski Club en lengre periode.

I naboklubbene Fremad og Tverrelvdalen hadde vi også god løpere. Alfred Sivertsen har vi nevnt tidligere. Dalingen presterte på topp både i klubb og kretssammenheng gjennom en rekke år. Han deltok både i langrenn og kombinert, og hadde sin styrke i løypa. Enda i 1940 var han aktiv, og vant 17 km og 30 km i Hovedrennet for Nord-Norge i Alta, klasse C (over 32 år). Alfred og Henry Sivertsen deltok allerede i 1928 i NM på ski der Henry fikk en 28. plass på 30 km. Ved siden av disse to var også Rolf mannsverk en habil skiløper på den tiden.

Øvre Alta klubben Fremad, som for øvrig gikk over til å hete Freia i 1949, fostret mange gode løpere. I begynnelsen av 1920-årene merket en seg særlig Øivind og Simen Lethigangas, Peder Romsdal, Paul og Henry Tangen. Fremad var en av de ledende skiklubber i Finnmark helt fram til 1935. Ole Romsdal var kanskje den fremste skiløperen

av dem alle. Allerede i 1928 ble han krets-
mester, både i kombinert og på 30 km lang-
renn. Han fortsatte med å vinne flere KM i
langrenn og kombinert helt fram til 1935, og
deltok både i Kirkenes, Narvik og Tromsø.
Hjalmar Eriksen var en annen god løper fra
«Fremad». Han var på topp i kretsen i en 10
årsperiode fra og med 1928, og ble bl.a.
kretsmester både på 30 km langrenn og i kom-
binert, i klasse A i 1928.

En annen løper fra Fremad, Johan Sand-
berg, ble kretsmester i kombinert og i lang-
renn allerede i 1925, og var en habil skiløper.
Det samme kan sies om Roald Hansen, Reidar
Heitmann og Einar Heitmann. Sistnevnte
gjorde seg bemerket ved at han deltok allerede
i 1928 og tok 2. plass i klasse A i landsrenn i
Kirkenes. Han deltok i OL-kvalifisering i
hopp i Oslo i 1936 med en 13. plass som resul-
tat. Einar Heitmann var for øvrig formann
i skigruppa i Frea sammenhengende fra
1945–1953.

Rafsbotn Idrettslag, som ble stiftet i 1931,
har fostret mange store skiløpere. Størst bred-
de hadde laget etter krigen, men også på
1930-tallet var det løpere som hevdet seg.
Bygningsarbeider Alfred Andersen holdt på i
en kort periode, men oppnådde topplassering i
Hovedrennet for Nord-Norge i 1940. Det
samme gjorde Arnulf Nilsen. Petter Nicolai
Nilsen var en annen storløper som kom til å
prege resultatlistene etter krigen, men opp-
nådde allerede på slutten av 30-tallet gode
resultater. Han representerte da Alta IF en
kort periode. Henry Hammari gjorde sine
saker bra i langrenn, og var i tillegg en leder-
figur gjennom en rekke år. Hammari var for-
mann i Rafsbotn i 1946–1949. Han ble senere
også kretsformann noen år senere. På leder-
siden i Rafsbotn var for øvrig Erling Mathisen

Ole Romsdal (1907–2001) t.v. og Hjalmar Eriksen (1904–1992) under Hovedlandsrennet for Nord-Norge i Tromsø 1930. Det kan legges til at Hjalmar Eriksen ble nr. 3 på 30 km her. (Alta kommune, kulturetaten.)

allerede formann i 1934–1935, og 1938–1940.
Samme mann var håndball-, fotball-, og hopp-
dommer i en mannsalder, og leder både i
klubb og skikrets gjennom en årrekke helt
fram til 1970-tallet.

Også i Talvik og Langfjorden hadde vi gode
langrennsløpere og ikke minst skihoppere. I

KM på ski 1938. Det var IL «Fremad» som arrangerte rennet. Starten gikk fra Folkets Hus i Bossekop, og løypa var lagt over Elvestrand, derfra til Øvre Alta, Lampe, Skoddevarre og tilbake til Folkets Hus. I bakre rekke fra venstre finner vi Henry Hammari (Rafsbotn), Gunnar Hansen (Aronnes), 3 fra Øst-Finnmark, Wilhelm Hansen (Aronnes), Johan Knudsen (Raipas), Alfred Andersen (Rafsbotn), ukjent, Arne Hansen (Aronnes), Alf Furu (Øvre Alta), 2 ukjente. Midtre rekkene f.v.: 2 fra Øst-Finnmark, Arnulf Nilsen (nr. 27, Rafsbotn), Karl Uglebakken (Rafsbotn), Karl Kivijervi (nr. 13, Hammerfest), Arthur Hansen (nr. 5, Aronnes), Roald Mikalsen (nr. 7, Bossekop), Ingvald Heitmann (Eiby), Hans Kjeldsberg, (nr. 25, Eiby), Henrik Knudsen (Raipas), Ole Møllenes (nr. 37, Raipas), Johan Johansen (nr. 23, Kronstad), Leif Hansen (nr. 26, Aronnes). Foran f.v.: ukjent, Alf Lundberg (nr. 17, Elvestrand), Einar Heitmann (nr. 19, Eiby), ukjent, Åge Thomassen (Kviby), Fritz Mikalsen (nr. 11, Bossekop), Lars Romsdal (nr. 36, Raipas), Edvard Sarilla (nr. 38, Raipas). Vi kan legge til at vinnerne denne gangen ble Einar Heitmann (spes.) og broren Ingvald Heitmann (komb.). Bildet er utlånt av Gerd Bjøru.

tillegg til tidligere nevnte Ole Magnus Rapp, hadde vi Håkon Rapp, Kristian Kristiansen og Johan Kristiansen som alle representerte IL Nordstjerna. I Hovedrennet for Nord-Norge i Alta, 1940, viste klubben stor bredde ved å ta de 3 første plassene i juniorklassen ved henholdsvis Karl Rapp, Odd Hagen og Kåre Hanssen. Dette rennet beskrives nærmere i neste kapittel. I Talvik ble det allerede i 1915 arrangert et større påskerenn med 44 deltakere i langrenn. Hopprennet ble avviklet i Harehullet og trakk også mange utøvere. Talviks

beste skiløpere på den tiden var Halvdan og Øyvind Kristensen, Jonas Kummeneje og Otto Hansen Midttun.

1.6. Hovedrennet for Nord-Norge

Skidretten befestet seg i den grad utover på 1930-tallet at Hovedrennet for Nord-Norge ble arrangert i Alta i 1940. For ettertiden er det spesielt ett navn som blir husket fra

dette mesterskapet. Vi har allerede nevnt både navnet og bragden, men tar det gjerne én gang til: Karl Th. – eller «Kalle» – Wirkola. Det gjelder hans seier i kombinert, der han satte bakkerekord i Isbergbakken med hele 56 m og tok kongepokalen. Dette var den siste kongepokalen som ble tildelt en idrettsutøver i Norge før krigen, og nettopp denne har vært meget ettertraktet for kongehuset i senere tid. Det har kommet forespørsler om å få den tilbake til slottet, men pr. i dag er kong Haakon VII's pokal i trygg forvaring der den hører hjemme, hos sønnen Inge på Aronnes.

Det er ellers verdt å merke seg at det i juniorklassen ble 3-dobbelt seier i hopp for IL «Nordstjerna». Vinneren ble Karl Tore Rapp foran Odd Hagen og Kåre Hanssen. Kombinert klasse B ble vunnet av Ole Wirkola med broren Erling på 5. plass.

Avisene skrev på forhånd om at Isbergbakken i forbindelse med Hovedrennet for Nord-Norge var blitt ombygd. Inntil da var bakkerekorden på 44 m, og Tunold Hansen fra Kongsberg hadde profilert og utarbeid planer for den nye bakken. *Vestfinmark Arbeiderblad* skrev 1. mars 1940 følgende:

«Unnarennet vil fra 30 til 60 m ha en helning av 40 grader. Dette er i overkant av det nødvendige, men vil selvsagt bevirke lette nedslag. Hoppets høyde blir 3,4 meter og lengden på overrennet ca. 75 meter. Bakken ligger lunt til med skog på begge sidene. Oppe ved hoppet har man en vakker utsikt over det meste av Tverrelvdalen.»

Og avisen fortsetter:

«I hopprennet søndag omkranset hele 1000 tilskuere Isbergbakken. Under hopprennet benyttet de fleste løperne bil de 8 km fra Elvebakken, mens det for de mange tilskuere som møtte opp ble en herlig formiddagstur.»

Isbergbakken på 1950-tallet. (Alta kommune, kulturetaten.)

Karl Th. Wirkola, som vant spesielt hopprenn, satte ny bakkerekord med 56,5 meter. Han ble også tildelt «damenes pokal» for sin innsats. Ved siden av spesielt hopprenn ble det konkurrert i langrenn over 17 km, 4x10 km stafett og kombinert renn. Studerer vi resultatlistene fra Hovedlandsrennet, ser vi at en rekke utøvere fra Alta Idrettslag hevdet seg i toppen.

Karl Th. Wirkola (1915–1968) tok kongepokalen i Isbergbakken 1940. Det var under Hovedrennet for Nord-Norge med et hopp på 56,5 meter. (Alta kommune, kulturetaten.)

17 km spesielt langrenn:

Klasse A:

Steinar Ingebrigtsen, Målselv
Sverre Brandtzegg, Bjørnevatn
Johan Strand, Bardu

Klasse B:

Birger Kåsen, Burfjord
Ole Wirkola, Alta IL
Arnulf Nilsen, Rafsbotn AIL

Klasse C: over 32 år

Alfred Sivertsen, «Grein»
Hans Bjørklund, Kirkenes
Georg Suhr, Alta IL

Kombinert klasse A:

Karl Wirkola, Alta IL
Kåre Kvanli, Bjørnevatn
Jarle Bergstad, Målselv

Kombinert klasse B:

Ole Wirkola, Alta IL
Frode Wasnitsja, Jakobsnes
Kåre Teigen, Målselv

Hoppklasse 20–32 år:

Henry Johansen, Bjørnevatn
Ernst Larsson, «Stein»
Hjalmar Fjeldstad, «Stein»

Hoppklasse 17–20 år:

Karl Rapp, «Nordstjerna»
Odd Hagen, «Nordstjerna»
Kåre Hanssen, «Nordstjerna»

Spesielt hopprenn. Alle klasser:

Karl Wirkola, Alta IL
Frode Wasnitsja, Jakobsnes
Karl Rapp, «Nordstjerna»

Vi ser her at Alta hevdet seg godt innen ski-idretten i Nord-Norge. Kanskje vi tok igjen noe av det vi ikke mestret på fotballbanen.

Med fare for å skryte litt må vi kunne si at Alta IL hadde et slags hegemoni i skisporet og hoppbakken. Men vi skal heller ikke glemme «Nordstjerna» og tidligere Talvik kommune.

Idrett var for de fleste fotball og ski. Noen hadde imidlertid andre interesser og satset på andre grener.

1.7. Skoleskirenn i Bossekop 1934

Hopprenn for gutter over 12 år

1. Ole Holten
2. Arne Mikalsen
3. Leif Lyng
4. Arne Leinan
5. Karl Mikalsen

Hopprenn for gutter under 12 år

1. Kristian Heitmann
2. Harry Leinan
3. Johan Cappelen
4. Erling Mathilassi
5. Olav Wirkola

Bakkerenn jenter over 12 år

1. Solveig Leinan
2. Dagny Johnsen
3. Ingrid Nilsen
4. Ester Mikalsen

Bakkerenn jenter under 12 år

1. Irene Leinan
2. Hildur Mathilassi
3. Lilly Hågensen

(Vest-Finnmark Arbeiderblad)

Kapittel II

Langrenn, hopp og kombinert fra 1945–1970

2.1. Gjenreisningstid og oppstart

Skiidretten hadde opplevd en oppblomstring av aktiviteten i Altaområdet på 1930-tallet, og nådde sitt høydepunkt med hovedrennet for Nord-Norge i mars 1940. Under krigen var stort sett all aktivitet lagt ned. Idrettslagenes aktivitet opphørte. Vanlige folk drev stort sett med friluftslivsaktiviteter som jakt, fiske og bærplukking. Skiturere med venner var også en utbredt aktivitet, i tillegg til at skiene naturligvis ble mye benyttet som framkomstmiddel. Tyskernes okkupasjon av Alta resulterte i mye nød, fattigdom og tragiske skjebner for enkeltmennesker. Høsten 1944 kom evakueringsordenen til Alta, og det bar sørover for alle sammen, bortsett fra enkelte personer som flyktet til fjells. Okkupasjonsmakten brant ned alt som var mulig å få fyr på. Stillas i hoppbakene ble satt fyr på. Ingenting skulle være tilbake etter at tyskerne hadde forlatt Finnmark og Alta.

Frigjøringen av Norge i mai 1945 resulterte i at altafolk etter hvert begynte å komme tilbake, og gjenreisningsarbeidet kom raskt i gang. De første bolighusene ble bygd av tømmerplanker fra tyskerne flyplass på Elvebakken. Telefon og strømnett ble bygd ut, og etter hvert kom veibyggingen i gang. Det var

store utfordringer i å bygge opp igjen alt som var ødelagt. Folk var glade over at krigen var slutt, og det hersket en voldsom optimisme som også gjenspeilet seg i idrettsaktivitet. På toppnivå i norsk idrett fikk vi dannelsen av Norges Idrettsforbund (NIF) i 1946, etter at AIF og landsforbundet slo seg sammen. På krets nivå ble Finnmark Distriktslag for idrett avløst av Aust og Vest-Finnmark idrettskrets. Blant klubbene var det flere som skiftet navn, noen slo seg sammen og nye lag oppstod. Alta IL fikk navnet Alta Idrettsforening (Alta IF), IL Grein ble til Tverrelvdalen IL og Fremad i Øvre Alta skiftet navn til Frea. Like etter krigen ble det gjort forsøk på å slå sammen alle klubbene i Alta til en stor klubb. Det lyktes ikke, noe som kan forklares med at ski ble et viktig symbol utad på idrettsaktivitet i Alta. Fortsatt hadde de forskjellige lagene hadde en lokal tilknytning og forankring. Alt dette skjedde i perioden 1945–1950. Vi stod nå overfor et engasjement og en idrettsglede som fikk tidligere idrettsbegivenheter til å blekne. Det gjaldt både med tanke på bredde blant de aktive, en rekke gode idrettsledere trådte fram, og vi fikk oppleve idrettarrangement med stor publikumsoppslutning, spesielt på ski.

I gjenreisningen av idretten opplevde vi også at nye idretter kom til. I Alta ble det opprettet grupper både for sykling, turn, svømming, boksing og håndball. Mens kvinner stort sett hadde vært fraværende som aktive utøvere, fikk vi nå se flere og flere delta i idrett. Spesielt innenfor håndball ble det nå stor aktivitet for kvinner, men også innenfor friidrett, turn og ski var kvinnelige deltakere vanligere å se. Det var fortsatt mennene som dominerte, og det var ski som ble den store idretten i Alta, spesielt utover på 1950-tallet.

2.2. Etterkrigstiden og «stortetstiden» på 1950-tallet

I 1946 ble Ole Romsdal (f. 13/5 1907) formann i skigruppa. Han hadde på 30-tallet gjort seg sterkt bemerket som en av de fremste

Ole Romsdal har vært både aktiv idrettsmann og deltatt i ledelsen av «Frea» og skigruppa i Alta IF. Bildet er tatt på hans 93-årsdag – 13. mai 2000. Han var da den siste gjenlevende av altaguttene som var med på «Hera»'s forlis nesten 70 år tidligere. Foto: Bodil Bull.

hopp- og kombinertløpere i Finnmark. Han representerte da idrettslaget «Fremad», en klubb som hadde fostret flere gode skiløpere fra Eiby og Øvre Alta-området.

Ole Romsdal fikk en stor utfordring etter krigen med å starte organiseringen av skiidretten i klubben på nytt. Alt av dokumenter, bøker og protokoller var gått tapt i løpet av krigsårene. Det tok imidlertid ikke lang tid før man hadde fått mye av det gamle «i sporet» igjen. Nye ledere gikk i bresjen for å føre en god tradisjon videre. I 1949 og 1950 var det John Lampe som ledet skigruppa i Alta IF. Utover på 50-tallet kom det andre i ledelsen:

1950–51: Leif Ernstsen

1952: Arnold Kjærang

1953–55: Einar Rasmussen

1956: Roald Johnsen

1957: Reidar Olaussen

1958–59: Ole Bull Aune

Alle disse gjorde en stor jobb for klubben. Og utfordringene var mange. Hoppbakker ble bygd, og langrennstraséer ble planlagt, selv om lite ble preparert sommerstid. Det var igjen tid for stor aktivitet, og Alta IF kom på banen som arrangør av treningssamlinger, kretsrenn, distriktsrenn og flere nordnorske mesterskap.

Allerede vinteren 1946 ble det arrangert skirenn, og formannen i Alta Idrettsforening på den tiden, Einar Rasmussen, forteller at det var stor interesse for ski blant folk. De fleste hadde minimalt med utstyr, men stilte opp i langrenn med det de hadde. I den første tiden etter krigen var det stor optimisme overalt. Folk hadde ikke så mange fritidstilbud og når man først tok seg fri, så var det naturlig å samles om idrettsarrangement. På vinteren var hele bygda med, enten som deltakere, funksjonærer eller publikum. De første langrennene startet på Mella-bakken på Kronstad (der Leif

Per Olsen holder skikurs i Komsa 1956. Vi kjenner ikke alle deltakerne, men en del. Foran fra venstre: ukjent, Odd Lundberg (med hvit genser), Roald Rasmussen, Gunnar Thomassen, Odd Suhr, Sverre Bruun, Tormod Suhr. Bak f.v.: Per Olsen, ukjent, Edgar Nilsen, Lakselv (med hvit V på genseren), ukjent, Odd Arne Barlindhaug (den høyeste), Svein Olsen, Arne Mauseth. Bildet er utlånt av Roald Rasmussen.

Kjeldsberg, nabo til Per Abrahamsen, har hus i dag). Før krigen hadde Ole Bull Aune forretning der. Løypa gikk til Kaiskuru, over Losvarkollen, videre over Tverrelva til Borrås og Nerskogen. Deretter bar det tilbake til Mellabakken, hvor innkomsten var. Det var mest vanlig å gå 18 km, men etter hvert ble det også gått 30 km. I et jordbruksområde som Alta var det naturlig nok mye gjerder. Det var ikke tillatt å rive noen av dem, så det ble til at skiløperne måtte komme seg over på best mulig måte. Det var heller ikke lov å hogge ned trær for å gjøre løypetraséene bredere. Ofte ble løypene lagt slik at løperne måtte svinge unna trær og bøye seg under greiner.

Det ble også arrangert renn med start fra Tverrelvdalen samfunnshus (der skolen er i

dag). Senere, da Altarennene for alvor kom i gang i 1952, var starten ved skolebrakkene på Aronnes. Løypa herfra gikk over Altaelva, opp Møllerdalen og over Losvar. Deretter bar det opp på Raipas og ned til skihytta. Så fortsatte man over Altaelva og til matstasjon på Lampemyra. Herfra gikk løypa nedover til Elvestrand og videre i mål på Aronnes. Som oftest var det bare 2-3 skiløpere som gikk løypa på forhånd, så man kan jo tenke seg hvordan forholdene var for de aktive. «Hvis æ skal trekke fram nokka som æ e stolt av fra den tida, ja så må det være tidtakinga. Du skjønner, det va ikke så mange som kunne lese klokka, så vi måtte få tak i gode folk. Og vi hadde et system som gjorde at løperan fikk sin sluttid så å si med en gang dem kom i mål.» I

t tillegg hadde Alta IF en dyktig speaker i Jakob Aarøen, som holdt publikum orientert om anvendt tid og rekkefølgen i mål. Alta IF var også en av de første klubbene som begynte med å seede løperne, dvs. starte de beste løperne til slutt.

Erling Mathisen bekrefter det Einar Rasmussen forteller. Erling – med sine 30 år som formann i Rafsbotn idrettslag og ca. 25 år som leder og nestleder i Finnmark idrettskrets – har en lang bakgrunn som idrettsleder. Fremdeles er han like interessert i idrett, og i en alder av 87 år går han sine 60 turer på ski om vinteren. I følge Erling ble Altarennnet alltid arrangert på en prikkfri måte. Derfor var det også slik at det hvert år kom storløpere til dette rennet. Om Einar Rasmussen har Erling følgende kommentar: «Han Einar var en meget dyktig leder. Han hadde et sånt system og en sånn oversikt, ja æ vil påstå han va langt forut for sin tid.»

Men det var ikke bare Einar som sto bak når større mesterskap ble avviklet. Hele tidtakergjengen med bl.a. Erling Rasmussen, Harald Mjøen, Egil Pettersen, Petter Bull og Reidar Johansen må trekkes fram. Dessuten var Reidar Helgesen og Erling Wirkola alltid med og hjelp til. I spissen sto ofte Ole Bull Aune som også var med i Norges Skiforbunds styre i en periode på 1950-tallet. Alta IF ble etter hvert godt drillet i å gjennomføre større renn med både nasjonal og internasjonal deltakelse. Altarennnet ble en årlig begivenhet med stor oppslutning av eliteløpere sørfra så vel som svenske og finske storløpere. Navn som Sverre Stenersen, Simon Slåttvik, Herulf Berntsen, Hallgeir Brenden, Sverre Stensheim, Martin Stokken, Alf Storelmo, Ingmund Holtås, Pauli Honkanen, Arne Jalkanen, Eero Laineen og Eero Kemppainen var alle løpere med inter-

nasjonal tyngde. I tillegg var Alta IFs toppløper, Per Olsen, en utøver som alltid hevdet seg helt i teten, både i langrenn og kombinert.

Naboklubbene Rafsbotn, Tverrelvdalen og Talvik sto også som arrangører av større skirenn, noe som kan illustreres ved følgende sak i *Vestfinnmark Arbeiderblad* 21. mars 1949:

«Stor deltakelse i kretsrennet i Talvik. Ved henvendelse til formannen i Talvik Idrettslag, Cato Kjellmann, får vi opplyst at det til kretsrennet som tar til med 30 km på torsdag, er anmeldt 64 løpere, 117 på 17 km, og 77 til hopprennet søndag. Innkvarteringskomitéen har gjort et framifrå arbeid, og det er skaffet hus for alle utenbys løpere, og sjølvsagt også sørget for bespisning

Altarennnet ble på midten av 1950-tallet flyttet til Alta Gjestgiveri i Bossekop. Her var det løyper innover mot Gakori, Skoddevarre og videre til Eiby. Det var mye folk som kom på skirenn i den tiden. Einar Rasmussen forteller at Alta IF hadde flere tusen kroner i overskudd av billettinntektene. På «Skansen» ble det arrangert fester og foretatt premieutdeling. Billetten kostet 2 kr for menn og 1 kr for kvinner. For å få de beste løperne fra Finland, var det ikke uvanlig at man ga dem lomme-penger. Som regel var det overskuddet fra billettinntektene som gjorde dette mulig. Dessuten var bedriftene flinke til å gi store gave-premier i tillegg til at de ofte hadde annonser i programmet. Alt dette bidro til at arrangemen-tene ble vellykket også økonomisk.

På 1950-tallet var det vanlig at de mest seriøse og ivrige skiløperne reiste sørover om vinteren for å trene og konkurrere. Spesielt var det flere løpere fra Rafsbotn som benyttet denne muligheten. «Da måtte æ sørge for at det ble stempla en gang i uka for dem, så dem

hadde nåkka å leve av. Det va ikke rart at det ble godt forhold mellom Alta og Rafsbotn,» forteller Einar Rasmussen.

I tillegg til Altarennet sto Alta IF som arrangør av Hovedrennet for Nord-Norge både i 1951, 1954 og 1957. Her var deltakelsen stor, noe som en ser av resultatlistene fra den tiden. Langrennet i 1951 gikk fra Aronnes, der alle skolebrakkene lå. Det ble avviklet både 30 og 17 km. På 17 km vant den finske storløperen Pauli Honkanen A-klassen, foran Kjetil Mårdalen. Beste altaløper ble Ulrik Wisløff med en fin 4. plass. Han deltok også i kombinert. Best av alle på 17 km var likevel Hallgeir Brenden fra Trysil, som for øvrig ble olympisk mester og verdensmester for Norge flere ganger på 50-tallet. I 1951 var han faktisk B-løper, men allerede året etter vant han OL i Oslo. 10 km langrenn for junior i 1951 ble vunnet av Alta IFs storløper Per Olsen, som senere ble tatt ut til å delta for Norge både i VM og OL.

I 1954 gjennomførte 70 seniorløpere 15 km langrenn. Vinneren i Klasse A var Odd Jensen fra Burfjord med tiden 58.24, foran Kjetil Mårdalen, IL «Tinn». I dameklassen vant Emma Nilsen foran Ågot Jansen, begge Alta IF. Her var det 4 kvinner som fullførte 10 km. I den sterke juniorklassen med 23 løpere vant Svein Iversen 10 km på 44.27 foran Asbjørn Simonsen med tiden 45.06. Begge disse altaløperne hevdet seg helt i toppen i junior-NM samme år.

2.3. Langrennsprestasjoner på 1950-tallet

Det spesielle med langrennsidretten på femti-tallet, var den store bredden blant de aktive seniorløperne i hele Alta-området. Alta IF hadde løpere som hevdet seg godt både på

lokalt plan og i nordnorsk sammenheng. Her har vi mange navn: John Lampe, Ulrik Wisløff, Olav Sandvik, John Sandvik, Jørgen Sara, Magnus Nilsen, Einar Hansen, Rolf Mjøen, Per Olsen, Birger Svendsen, Helge Lampe, Reidar Olaussen, Svein Iversen, Egil Suhr, Asbjørn Simonsen og Terje Holten. Treningsiveren var stor, og det fortelles at de beste løperne var oppe i 15–20 timer trening i uka i enkelte perioder av året. Det var likevel stor variasjon i hvor mye løperne kunne trene i tillegg til hardt kroppsarbeid. Flere av skiløperne utførte tungt arbeid i skiferfjellet.

Samarbeidet med finlenderne gjorde at altaløperne hadde bra utstyr både når det gjaldt smurning og ski. Flesteparten av dem brukte det kjente skimerket «Järvinen». Av ypperlige skiløpere på 1950-tallet starter vi med den største av dem alle. Mannen som hevdet seg i teten i norsk herrelangrenn i en årrekke, og representerte Alta IF:

Per Olsen

«En fremragende idrettsmann, målbevisst og treningsivrig, hissig og viljesterk, en ypperlig tekniker på ski, en stor skiløper.» Det er karakteristikken medkonkurrenter gir en av Altas aller største langrennsløpere og kombinertløper gjennom tidene.

Per Olsen er født 13. juni 1932. Han vokste opp på Aronnes på et småbruk og var sønn av Oluf og Gudrun Olsen. Han var som guttunger flest på den tiden mest fascinert av hoppporten. Sammen med en rekke andre jevnaldrende benyttet de krigsvintrene 1941–44 til å spenne på seg hoppskiene på Aronnes for å dra de 5-6 kilometrene til Raipasbakken. Det ble mange lange dager i hoppbakken, og her la de grunnlaget for både dristighet, styrke og

Per Olsen under NNM i Harstad (15 km) i 1955. (Alta kommune, kulturetaten.)

kondisjon. I 1944 ble Per og familien med på evakueringen fra Alta, og havnet på Sollihøgda i Bærum. Her fikk gutten sine første ordentlige hopp ski, og bindinger fikk han av Borghild Niskin, en av Norges deltakere i slalåm for kvinner under vinter OL i Oslo i 1952. Under evakueringsperioden benyttet Per hopp skiene flittig, og han fortsatte med hopp som hovedidrett også etter at familien kom tilbake til Alta i 1947. Det var imidlertid ikke bare skisporten som opptok han. Han var allsidig og deltok i det meste innen lokal idrett.

Først som 17–18-åring begynte Per å trene med tanke på å bli en bedre langrennsløper. Inntil da hadde han vært med på det meste for «skøy skyld». I 1951 vant han både spesielt langrenn og kombinert i kretsmesterskapet i Alta. Han oppnådde også en 3. plass på 10-kilometeren i Hovedrennet for Nord-Norge i Alta samme vinter. Sommeren 1951 la Per et godt grunnlag for vinterens skirenn, og resultatene lot ikke vente på seg. Vinteren 1952 ble et minnerikt år med seier i NM både i spesielt langrenn og kombinert for juniorer. I tillegg tok han en rekke seire både i langrenn og kombinert samme sesong.

Etter KM på ski dette året brukte *Vestfinnmark Arbeiderblad* overskriften: «Per Olsen nesten 7 minutter foran 2. mann i junior-klassen.» Allerede nå så man en kommende storløper i emning.

Skimiljøet i Alta var meget godt på den tiden. 70-80 seniorløpere på startstreken var ikke uvanlig i både krets- og distriktsrenn. Publikumsinteressen var meget stor, og på bygda ble det snakket mye ski, ikke minst fordi Oslo arrangerte olympiske vinterleker nettopp i 1952. I tillegg ble det arrangert trenings-samlinger der man hentet inn større trener-

kapasiteter, som oppholdt seg i Alta fra en uke til 14 dager. Dette inspirerte den yngre garde til å satse på ski. Per bestemte seg da for at her skulle ingenting være uprøvd. Han bygde seg sin egen kajakk som han benyttet flittig i Altaelva gjennom sommeren. I tillegg drev han hardt kroppsarbeid med skogrydding, vedhogst og slåttearbeid. Den unge kroppen ble snart sterk og smidig av kombinasjonen trening og fysisk arbeid.

Sommerstid ble det også drevet litt friidrett. Per vant en rekke kretsmesterskap i baneløp. Faktisk ble han kretsmester også på 200 og 400 meter i Hammerfest i VM-året 1954. Per ønsker ikke å framheve disse resultatene. «Vi sprang med tøysko på en humpete grusbane, og det ble ikke særlige tider ut av slikt.» Vi synes likevel at 26,2 på 200 m og 59,8 på 400 m var bra prestasjoner på en regnfull grusbane i Hammerfest under sterke kulingbyger. Det sier litt om idrettsmannen som drev en utholdenhetsidrett.

Per blir den dag i dag husket som en eminent tekniker på ski. Den ledige og kattermyke stilen som han var en eksponent for, gjorde at han gikk både raskt og effektivt. Han hadde evnen til å slå om på takten i motbakkene og til å dra ut frasparkene på slettene. I Sør-Norge ble det lagt spesielt merke til altaløperens teknikk, og *Vestfinnmark Arbeiderblad* 9. mars 1955 siterer hva *Arbeiderbladet* skrev i sitt lørdagsnummer fire dager tidligere: «Framsynte skiledere i Alta og Rafsbotn med Ole Bull Aune i spissen har nå arbeidet i flere år med å skape et nordnorsk skisentrum preget av finsk skiteknikk. Det ble brukt finske instruktører og finske treningsmetoder. Det fremste produktet av dette norsk-finske samarbeidet er altagutten Per Olsen. Han vant junior-NM i 1952, og vakte oppsikt med sin elegante

stil i en rekke skirenn her sørpå i 1953 og 1954.»

Arbeiderbladet så også framover: «Ennå er ikke Per Olsen noen Hallgeir Brenden, men han har ungdommen på sin side. Når han har vokst seg sterkere og fått mer erfaring, kan han bli – om ikke en Hallgeir Brenden – så kanskje en Arvo Viitanen!»

Selv om Per startet sin karriere som kombi- nertløper, er det likevel i langrennssporet han spesielt vil bli husket. Per var kanskje den som trente mest, men som samtidig hadde god forståelse for riktig trening. Det var ganske vanlig å gjennomføre langturer på beina i tre timer. Mesteparten av treningene ble gjennomført i Kaiskuru og Raipasområdet. Han likte stor- kupert terreng og drev alltid intervalltrening i lange motbakker. Overkroppen ble heller ikke glempt. Per trente med strikk for å bli sterkere i armene, og han benyttet også kajakk- padling i stor grad. Dessuten var han opptatt av at spensten måtte forbedres, og drev ofte med spensthopp med 30 kilos vektmanualer på skuldrene.

I skisporet utviklet Per seg stadig, og han oppnådde å bli nordnorsk mester på 15 km som første års senior i 1953. Han fikk imidler- tid sitt gjennombrudd som 21-åring under NM for seniorer. En 3. plass på 15 km og flere andre sterke resultater gav en VM-billett til Falun i Sverige. Her ble imidlertid en 42. plass på 15 km det eneste han oppnådde.

Det ble med årene mange gode resultater: Vinner av Altarennet i 1952 (10 km for junior), 1953 (17 km senior), 1954–55–56 (15 km senior) og 1957 (30 km). Vant Rådhus- plassrennet i 1959 og 1960 og er i tillegg inne- haver av Rådhusplassmedaljen. Så sent som i 1969 var han innblandet i tetstriden i Rådhus- plassrennet, men måtte se seg slått av Reidar

Martinsen, Honningsvåg og Jens Stabell, «Stein».

Vinner av Hovedrennet for Nord-Norge i 1953 (17 km senior), 1956 (15 km senior), 1957 (30 km senior) og 1958 (15 km senior) i tillegg til flere 2. og 3. plasser.

I NM har Per mange gode resultater:

1952: 1. plass på 10 km (junior)

1953: 16. plass på 17 km

1954: 3. plass på 15 km og 16. plass på 30 km

1955: 2. plass på 15 km og 5. plass på 30 km

1956: 5. plass på 30 km og 5. plass på 15 km

1957: 2. plass på 30 km og 2. plass på 15 km

1958: 8. plass på 15 km og 11. plass på 30 km

Det må også nevnes at Per Olsen represen- terte Norge internasjonalt i VM på ski både i 1954 og 1958. I Lahti-VM i 1958 ble det en 15. plass på 30 km. Han deltok på stafettlaget i OL i Cortina i 1956, hvor Norge tok 4. plass. I tillegg fikk han anledning til å delta flere ganger både i Lahtispelen og Ounasvaara- spelen i Finland, Falunspelen og Kirunaspelen i Sverige, samt mange andre internasjonale renn. I ærverdige Holmenkollen har Per del- tatt en rekke år. Her oppnådde han sin beste plassering på 15 km i 1955 med en flott 4. plass, i 1956 nr. 7 på 15 km og så seint som i 1962 nr. 13 på 15 km.

I store perioder av året oppholdt han seg i Sør-Norge fordi det var bedre treningsforhold og muligheter til å delta i flere større renn. Per kan vise til flere seire i nasjonale renn. Ennå i 1962, da karrieren var på hell, vant han et nord- disk renn 25. februar på Lørenskog foran 40 andre løpere. I KM på Lillehammer vant Per 15 km foran sterke løpere som Håkon Bru- sveen og Oddmund Jensen. Samme år deltok han også i NM på 15 km og oppnådde en 13.

plass, bare litt over minuttet etter vinneren Alv Storelvmo. I det største turrennet i Norge, Birkebeinerrennet, ble han nr. 2 i 1958.

Vi snakker her om en stor skiløper Alta IF skal minnes med stolthet. Per ble en foregangsmann og en banebryter som satte standard for de som kom etter. Flere yngre løpere i klubben fikk gleden av å ha han som trener og læremester i langrenn da han vendte tilbake til Alta for godt i 1968. Da fikk vi også en oppblomstring blant de yngre løperne, og senere – da Reidar Olaussen førte an som trener på begynnelsen av 1970-tallet, hadde vi en stor gjeng med aktive juniorløpere på høyt nivå.

Petter Nilsen

En annen stor skiløper i Alta, Petter Nilsen, deltok for Rafsbotn IL i alle år bortsett fra på slutten av 1930-tallet, da han gikk for Alta IL. Etter krigen gikk han igjen for RIL. Når det snakkes om skiløpere fra 30-tallet og fram til midten av 1950-årene, blir navnet Petter Nilsen trukket fram. I september 2000 møtte vi Petter Nilsen og sønnen Arne i deres hjem i Rafsbotn. 91-åringen var usedvanlig sprek og bar tydelig preg av å ha det gode humøret i behold fremdeles.

Petter fortalte at det var i militæret i 1930 at interessen for ski og trening for alvor ble tent. Marsjmerket var et mål for de fleste, og her konkurrerte de i militær uniform, med 12 kilos ryggsekk og gevær på ryggen. Distansen var 30 km. I 1935 vant han NNM. Etter hvert ble det mer og mer langrenn, og høydepunktet var deltakelse på 50 km i Holmenkollen i 1949. Da var Petter langt framme, og han passerte 40 km som en av de beste norske løperne. Men plutselig gikk han helt tom, og det var ingen sjanser til å fullføre på skikkelig vis. «Æ huske at det kom en mann løpanes med en skvett

vann sånn at æ fikk litt væske i kroppen 3–4 km før mål. Da va det bare å karre seg inn på best mulig måte.»

Petter ga også en god beskrivelse av hvordan hverdagen var for en som skulle kombi-

Petter Nilsen (f. 1909) i Holmenkollen på slutten av 1940-tallet. Bildet er utlånt av Arne Nilsen.

ner skiløping og vanlig arbeid. På den tiden var det mest vanlig å ta seg arbeid i skiferfjellet. Mandags morgen bar det av gårde fra Rafsbotn over fjellet til Østerelvdalen (sidedal til Tverrelvdalen), – en strekning på 10–12 km. Skitrening ble det så som så med. Han benyttet skiene som framkomstmiddel, og treningen ble drevet etter stier og kjerreveier. Når de skulle på skirenn inne i Alta, startet de tidlig om morgenen fra Rafsbotn. Det var ca. 10 km å gå «over» til Elvebakken. Så var det 17 km eller 30 km langrenn i løyper som snodde seg i kriker og kroker, mellom trær og over myrer, og som ikke var tråkket på forhånd. Men artig var det likevel, fortalte Petter, selv om hjemturen på ski kunne være slitsom. «Det hendte at æ måtte innom søster mi i Saga for å få litt mat i skrotten før det bar videre til Rafsbotn.»

Petter Nilsen var en fremragende skiløper, og flere husker hans bragder i skisporet. Han vant flere kretsmesterskap og distriktsrenn i den perioden han konkurrerte, og tok i alt 200 skipremier. I Hovedrennet for Nord-Norge i Kirkenes i 1948, vant han 30-kilometeren i en alder av 39 år. Han gikk da i klasse D og slo alle A-løperne. Han ble et forbilde for alle de andre som etter hvert kom på høyt nivå i Rafsbotn etter krigen.

Petter Nilsen, også kalt «Stor-Petter», ble ansatt som skitrener på heltid i Finnmark fra begynnelsen av 50-tallet. Han reiste rundt med bl.a. Karl Th. Wirkola over hele Vest-Finnmark for å gi skiinstruksjon. Karl Th. Wirkola – eller Kalle, som man gjerne sa – var den som skulle instruere i hopp, mens Petter skulle finpusse detaljer i diagonalgang og dobbeltak. I flere år dro han rundt som trener i fylket, og i løpet av den perioden hadde han også hjelp av blant andre den finske storløpe-

Den finske langrennstreneren Arne Jalkanen. (Alta kommune, kulturetaten.)

ren Arne Jalkanen fra Rovaniemi. Samme året som Jalkanen var skitrener i Alta (1951), var Karl Th. Wirkola i Rovaniemi som trener for det sterke hoppmiljøet der. Det sier litt om det gode samarbeidet over landegrensen, og da spesielt mellom Rovaniemi og Alta på den tiden.

2.4. Skiløpere som gjorde seg bemerket på 1950-tallet

Alta IF kan vise til flere skiløpere, og vi gir en kort presentasjon av de mest framtreddende:

Olav Sandvik tok 1. premie på 30 km i Hovedrennet for Nord-Norge i 1956 og en

Olav Sandvik (1926-1986) Bildet er tatt i 1957. Utlånt av Roald Rasmussen.

John Sandvik (1928-1977). Bildet er tatt under NM i Trondheim i 1954. Utlånt av Gerd Bjøru.

imponerende 17. plass på 50 km i Holmenkollen i 1952. Foruten dette hadde han en rekke kretsmesterskap og gode plasseringer både i NM og NNM.

Broren, John Sandvik, kan vise til flere kretsmesterskap, bl.a. på 17 km, 30 km og i stafett i 1951. Han oppnådde dessuten å komme høyt opp på resultatlistene i Hovedrennet for Nord-Norge, klasse A.

Ulrik Wisløff var en habil kombinertløper som hadde sin styrke i langrennssporet. Han deltok både i spesielt langrenn og kombinert i NM på ski i 1949 og 1951. De beste resultatene oppnådde han i Hovedrennet for Nord-Norge, der han fikk en 2. plass i spesielt langrenn på 17 km i 1949, og en 4. plass på samme distanse i 1951.

Einar Hansen deltok i senior A-klassen og oppnådde flere gode resultater. Blant annet kan nevnes at han i 1954 vant den første 50 kilometeren som ble arrangert i Altarennet – flere minutter foran nestemann! Einar deltok også i Hovedrennet for Nord-Norge, og fikk gode plasseringer her. I Kirunaspelen ble han i

Ulrik Wisløff (1923-1997) under 3-mila i NNM i Kvæfjord 1949. Bildet er utlånt av Gerd Bjøru.

På tur over Finnmarksvidda til ungdomslandskampen på ski mellom Nord-Norge, Nord-Finland og Nord-Sverige i Kiruna 1954. Fra venstre: Reidar Johansen, Hilbert Iversen (sjåføren), Asbjørn Simonsen, Ole Bull Aune, Svein Iversen, Ole Sandtrøen, Egil Suhr. Bildet er utlånt av Gerd Bjøru.

1954 nr. 6 på 3-mila. I tillegg tok han flere kretsmesterskap i langrenn. Det mest imponerende er kanskje 20. plassen på 5-mila i Holmenkollen i 1953. Einar Hansen var aktiv på høyt nivå fra 1950 og helt fram til begynnelsen av 1960-tallet.

Rolf Mjøen deltok både i kombinert og i spesielt langrenn. Han var opprinnelig fra Tverrelvdalen og tidligere medlem av Tverrelvdalen idrettslag. Han vant i 1952 1. premie i Hovedrennet for Nord-Norge på 17 km langrenn, og har flere gode plasseringer i langrenn både i Bodø, Tromsø og Målselv. Rolf Mjøen deltok aktivt på seniornivå fra 1948 og fram til 1960.

Magnus Nilsen gjorde også sine saker bra i langrennssporet. Magnus vant flere kretsrenn i

Einar Hansen i den finske olympiadrakten, skaffet til veie av Arne Jalkanen. Her viser han både perfekt fraspark og driv i et distriktsrenn fra Bossekop til Øvre Alta og tilbake til Bossekop (1955). (Alta kommune, kulturetaten).

Magnus Nilsen (f. 1925) under et landsrenn i Tromsø 1957. Innfelt: Han er fortsatt å se i løypa, selv om konkurransetiden er over (1998). Bildene er utlånt av Ruth Nilsen.

kl. B, og deltok både i Målselv og i Ounasvaaraspele i Rovaniemi. Han fullførte der 15 km i en tøff internasjonal konkurranse. På 50 km dagen derpå var det parvis start, og her skulle han møte verdensmester Veikko Hakulinen. Magnus stilte ikke opp. Men da han kom hjem til Alta, sa han: «Nu har æ sett Veikko Hakulinen, nu kan æ dø.» Det blir sagt om Magnus at han var den som holdt motet oppe på lange reiser med sine fortellinger og sitt gode humør. Magnus Nilsen drev med aktivt langrenn langt opp i årene, og oppnådde å få Rådhusplassrennets medalje etter å ha deltatt 8 ganger.

Svein Iversen ble juniormester på 10 km under Hovedrennet for Nord-Norge. Det skjedde i Alta i 1954.

Svein Iversen (f. 1935). (Alta kommune, kultur-etaten.)

På 2. plass kom Asbjørn Simonsen. Samme år deltok de begge to i NM for junior. Svein fortalte at han og Asbjørn reiste nedover til NM uten reiseleder og med en ryggsekk og et par ski hver. Der deltok de både i kombinert og i spesielt langrenn. I spesielt langrenn ble Asbjørn nr. 4 (!) og Svein nr. 14. Slett ikke verst, særlig når vi vet at det var 270 løpere som fullførte. Bl.a. slo de Harald Grønningen, som senere ble olympisk mester i Grenoble i 1968. I kombinert gikk det ikke så bra. «Vi hadde nesten ikke hoppa på ski før vi reiste sørover. Kun noen få hopp i Rishaugen (25 m bakke) hadde vi fått.»

I 1955 vant Svein igjen juniorklassen i Hovedrennet for Nord-Norge på 10 km – denne gangen i Harstad.

Reidar Olaussen, Helge Lampe og Helge Thoresen var dyktige kombinertløpere som blir nærmere omtalt under hopp og kombinertshistorien. De deltok også i spesielt langrenn og hevdet seg meget bra i enkelte renn. Bl.a. kan nevnes at Reidar Olaussen i 1957 fikk 2. plass på 30 km i kretsmesterskapet. Reidar ble i 1974 tildelt Rådhusplassrennets medalje i Hammerfest.

2.5. Skiidretten får større konkurranse fra andre idretter 1960–1970

I 50-årene var det stort sett ski, fotball og utendørs håndball som dominerte idrettsbildet i Alta. Fotballbaner, håndballbaner og hoppbakker ble bygget uten for store kostnader. Skiløypene gjorde at foreldre tok barna med seg på skitur i helgene. Dermed fikk vi en stor gruppe av unge som behersket skiene og oppnådde allsidige skiferdigheter. Etter hvert

ble det mer og mer vanlig å arrangere skirenn for ungene. Utpå 60-tallet fikk også 14–15 åringene delta i Altarenn.

Tidlig på 1960-tallet ble det bygget et svømmebasseng i tilknytning til Alta gymnas. Med et slikt anlegg blomstret svømmesporten blant de unge. Bossekop ungdomslag hadde allerede da anlagt en skøytebane i Bossekop, og den tiltrakk seg et stort antall barn og ungdom. Nå startet for alvor oppturen for skøytemiljøet i Alta. På slutten av 60-tallet begynte så byggingen av Alta ungdomsskole på Sentrum, og dermed var Altas første innendørshall en realitet. Denne hallen var ferdig i 1969, og det betydde et voldsomt løft for håndballsporten. Samtidig hadde fjernsynet gjort sitt inntog i de fleste hjem, noe som medførte mindre fysisk aktivitet blant både unge og voksne.

Alle disse endringene fikk konsekvenser for langrennsidretten. Det ble vanskeligere å få ledere til skiidretten. Etter hvert ble det også færre som stilte opp i forbindelse med arrangementer eller sa seg villig til å utføre dugnadsarbeid. Denne utviklingen forsterket seg tidlig på 1970-tallet. Alta IF opplevde også å miste sin sterke leder Ole Bull Aune. Han døde i forbindelse med deltakelse på et møte i Norges Skiforbund natt til lørdag 3. februar 1962.

2.6. Altarenn holdes i live

Skiidretten hadde likevel en sterk posisjon i Alta-samfunnet, både som mosjonsidrett og konkurranseidrett. På begynnelsen av 60-tallet var det i Altarenn og Hovedrennet for Nord-Norge fortsatt 60 til 70 løpere som deltok i senior- og 15-20 løpere i juniorklassene. I 1961 arrangerte Alta IF både Hovedrennet for

Treningsleir i regi av Norges Skiforbund/Vest-Finnmark Skikrets/HV i Detsika i 1959. Fra venstre: Bjørn Wirkola, Nils Blomkvist, Oddmund Bakken, Markus Svendsen. Bildet er utlånt av Roald Rasmussen.

Nord-Norge og Kalottmesterskapet i ett og samme renn. Her var deltakelsen stor, og Alta IF opplevde å få en vinner på 10 km i klasse eldre junior. Navnet var Markus Svendsen, en havøysundgutt som senere skulle komme på landslaget i kombinert og delta både i VM og OL. En meget god løper fra Tverrelvdalen, Oddmund Bakken, stakk av gårde med seieren i kl. 16-17 år foran sterke svensker.

I 1962 var deltakelsen imidlertid markert mindre, men økte noe i perioden 1963–1965. Det var likevel «bare» 30 til 40 løpere som deltok i seniorklassene, dvs. omtrent halvparten av hva det var på midten av 1950-tallet. Det nye som kom etter hvert, var at det i Altarennet ble opprettet egne gutteklasser på 14-15 år. Her var det i 1963 påmeldt 23 løpere. Av startlista ser vi at store skinavn som Einar Suhr, Alta IF og Torfinn Hammari, Rafsbotn IL dukker opp. Dette er løpere som går igjen på

toppen av resultatlistene senere på 1970-tallet. Fortsatt var det ingen jenter som deltok i de store rennene. Antall toppløpere ble mindre, selv om det også nå var enkelte som utmerket seg spesielt. Her bør vi nevne Ole Ellefseter, Alf Storelvmo, Oddmund Jensen, Sverre Stensheim, Markus Svendsen og Ivar Nordkild. Alta IF var nå som tidligere en dyktig klubb hva angikk større arrangement, og foruten Altarennet, som etter hvert var blitt en tradisjon, sto klubben som arrangør av Hovedrennet for Nord-Norge både i 1961 og 1966. *Finnmark Dagblad* kunne mandag 14. mars 1966, etter et prikkfritt arrangement, slå fast: «Alta IF er moden for å påta seg arrangement av ski-NM.»

Arrangementskomité 1963:
Rennleder: Wilhelm Due
Sekretær: Roald Østlyngen

Kasserer: Gunnar Thomassen
Langrennsleder: Kapt. Eide
Løypesjef: Per Rapp
Tidtaking: Arnold Kjæreng
Bakkesjef: Helge Thoresen
Samband: Rolf Aasen
Materiell/transport: Kjell Eriksen
Trafikk: repr. fra lensmannen
Ordensvern: Hans F. Lindi
Innkvartering: Solbjørg Hammari
Program/gavepremier: Petter og Bjørn Bull
Reklame: Geir Karlsen
Herold: Johannes Bull
Festkomité: Aage Thomassen
Program/billettsalg: Aage Thomassen

Alta IF hadde en velorganisert arrangementsstab som hadde holdt på i mange år. I bresjen for disse sto det alltid ledere som tok ansvar, og lederen i skigruppa hadde som regel det største arbeidet. Skigruppeformenn i Alta IF i 1960-årene var:

1960: Ole Bull Aune
1961–63: Kjell Eriksen
1964: Petter Bull
1965: Asle Midtgard
1966: Kåre Hanssen
1967: Ola Røkenes
1968: Egil Suhr
1969: Otto Håpnæs.

Mer fra treningsleiren i Detsika i 1959. Her ser vi fra venstre: Kristen Kvello, Einar Hansen, Hans A. Øvregård (Karasjok), Kåre Karlsen (Hammerfest), Per Olsen. Bildet er utlånt av Roald Rasmussen.

2.7. 1960-årenes skiløpere

Mens skirenn på 50-tallet stort sett var forbeholdt voksne utøvere, ble det nå satt mer fokus på de yngre. Skolene sørget i større grad for å ivareta skitradisjonene. Kroppsøvingstimer ble benyttet til skigåing. I tillegg ble det arrangert skoleskidager både internt på de enkelte skoler og skolene imellom.

Vi fikk etter hvert enkelte kretsrenn der det var deltakere fra 12 år og eldre. Sonerenn og sonemesterskap ble innført, og på midten av 1960-tallet ble det også arrangert KM for klassene 12–13 år og 14–15 år.

Flere klubber i vestfylket fikk opp løpere på høyere nivå på begynnelsen av 1960-tallet. I Hammerfest opplevde man en oppblomstring av både langrenn og hopp, ikke minst takket være Rådhusplassrennet, som samlet opptil 100 deltakere i langrenn, og Isbjørnrennet, hvor 40- 50 unge hoppere konkurrerte. I Rådhusplassrennet var det også deltakelse av storheter i norsk herrelangrenn – som Hallgeir Brenden, Oddmund Jensen, Sverre Stensheim og Ole Ellefseter. Per Olsen vant dette rennet både i 1959 og 1960, men i 1961 gikk seieren endelig til en av Hammerfests egne løpere, Kåre Karlsen, «Stein». Han vant A-klassen foran en annen sterk løper på denne tiden, nemlig Arne Nilsen, sønn av tidligere omtalte Petter Nilsen fra Rafsbotn. I Hammerfest var det, foruten Kåre Karlsen, også meget godt nivå på langrennsløperne Knut Karlsen, Harald Riibe Jacobsen, Kåre Nyheim og Tore Hausmann. Dessuten må vi ta med Ole Kristensen, som vant både KM og NNM for yngre jr. i 1965. Havøysund hadde Jens Stabell, og i Honningsvåg var Reidar Martinsen meget god og vant bl.a. Rådhusplassrennet i 1969. I 1962 ble det dobbeltseier til

Edvin Suhr (1957). Utlånt av Roald Rasmussen.

Alta i klasse A ved Edvin Suhr og Alvin Amundsen.

Finnmark Dagblad hadde onsdag 8. april 1964 overskriften: «Skiidretten i Alta på vei mot 1940-årenes toppnivå. Men fortsatt fører Hammerfest an.» I artikkelen er det intervju med en av idrettslederne i Alta på den tiden, nemlig idrettskonsulent Casper Øwre. Han sier bl.a. følgende om skisporten: «Vi må innrømme at skiidretten langt fra står på samme nivå som i 1940-årene. Men den har passert bunnen av bølgedalen den har vært inne i, og er på vei oppover. De som fører an i utviklingen er i første rekke Hammerfest, hvor skiledere i HIF og «Stein» har tatt et virkelig krafttak. Karasjok og Honningsvåg er og kommet godt med i år, og i Alta er det blitt mer system over arrangementene. For meg er det spesielt gledelig at det drives så godt ved

skolene i Vest-Finnmark. Som gode eksempler vil jeg gjerne nevne Rognsund, Korsfjord og Øksfjord skoler.»

Alta IF hadde på midten av 1960-tallet svært få aktive junior- og seniorløpere. Også Rafsbotn og Tverrelvdalen opplevde en nedgang. Et positivt innslag fra Tverrelvdalen var Oddmund Bakkens prestasjoner i skiløypa. Oddmund gjorde mange gode renn, og ble bl.a. kretsmester på 15 km i kl. B i 1964 og i klasse A i 1965. Han var på den tiden den eneste løperen fra Alta-området som hadde kvalifisert seg til å gå i A-klassen.

Et lyspunkt i dobbel forstand var åpningen av lysløypa på Sandfallet 4. februar 1965. Åpningsrennet samlet 100 deltakere, og løypa ble nå en svært viktig faktor for rekrutteringen i langrenn. I Komsa ble det også laget en lysløype på slutten av 60-tallet. Skitrener Charles Jensen i Raipas var med på å blåse liv i den gamle klubben Frea. Her fikk han med seg gode juniorløpere som Arvid Mathisen, Sigleif Johansen og Trond Sandelin. Jensen lagde sin egen private lysløype på Raipatun. Løypa, som var på 1,2 km, ble flittig brukt til bl.a. intervalltrening av de mest aktive på den tiden. Etter hvert begynte de yngre løperne i Alta IF å vise resultater. Sander Strøm var en av de unge, fremadstormende talentene. Han var på nordnorsk toppnivå i kombinert, men vant i tillegg flere kretsrenn i spesielt langrenn. I 1967 ble han kretsmester på 10 km i klasse yngre junior. En annen kombinertløper, Tor Oskar Thomassen, tok sitt første KM i langrenn for gutter 12 år i 1967, og ble nr. 2 i langrenn i NNM klasse 15 år i 1970, i tillegg til seier i spesielt hopp og kombinert.

Morsomt var det at nå begynte jentene å vise seg i skisporet. Eva Helgesen vakte oppsikt i hoppbakken ved å være like god som

sine jevnaldrende gutter, men i tillegg var hun så dyktig at det ble nordnorsk mesterskap i spesielt langrenn både i 1968 og 1971. En annen jente, Turid Thomassen, oppnådde også å vinne NNM i juniorklassen. Hun vant i tillegg både Altarennet og Rådhusplassrennet og fikk gleden av å delta på kalottlaget for Nord-Norge. Av andre aktive jenter bør nevnes Bente Thomassen og Gunn-Irene Suhr fra Alta IF og Oddny Heitmann, IL Frea.

I Alta-området var langrennsjuniorene fra Rafsbotn begynt å vise tenner for alvor. Det var Torfinn, Kjell og Arne Hammari, Oddvar Jonas, Svein Mella og Just Myhre. De preget resultatlistene i alle lokale renn, og Torfinn Hammari var også på topp i Nord-Norge. Han vant 10 km for yngre jr. under NNM i Alta i 1966, og var 2 ganger med på å ta gull for Norge i stafett i Nordkalottmesterskapet. I 1968 deltok han i juniorklassen i Holmenkollen hvor han fikk en 13. plass. I Tverrelvdalen var Terje Opgård på så høyt nivå at han kjempet med de beste i landsdelen både i langrenn og kombinert. I 1968 kom Per Olsen tilbake til Alta med sin familie etter noen år i Trysil. Han ble straks engasjert som trener for de yngre løperne i klubben.

2.8. Da «alle» hoppet på ski

Etter krigen eksploderte interessen for idrett. Sjelden har den vært større her i landet enn da. Mange deltok aktivt, og enda flere var tilskuere. Folk var sultne på aktiviteter og begivenheter. Mange av dem som hadde vært aktive før og under krigen, tok opp tråden, og nye ungdommer strømmet til. Det ble fort fart i den organiserte idretten, og det var aktivitet i Alta-området. Både Rafsbotn, Talvik og

Kjente navn fra hoppbakken på 1950-tallet. De to foran er fra venstre: Paavo Korhonen (Finland), Tormod Knudsen. Bak f.v.: Ingolf Stenersen, Kjetil Mårdalen, Sverre Stenersen, Rolf Bergstad, Eero Kempainen (Finland). Foto: Dagny Lillemoen (1952).

Langfjorden hadde hoppmiljø og bakker der enkelte kunne strekke seg ned mot 50 meter. Unggutter som Reidar Olaussen hadde holdt treninga ved like selv om det var krig, og under evakueringa sørpå deltok de i flere renn. Her vant Reidar bl.a. et distriktsrenn i Oppland i 1946. Da han kom tilbake til Alta, fant han igjen sine gamle hoppski der han hadde gjemt dem i ei bjørk i Raipas. Allerede første fredsvinteren, i 1946, reiste hoppere fra Alta rundt og konkurrerte. Kommunikasjonene var ikke alltid like bra. Helge Lampe forteller at «vi kjørte med lastebil som hadde et lite hus bak.

Der satt vi på trebenker, og skiene lå godt forvart på dørken under benkene».

I tillegg til renn i Alta deltok lokale hoppere i Hammerfest, Nordvågen, Talvik og andre plasser rundt omkring i Vest-Finnmark. På Sopnes ble det f.eks. arrangert hopp, kombinert og langrenn for kvinner og menn i 1949, og løpere fra Talvik, Nordstjerna, Kåfjord, Alteidet, Burfjord og Rivarbukt deltok. Det var stor interesse blant folk. Et hopprenn i «Jannebakken» i Hammerfest i 1948 samlet i følge *Vest-Finnmark Arbeiderblad* «en anselig folkemengde». Dagens lengste hopp ble pre-

stert av Kalle Wirkola, som strakk seg til 46 meter. Men publikum, og likeså journalisten i avisen, var skuffet over at så få hoppet over 40 meter. Kalle Wirkola var langt framme i hopp og et forbilde for andre i måten å hoppe på. Sammen med Ulrik Wisløff og Rolf Mjøen dominerte han stort på denne tiden, både i lokale renn og ellers i Vest-Finnmark. Flere ganger var disse på topp i nordnorsk sammenheng.

KM for Vest-Finnmark i Talvik vinteren 1949 kan illustrere interessen og bredden. Da deltok ca. 200 løpere, og det er verdt å merke seg at dette var kun juniorer og seniorer. Hele 77 hoppere var påmeldt til det spesielle hopprennet søndagen, mens over 100 langrennsløpere startet på 17 km lørdag. Torsdag var det 3-mila med 64 deltakere, og dessuten ble kombinert avviklet. *Vest-Finnmark Arbeiderblad* roste innkvarteringskomitéen for en strålende jobb med å skaffe overnatting og bespising av alle utenbygds løpere. Det var stor Alta-dominans i hopp og kombinert, og mange fikk gode plasseringer. Hopprennet gikk i Hyttebakken, der det kunne hoppes ned mot 50 meter. Alta IF tok firedobbelt i kombinert klasse A, med Ulrik Wisløff som vinner foran Kalle Wirkola og Rolf Mjøen. Reidar Olaussen vant spesielt hopp med Ulrik Wisløff som nr. 3 og Kalle Wirkola på 4. plass. I kombinert klasse B ble det seier til Sverre Wasskog, Rafsbotn. Her kom Reidar Olaussen på 2. plass.

Reisen, selv til lokale renn, kunne være strabasios. For å delta i KM i Talvik måtte løperne fra Alta bruke lokalbåten til Talvik, og de ble borte en hel uke. Det samme skjedde når de f.eks. skulle til Honningsvåg. Både her og andre plasser i Finnmark var det flere skibakker og mange hoppere. I Hammerfest ble det bl.a. hoppet i Jansvannsbakken eller

«Jannebakken», der kulen i en periode var bygd opp av fiskekasser. Denne bakken er ellers kjent for sitt mislykkede betongstillas, som sto som et halvferdig monument over hoppporten i mange år.

Mens organisert skilek ofte er innfallsporten til skiidrett i år 2000, var uorganisert skihopping blant barn innfallsporten på 1940- og 50-tallet. Ski var ungenes naturlige lek om vinteren, særlig å hoppe og renne i bakker. De som i tillegg hadde anlegg for å gå på ski, ble ofte gode kombinertløpere. Mange gutter begynte som spesialhoppere og gikk senere over til å delta i kombinert og langrenn. De naturgitte forholdene gjorde at det var spesielt mange skiløpere i Alta, og Alta IF var uten tvil den beste klubben i Vest-Finnmark. Resultatene fra denne tiden viser at i lokale renn dominerte de i hoppbakkene. Rafsbotnløperne var jevnt over best i langrennssporet, men innimellom kunne det være en fra «Stein», Kvalsund eller Talvik som kom høyt opp på resultatlista. I et lokalt renn vinteren 1949/50 ble det femdobbel til Alta IF i hopp junior. Helge Lampe vant foran Helge Thoresen, med Per Olsen, Odd Hansen og Asle Berg på de neste plassene.

Fra resultatlista ellers nevner vi:

Kombinert klasse A

1. Ulrik Wisløff 288,4 poeng
2. Rolf Mjøen 279,3 poeng

Spesielt hopp klasse A

1. Karl Th. Wirkola 149 poeng
2. Reidar Olaussen 145,3 poeng

Spesielt hopp klasse B

1. Asbjørn Suhr, 137,4 poeng
2. Arne Lethigangas 137,0 poeng

Reidar Olaussen varmer opp før kombinert skirenn på Aronnes 1951. Løypa var på 18 km og gikk over Raipas og tilbake til Aronnes. Han ble nr. 6 denne gangen, mens Ulrik Wisløff fikk 5. plass. Rennet ble vunnet av Simon Slåttvik. (Alta kommune, kultur-etaten.)

Det var naturlig at de beste søkte utfordringer utenfor kretsen. Fra 1949 finner vi altaløpere på resultatlistene i større nasjonale renn. Da deltok Ulrik Wisløff både i spesielt langrenn og kombinert i NM og Holmenkollen. Året etter var det klart for en større tropp sørover. Da reiste hele fem Alta IF-medlemmer til Gråkallrennet i Trondheim. Ulrik Wisløff og Reidar Olaussen deltok i kombinert, Helge Lampe og Roald Strøm i hopp junior og Olav Sandvik i langrenn. I tillegg var det to langrennsløpere fra Rafsbotn. Turen gikk med hurtigruta, og det ble tid til et stopp i Sørreisa med deltakelse i distriktsrenn i hopp og 30 kilometer på veien sørover. På tilbaketuren var

de med i Hovedrennet for Nord-Norge i Mo i Rana. Ulrik Wisløff fortalte til *Vest-Finnmark Arbeiderblad* at formålet med reisen var å lære mest mulig.

Ulrik Wisløff var en av mange som fikk sine beste år som skiløper ødelagt av krigen. Han var en habil kombinertløper som hadde sin styrke i langrennssporet, og han deltok i NM i kombinert og spesielt langrenn både i 1949 og 1951. *Vest-Finnmark Arbeiderblad* hadde god tro på Ulrik Wisløff og mente at han «står i dag i særklasse blant kombinertløperne i Vest-Finnmark, og vi har grunn til å vente oss mye av ham». Sine beste plasseringer oppnådde han i Hovedrennet for Nord-Norge, der han fikk en 2. plass i spesielt langrenn på 17 km i 1949. Det året ble han nr. 33 i NM i kombinert. I 1949 og 1951 tok han 5. plassen i Hovedrennet for Nord-Norge, også det i kombinert. Ellers kan vi nevne 3. plass i kombinert kl. B i 1948 og 11. plass i 1950, begge i Hovedrennet for Nord-Norge. Beste NM-plassering var i 1951, da han ble nr. 24. I tillegg vant han en rekke KM og hadde mange gode plasseringer i lokale renn og distriktsrenn.

En annen som gjorde seg bemerket både i kombinert og spesielt langrenn var Rolf Mjøen (f. 1924), som representerte både Tverrelvdalen Idrettslag og Alta IF. Mjøen vant i 1952 1. premie i Hovedrennet for Nord-Norge på 17 km langrenn, men oppnådde også flere gode plasseringer i kombinert. Bl.a. ble han kretsleder i 1948 og fikk 6. plass i Hovedrennet for Nord-Norge i 1952. Rolf Mjøen deltok aktivt på seniornivå i kombinert i flere år rundt 1950, og i langrenn fram til 1960.

Ytterligere en som det er verdt å nevne fra denne perioden, er Frits Pedersen (f. 1920). Han dro til USA under krigen og bosatte seg der. I begynnelsen av 1950-årene gjorde han

det skarpt både i hopp og kombinert, bl.a. med seier i kombinert både i det nordamerikanske og canadiske mesterskapet.

Noen av de beste kombinertløperne på den tiden var fra Nord-Norge, som OL-mestrene Simon Slåttvik fra Mo i Rana (1952), og Sverre Stenersen fra Målselv (1956). Begge var flere ganger i Alta og konkurrerte. I tillegg kom det løpere fra Sør-Norge og Finland. I 1951 deltok f.eks. «Gundermetoden»'s far, Gunder Gundersen fra «Frisk», Asker, og vant kombinert klasse B. Under Hovedrennet for Nord-Norge i 1951 ble hopprennet avviklet i

Isbergbakken med 1500 tilskuere. Rennet ble dessuten sendt på radio over de nordnorske stasjonene. Og publikum fikk valuta for pengene i form av ny bakkerekord på 60 m av den finske landslagshopperen Raimo Tuuliainen. Han vant det spesielle hopprennet 1,1 poeng foran Alta IFs Reidar Olausen, som fikk «damenes pokal» som beste kombinertthopper. Altaløperne markerte seg forresten sterkt i sitt eget mesterskap. Reidar Olausen og Ulrik Wisløff ble henholdsvis nr. 4 og 5 i kombinert klasse A etter landslagsløperne Slåttvik, Stenersen og Kjetil Mårdalen. Kristian og Thor-

Holmenkollen 1952. Fra venstre: Helge Lampe, Olav Sandvik, Per Olsen og Helge Thoresen. (Alta kommune, kulturetaten.)

leif Hammari fra Rafsbotn ble nr. 2 og 3 i klasse B. Helge Lampe vant hopp i juniorklassen foran Rolf Alvestad, med Per Olsen på 3. plass og Ole Kristian Suhr som nr. 4.

Vi må i den forbindelse nevne Kalle Wirkola. I en alder av 36 år hang han fortsatt godt med ungguttene. Den gamle mesteren gjorde et sterkt forsøk på å beholde bakkerekorden. Han tangerte Tuuliiainens hopp på 60 meter, men måtte dessverre over ende. I fallet skadet han beinet slik at han ble sendt på sykehus. Det fortelles at da den 7 år gamle Bjørn kom hjem etter hopprennet med farens saueskinns-pels, ropte han til mora: «Se, her e alt som e igjen av han pappa!»

På denne tiden hadde Kalle Wirkola begynt å vie seg mer og mer for trenergjerningen, ikke bare i Alta, men også i Rovaniemi. Han uttalte til *Vest-Finnmark Arbeiderblad* at de finske hopperne kunne bli farlige «når de bare får mer teknikk». I ettertid er det lett å se at han fikk rett. Finnestilen skulle snart revolusjonere hoppporten.

Kalle Wirkola var nok en viktig grunn til at hoppporten sto så sterkt i Alta IF. Da som nå var man avhengig av ildsjeler. En vanlig overskrift i avisene på den tiden var at «Alta dominerer i hoppbakken». Trenden på hele 1950-tallet var at Alta IFs løpere tok det meste i hoppbakken, mens Rafsbotn i første omgang var fremst i sporet. Etter KM i Hammerfest i 1953 skrev avisene at «Alta og Rafsbotn dominerte KM fullstendig. Tok nesten alt av gull, sølv og bronse.» Helge Thoresen vant hopprennet foran Helge Lampe og Reidar Olaussen, men Kalle Wirkola, som da var 38 år, hadde dagens lengste hopp på 44 meter.

Norges Skiforbunds hopptrener, Otto Olsen, uttalte i januar 1954 til lokalavisen *Altafjord*: «Det er vel neppe noe sted i landet som kan

oppvise en slik bredde i skisporten som Alta.» Han kunne registrere klar framgang fra året før, og fortsatte: «Alta har jo lenge nå vært skisenteret her nord, (...) men det er de færreste som aner hvilken bredde skisporten har her oppe og samtidig hvilken kvalitet som finnes. (...) Rekrutteringen er mest oppmuntrende av alt, (...) det var en skare gutter som møtte i hoppbakken, og det var gutter med fres og tel i. De skal nok bli farlige med tiden, og jeg vil hilse alle sørpå med at de kan regne med konkurranse fra det nordligste fylke.»

I 1952 hadde Alta IF med fire løpere i Holmenkollrennet, tre i junior hopp og Reidar Olaussen i kombinert for senior. Helge Lampe ble beste altahopper da han endte som nr. 14 i juniorklassen, mens Helge Thoresen fikk 18. plass. Helge Lampe ble senere nr. 9 i NM i kombinert for senior både i 1953 og i 1958. Reidar Olaussen ble nr. 11 i kombinert i Holmenkollen i 1952, men på grunn av OL var det nesten bare norske deltakere. Han var for øvrig sterkt inne i bildet under OL-uttaket og gjorde seg bemerket under et mønstringsrenn på Kongsberg. Samme året vant han 2. premie både i hopp og kombinert i Hovedrennet for Nord-Norge. Bare Sverre Stenersen var foran. Nord-Norge stilte sterkt i OL og tok gull og bronse ved Simon Slåttvik og Sverre Stenersen. Disse, sammen med løpere fra Alta, var med på å dominere nordnorske hopp- og kombinertrenn utover hele 1950-tallet, og de markerte seg sterkt i nasjonale renn. Bl.a. fikk Vest-Finnmark Skikrets premie som nest beste 3-mannslag i kombinert-NM i 1953, med Reidar Olaussen, Per Olsen og Helge Lampe, etter at Per og Helge hadde blitt henholdsvis nr. 5 og 9 individuelt. I Hovedrennet for Nord-Norge samme år dominerte Alta sammen med Målselv. Per Olsen ble nr. 2 og Reidar Olaus-

*Helge Lampe i Alta-
bakken på midten av
1950-tallet. Bildet har
vi fått låne av han selv.*

sen nr. 4 i kombinert, mens Ole Kristian Suhr ble nr. 2 i juniorklassen i hopp. Samme Ole Kristian imponerte under et renn i Langfjordbotn, der IL «Nordstjerna» innviet en ny bakke hvor man håpet på hopp ned mot 60 meter. Her var det stor deltakelse med løpere fra hele Altafjord-området og Kvæningen. Avisene forteller at Ole Kristian Suhr «gikk over ende med et dristig hopp på 55,5 meter». Han deltok i renn på hele 1950-tallet, men mest i lokale renn og distriktsrenn, samt Hovedrennet for Nord-Norge.

Den beste skiløperen fra Alta på 1950-tallet var imidlertid Per Olsen. Han er allerede blitt omtalt, og vi skal derfor her nøye oss med å ta med at han ble norgesmester for junior i både langrenn og kombinert i 1952 og hevdet seg i norgestoppen i kombinert i flere år. En av hans største prestasjoner kom i Holmenkollen i 1955. Da ble han nr. 4 på 15 km og nr. 3 i kombinert etter Sverre Stenersen og finske Niemi-

nen, i et renn der finnene ellers dominerte stort. Sett i ettertid er dette en ganske unik prestasjon, men for en dyktig skiløper som Per Olsen var dette mulig. Samme år vant han kongepokal i kombinert under Hovedrennet for Nord-Norge i Tromsø. Etter den sesongen ble det imidlertid mest langrenn.

2.9. Altaløpernes prestasjoner i hopp og kombinert 1945–1960

Ulrik Wisløff

1948: Nr. 3 i kombinert kl. B i NNM.

1949: Nr. 5 i NNM kombinert og nr. 2 i langrenn.

1950: Nr. 11 i NNM kombineert.

1951: Nr. 5 i NNM kombinert og nr. 4 i langrenn.

Reidar Olaussen

1947: Nr. 2 i hopp jr. NNM.

1950: Nr. 4 i kombinert kl. B i Gråkallrennet.

1951: Nr. 2 i hopp og 4 i kombinert NNM, «damenes pokal» som beste hopper i kombinert.

1952: Nr. 2 i hopp og kombinert i NNM, nr. 17 i NM og 11 i Holmenkollen i kombinert og nr. 4 i kombinert i Kirunaspelen.

1953: Nr. 5 i NNM kombinert.

Reidar Olaussen (f. 1927) har utmerket seg både i løypa og hoppbakken, og han har i tillegg gjort en kjempeinnsats på anleggssiden gjennom mange år. Her deltar han i Altarennet 1962. Foto: Halvar Haukland.

1954: NM kombinert nr. 18.

1956: Nr. 3 i NNM kombinert, nr. 25 i Holmenkollen, nr. 22 i NM kombinert og nr. 1 i Altarennet.

1957: Nr. 3 i spes. hopp og kombinert i NNM.

Per Olsen

1952: Nr. 1 i junior-NM i komb. og langrenn.

1953: Nr. 5 i NM kombinert.

1955: Nr. 1 i NNM og nr. 3 i Holmenkollen, kombinert.

1957: Nr. 4 i NM kombinert.

Helge Lampe

1950: Nr. 2 i NNM hopp junior.

1951: Nr. 1 i NNM og i Gråkallrennet (som junior) i spes. hopp.

1952: Nr. 10 i NM hopp (junior), nr. 14 i hopp (junior) i Holmenkollen og nr. 1 i NNM hopp.

1953: Nr. 9 i NM kombinert.

1954: Nr. 8 i NM kombinert, 6. plass i hopp og 4. plass i kombinert i NNM, nr. 5 i hopp og nr. 4 i kombinert i Kirunaspelen.

1955: 3. premie i internasjonalt renn – kombinert i Målselv og nr. 10 i NM kombinert .

1958: Nr. 9 i NM kombinert, 2. premie i hopp og kombinert i NNM samt «damenes pokal». Dessuten 1. premie i hopp og kombinert i Altarennet samt «damenes pokal».

1959: Nr. 5 i Ounasvaaraspelen og nr. 2 i Oulu, kombinert.

1960: Nr. 2 i Kirunaspelen, kombinert, nr. 1 i Altarennet i hopp og nr. 2 i kombinert.

1961: Nr. 3 i NNM hopp.

Helge Thoresen

1952: Nr. 18 i hopp jr. i Holmenkollen og nr. 3 i NNM hopp jr.

1953: Nr. 7 i NNM hopp.

1954: Nr. 7 i NNM og 19 i NM kombinert.

Helge Lampe (f. 1932) har vært en av Alta IFs solide hoppere og kombinertløpere. Etter at han ble «pensjonert» fra aktiv idrett, har han stilt opp med «veterangjengen» og tatt seg av vedlikeholdsarbeid på lagets bygninger og anlegg. Dette bildet er fra Alta-rennet 1962. Foto: Halvar Haukland.

1955: Nr. 3 i kombinert og nr. 6 i NNM hopp samt «damenes pokal».

1956: Nr. 10 i NNM kombinert.

1957: Nr. 8 i kombinert i NNM.

1958: Kretsmester i kombinert og vinner av «damenes pokal».

2.10. Skiaktivitet blant barn og unge

Selv om den organiserte aktiviteten konsentrerte seg om junior og senior, var det stor skiaktivitet blant barn og unge i hele Altaområdet. Dette viser ikke minst resultatlistene fra skoleskirenn. I 1953 hadde f.eks. Rafsbotn skole et arrangement med 170 deltakere fra

forskjellige skoler, både gutter og jenter, i hopp og slalåm. Her støter vi forresten på et navn som vekker interesse. I hopp gutter klasse 10 år og yngre er Bjørn Wirkola på 2. plass, etter Ole Mella. Dette er en av de første gangene vi finner Bjørns navn på en resultatliste. En annen som besatte 2. plassen i dette rennet, var Solbjørg Hammari. Det gjaldt slalåm for jenter klasse 10 og 11 år. Vinner av yngste gutteklasse i slalåm var Tverrelvdalens Oddmund Bakken. Vandreskjoldene gikk til Rafsbotn og Kvenvik skoler.

Det var ikke alltid at treningsforholdene var like gode. Alta kan som kjent være ganske snøfattig på forvinteren, og flere år var det ikke mulig å hoppe i de største bakkene før et godt stykke uti sesongen. Isbergbakken var den

eneste på 60 meter før Altabakken ble bygd, men der var det som regel for mørkt fordi bakken lå vendt mot nordøst. Helge Lampe og Reidar Olaussen forteller at Isberget aldri var i bruk før langt utpå ettervinteren. «Det var så skjømt at den ikke ble preparert. Det var bare i 1950 at det ble hoppet litt i Isberget tidlig på året». Treningsforholdene betydde at når altahopperne skulle sørover, hadde de for det meste benyttet Raipasbakken eller bakker som var mindre. Da var overgangen stor til de 60-70 meters bakkene som ble benyttet under NM og andre store mesterskap. Mangel på hopp trening førte bl.a. til at Per Olsen trakk seg før det kombinerte hopprennet i NM i 1954, selv om han ledet etter langrennet.

Isbergbakken var ellers berømt for sin veldig knappe overgang på grunn av veien som gikk nær unnarennet. Det fortelles fortsatt historier om beinbrudd. Derfor ble den mindre benyttet etter at Altabakken sto ferdig i 1954 og Raipasbakken fikk lys på slutten av 1950-tallet. Den ble siste gang brukt i renn vinteren 1972. Til tross for at man flere ganger forsøkte å utvide bakken, ble det bare med planene. En årsak, kan hende den viktigste, var at man ikke kom til enighet med grunneiere. I dag er Isbergbakken helt igjengrodd. Reidar Olaussen har utmerket seg i flere konkurranser der, og han opplevde å sette bakkerekord på 63,5 meter under KM i 1952. Han ble allikevel slått av junioren Helge Lampe.

2.11. Altabakken

Den store begivenheten under Altarennet i 1954 var innvielsen av den nye Altabakken på Aronnes. Men, som så mange ganger senere, blåste det ganske friskt over Sandfallet, og

Altabakken med trestillas, slik den var før utbyggingen på slutten av 1980-tallet. I 1954 var det bare det ene stillaset. Først mange år senere ble «Mellombakken» (til høyre) anlagt. Dessuten hadde man et mindre hopp enda lenger til høyre. Foto: Altaposten.

rennet måtte – som tidligere nevnt – flyttes til Raipasbakken. Resultatlista er som etter et klubbmesterskap, og viser bredden blant hopperne i Alta IF.

Spesielt hopp kl. A:

1. Helge Lampe 228,9 p.
2. Helge Thoresen 222,9 p.

3. Reidar Olaussen 216,9 p.

4. Frits Pedersen 212,4 p.

Kl. B:

1. Rolf Østlyngen 194,9 p.

2. Hans Karlsen 192,8 p.

3. Asbjørn Suhr 189,6 p.

Junior:

1. Hans Hansen 207,5 p.

2. Ole Mosesen 191,8 p.

3. Werner Digre 185,3 p.

4. Birger Haldorsen 185,1p.

5. Ole Killi 178,9 p.

Kombinert kl. A:

1. Helge Lampe 464,9 p.

2. Reidar Olaussen 456,9 p.

3. Helge Thoresen 444,6 p.

Kl. B:

1. Hans Karlsen 417,7 p.

2. Asbjørn Suhr 409,6 p.

Junior:

1. Henning Irgens 428,2 p.

2. Ole Mosesen 411,3 p.

Av disse representerte Hans Hansen, Tverrelvdalen IL, Werner Digre, Talvik IL, Ole Mosesen, «Frea» og Henning Irgens, Mehamn IL. De øvrige var Alta IFs egne hoppere.

Interessen for Hovedrennet senere på vinteren 1954 var derfor kjempestor. Ikke bare skulle den nye Altabakken innvies. På forhånd var det ventet et storoppgjør mellom Sverre Stenersen og Eero Kempainen, finnen som hadde truet Stenersen under VM det året. Arnfinn Bergmann var og påmeldt. *Vest-Finnmark Arbeiderblad* siterte Ole Bull Aune i sin overskrift: «Interessen for Hovedrennet i Alta tar nesten overhånd.» I tillegg til oppgjøret Stenersen – Kempainen håpet lokale arrangører på at Helge Lampe og Per Olsen skulle kunne blande seg i teten. At det ble hoppet

hele 65 meter på trening før rennet, minsket ikke interessen. Vinden satte imidlertid en stopper for de helt lange svevene. Stenersen kom lengst i hopprennet med 56 meter. Men verdensmesteren vant likevel ikke kombinert. Kjetil Mårdalen kom foran Stenersen, Kempainen, Helge Lampe og Per Olsen. B-klassen ble vunnet av senere OL-mester Tormod Knutsen foran Asbjørn Suhr. I spesielt hopp vant Åge Dahlheim fra Bardufoss, foran Stenersen, Mårdalen, Kempainen og Kaikonen. Helge Lampe ble beste lokale hopper på 6. plass, men det skilte bare 3,5 poeng mellom de seks beste. B-klassen i hopp ble vunnet av Per Olsen foran Roald Strøm.

Skirenn var store begivenheter, og interessen var så absolutt til stede i 1955. Avisene kunne fortelle at 1000 mennesker overvar langrennet og at det var 3–4000 tilskuere under Altarennets hopprenn, som også telte som landsrenn. Per Olsen ledet stort etter det kombinerte langrennet, nesten 3 minutter foran Stenersen. Men verdensmesteren var ikke til å true. Han satte ny bakkerekord med 62 meter og distanserte Per ganske kraftig. Juniorklassen i kombinert ble vunnet av Svein Iversen.

Bakkerekordene i Altabakken

1954 Sverre Stenersen, Målselv, 56 meter

1955 Sverre Stenersen, Målselv, 62 meter

1961 Odd A Brevik, Tromsø, 65,5 meter

1982 Trond Jøran Pedersen,

«Stålkameratene», 70,5 meter

1987 Knut Leo Abrahamsen, Alta IF,

72 meter

1990 Bjarte Engen Vik, Bardufoss og

Omegn IF, 79 meter

2001 Thomas Kjelbotn, Bardu IL,

80,5 meter.

Hoppsamling i Pahtakorva på slutten av 1940-tallet, med hoppbakken i bakgrunnen. Av guttene foran har vi navnet på nr. 2 fra venstre, Svein Olsen, og nr. 8, Åge Strøm. I bakerste rekke f.v.: ukjent, Jan Mikkelsen, Helge Thoresen, Åge Aune, Per Olsen, Helge Lampe, Ole Kristian Suhr, Tore Paulsen, Asbjørn Helgesen, Ole Mosesen. Foto: Odd Hansen.

2.12. Hoppbakker overalt

Den store interessen for hopp gjorde selvfølgelig at det var hoppbakker overalt der det var mulig. På Aronnessiden av Sandfallet lå de på rad og rekke, bakker der man kunne hoppe fra 6 meter og oppover. Mange av disse er nå igjengrodd, men noen kan fortsatt skimtes i terrenget, bl.a. Risbakken som ligger rett nedenfor Høgskolen i Finnmark. Der har nok mange gutter fra Aronnes begynt sin karriere. Litt lenger vest, ved Altaelva, var Pahtakorva. Det var en bakke der de beste kunne hoppe 35–40 meter, men den var både bratt og utsatt

for vind. Etter krigen ble det bygd stillas, og bakken ble benyttet helt til slutten av 1950-tallet. Det var Alta IFs bakke, og hovedmannen bak arbeidet her var Ole Bull Aune.

På sørsiden av Altaelva, i Patomella, lå Lillehoppa og Storhoppa, senere kom «Vaskebrett» og «Himmelsprett», der Bregneveien i dag følger den gamle Hesteveien opp til Kaiskuru. Lille Zakopane og Store Zakopane gikk fra Patomella og ned på Altaelva. Disse to bakkene ble lite brukt, for isen var ofte usikker.

I Tverrelvdalen skal det ha vært mellom 10 og 20 bakker. Mange av disse er det fortsatt

mulig å se konturene av i terrenget, bl.a. Raigoribakken, Isbergbakken, Bælgiouda og ved Losvar. De bakkene der det ble hoppet mest, var Raipasbakken og Lille Raipas, som lå nærmere Jordfallet. Selv om man betraktet Raipasbakken som Fremad's eiendom, var Alta IF ofte med og arrangerte renn der. Her var det stillas før krigen, og det ble bygd opp igjen på 1950-tallet. Etter at bakken fikk lys, var det svært populært å bruke den på kveldstid. Rolf Østlyngen er full av lovord og synes hopperne hadde gode forhold: «Bryteren var plassert i et skap i skihytta. Døra var ikke låst, så vi kunne bare gå inn og sette på lyset i bakken.» Lignende «selvbetjening» var det for øvrig også i Rishaugen.

Ikke alle anleggene var «up-to-date». Det var bakker som mer eller mindre var slik naturen hadde skapt dem, bare litt «justert» av hopperne selv. Tilløpet i Lille Raipas er nærmest bare en smal hylle som er skavet ut i terrenget. Raigoribakken er som en berg-og-dalbane. Helge Lampe forteller at i Øvre Alta laget han og andre unggutter bakke med stillas. «Vi bygde stillaset fast i furutrær.» Navn som «Dødsbakken» og «Steinbakken» vitner om bakker som er slik terrenget er formet.

Ingen bakker hadde lys før et godt stykke ut på 1950-tallet. Det førte til at det ble lite hopping i mørketida, dvs. tidlig på vinteren. Isbergbakken, som lå mot nordøst og derfor ugunstig til for lyset, ble gjerne ikke preparert før ut i mars. En av grunnene til at Altabakken ble anlagt på Sandfallet var nettopp lysforholdene, der den ligger i solsiden mot sør. Da det ble montert lys i Raipasbakken i 1957 og omtrent samtidig i Rishaugbakken, ble treningsforholdene revolusjonert. Nå fikk hoppporten et virkelig oppsving. Rishaugen, som ligger ved Elvebakken skole, ble tatt i bruk før

siste krig. Etter at skolen kom i 1955, ble det satt opp trestillas i bakken. Det krydde av unger, ja voksne også. I de populære «onsdagsrennene» deltok 60–70 hoppere. Enkelte ganger kunne tallet være helt oppe i 120. «Alle» på Elvebakken, Aronnes og Kronstad hoppet. Mange hadde hoppski eller terrengski, og en god del fortsatte med hopp til de kom i junior- og seniorklassen. Det var jevnlig 10–15 juniorer og flere seniorhoppere, og alle klubbene i Alta var ofte representert.

Utover på 1950-tallet ble det arrangert flere og flere renn for yngre gutter. Blant de som markerte seg på toppen av resultatlistene, var Åge Strøm, Frank Johansson og Terje Holten. Av resultatlistene ellers ser vi at Helge Lampe, Helge Thoresen og Reidar Olaussen fortsatt var med på å prege seniorklassen. Seniorene var med også i de mindre bakkene rundt omkring, i Langfjordbotn, Talvik, Rafsbotn og i Raipasbakken. Den siste var også fast reservearena for Altarennet, som bl.a. gikk der i påsken 1958. På resultatlista finner vi Bjørn Wirkola som vinner av gutter 14–16 år. I seniorklassen vant Helge Lampe foran Ole Kristian Suhr. Likeså vant han kombinert foran Reidar Olaussen og Helge Thoresen. Kombinertklassen for junior ble vunnet av Rolf Pedersen, Hammerfest IF.

Samarbeidet på Nordkalotten betydde mye både for utøvere og trenere på 1950- og 60-tallet. På den tiden var det veldig god kontakt både med svensker og finner. De deltok i Hovedrennet for Nord-Norge og i Altarennet, mens altaløpere deltok i Kirunaspelen og Ounasvaaraspelen i Rovaniemi. Kalle Wirkola dro flere ganger som hopp trener til Rovaniemi, og finnene sendte til gjengjeld en langrenns trener til Alta. Videre var han med på å instruere yngre hoppere mens han fortsatt var

Ole Kristian Suhr (t.v.) og Odd Hansen under et stopp i Kautokeino på tur til Ounasvaaraspelen i Rovaniemi 1954. Begge disse har vært aktive i hoppbakken fra slutten av 1940-tallet og i 1950-årene. Odd Hansen (f. 1932) har etter den tid vært mye benyttet som hoppdommer både lokalt og under større arrangement. Bildet er utlånt av Odd Hansen.

aktiv. Han var stadig å se i bakken lenge etter at han selv la opp, og han betydde derfor mye for hoppporten i Alta i etterkrigstida, til godt ut på 1950-tallet.

2.13. Lange reiser

«Hvordan greier skikretsen den økonomiske siden?» Spørsmålet kommer fra Norges Skiforbunds hopp trener, Otto Olsen, i en samtale med *Altafjord* 27. januar 1954.

Og han fortsetter: «Det er uforståelig for en «søring» hvordan Vest-Finnmark Skikrets klarer å sende løpere sørover til renn i den utstrekning de gjør. Ærlig talt, jeg skjønner det ikke».

Det var neppe noen hemmelighet at det var litt av et slit. Men det var også ganske åpenbart at det ikke ville gått såfremt det hele ikke lå i de beste hender når det gjaldt organisasjon og ledelse. NSF's representant bemerket at det nok ikke var for intet at det var gått gjetord om skikretsens formann, Ole Bull Aune, som de største byrdene hvilte på.

Det ble mange basarer og fester. Dessuten kostet det litt å komme inn for å se på renn. Man kan og lure på hvordan de beste utøverne kunne være borte i lange perioder om vinteren. Reidar Olaussen og Helge Lampe forteller at det rett og slett ikke fantes vinterarbeid, og da kunne de jo like godt delta i skirenn. Ofte var de hjemmefra i flere uker av gangen. Bare reisen med båt og tog til Sør-Norge tok mange

dager. De bodde ellers ganske spartansk og reiste på billigste måte. En gang tidlig på 1950-tallet måtte langrennsløper Olav Sandvik sette klokka si i pant for å få råd til billett hjem.

Av dette skjønner vi at Alta var et sted der hopp- og kombinertsporten sto spesielt sterkt på hele 1950-tallet og utover på 1960-tallet, både blant utøvere og blant publikum. Under et renn i Isbergbakken i 1960 var det 700 tilskuere. Helge Lampe vant med et lengstehopp på 60 meter. Det ble meldt om gledelig hopping blant juniorene. Det var derfor ikke noen tilfeldighet at enkelte fra dette miljøet ble gode. Vi har sett at flere hevdet seg godt i nasjonale renn. Mot slutten av 1950-tallet var det imidlertid en unggutt som skilte seg ut spesielt. Det var Bjørn Wirkola.

2.14. Bjørn Wirkola

ble født i 1943 og vokste opp på Aronnes. Allerede som unggutt slo han hoppere som var langt eldre, og fra begynnelsen av 1960-tallet hadde han en helt eventyrlig karriere som skulle vare i 10 år. I en lang periode var han blant verdens desidert beste skihoppere. To VM-gull i 1966 og verdensrekord i skiflyging på 146 meter i Vikersundbakken samme år var naturligvis blant de største høydepunktene i karrieren. Og det skulle komme mange høydepunkt i årene som fulgte. Tre ganger på rad, i 1967-1968-1969, var han sammenlagtvinner i Den tysk-østerrikske hoppuka, der han til sammen vant ni individuelle renn. Det ble i alt 3 verdensrekorder i skiflyging, den lengste på 162 meter i Planica i 1969. Bjørn har en merittliste så lang som ingen andre skiløpere fra Finnmark kan vise maken til. Han var

derfor et soleklart valg da *Altaposten* skulle kåre «århundrets idrettsutøver» i Alta.

Bjørn vokste opp i en tid da skihopping var fritidsaktivitet nummer en. Det var ut på ski hver eneste dag. Langs Sandfallet var det mange muligheter til hopp og skilek. En tid hadde han og andre smågutter Altas første flombelyste bakke, da en bonde i nabolaget satte opp lys på låvebrua. Etter hvert ble det større bakker; Rishaugen og snart også Raipasbakken. Den siste lå litt lenger unna, så her måtte han krysse Altaelva og gå fram og tilbake – på hopp ski.

Noen dager ble det mest tråkking. Bjørn erindrer at det på den tiden var jevnlig 60–70 gutter med i hopprenn i Rishaugbakken. Vi har tidligere skrevet om det gode hoppmiljøet i Alta på 1950-tallet. Noe av det som var unikt, var at både yngre og eldre hoppet sammen. Det var ikke uvanlig med hoppere fra 12-13 år og opp til godt over 30 år i samme bakke. Det gjorde at de yngre hadde noen å se opp til både på trening og i renn. En av dem som Bjørn så mest opp til, var Per Olsen. Det førte til at han en periode trente mye langrenn og deltok både i langrenn, kombinert og hopp. Han var god i alle tre grener. Første gang han deltok i et renn utenfor Alta, var under KM i Hammerfest som 14-åring. Turen til byen gikk med lastebåt ut Altafjorden. Guttungen gikk like godt bort og vant hele rennet. *Finnmark Dagblad* var til stede:

«14-årige Bjørn Wirkola fra Alta IF er et navn man skal merke seg. Den karen kan nå langt dersom han bare får kyndig instruksjon. Han hoppet mye bedre enn 16-17-åringene.»

Vi har sett hvordan Bjørns far, Kalle Wirkola, var en anerkjent trener på begynnelsen av 1950-tallet. Men sønnen framhever likevel miljøet i Alta som viktigere enn farens

instruksjon. Vi må nok kunne gå ut fra at det ble diskutert hopp og gitt gode råd rundt kjøkkenbordet hjemme.

Da Bjørn Wirkola begynte å delta i større renn utenfor Finnmark, var det både i hopp og kombinert. Det ble seier i begge deler i Hovedrennet for Nord-Norge i 1961 og i kombinert i 1962. Det virkelige gjennombruddet kom dette året, med seier i junior-NM i kombinert og 3. plass i hopp. Den legendariske sportsreporteren i NRK, Bjørge Lillelien, uttalte til *Finnmark Dagblad* at unggutten var årets sensasjon:

«Den 18 år gamle Bjørn Wirkola fra Alta er ett av de fineste skiemner jeg noen gang kan huske å ha sett».

Det samme mente verdensmester i kombinert, Arne Larsen. Begge trodde at skitalentet fra Alta kunne nå langt, og dersom man tok godt vare på ham, var det mulig å gi han representasjonsoppgaver allerede i 1964. Lillelien uttalte videre til FD at han også «hadde lagt merke til Wirkola i langrennet og funnet ut at han hadde det riktige drivet.» Dette drivet, både i bakken og i sporet, førte til nye seire i junior-NM året etter, noe som resulterte i at Bjørn ble tatt ut til OL i Innsbruck i 1964, der han like godt deltok i to grener. Han fikk en hederlig 11. plass i kombinert og ble nr. 16 i hopp stor bakke. Det hører med til historien at han vant uttakingsrennene både i hopp og kombinert før OL. Da han senere i sesongen ble nr. 3 i spesielt hopp i Holmenkollen etter de to OL-vinnerne Kankkonen og Engan, var den endelige kursen staket ut. Heretter ble det bare hopp.

På denne tiden hadde Bjørn flyttet til Trondheim for å satse for fullt på skiidretten. Det var etter en slitsom tur på tre uker for å delta i renn sørpå at det ble permanent

opphold i trønderhovedstaden. Der fikk han jobb i Axel Bruuns sportsforretning og jobbet sammen med en annen av verdens beste hoppere, Toralf Engan. Han fikk større muligheter til å konkurrere og kom inn i et godt treningsmiljø. Nettopp Engan gikk foran i å ta i bruk moderne treningsmetoder, bl.a. med systematisk og målbevisst spenst-trening i sommerhalvåret. Det var nok dette Holm siktet til i årboka «Snø og Ski» da han i 1968 slo fast: «Sammen med Toralf Engan står Bjørn Wirkola som den mest målbevisste aktive jeg har møtt.»

Dette valget skulle vise seg å være vellykket. Fra 1965 var Bjørn Wirkola med på å dominere hoppporten helt til han la opp i 1972. Det startet med NM-gull i liten bakke og sølv i stor bakke i 1965 og et internasjonalt gjennombrudd med 2. plass i Den tysk-østerrikske hoppuka. De neste 7-8 årene ga han det hoppinteresserte publikum noen av dets fineste øyeblikk, som kulminerte med VM-triumfene i Oslo. Dette er en av de største prestasjoner i norsk skihistorie. Verken før eller siden har noen norsk hopper vunnet dobbeltseier i et internasjonalt mesterskap. Med sine prestasjoner like før VM viste Bjørn at det var han det norske publikum måtte sette sin lit til.

Rennet i Midtstubakken under VM i 1966 ble svært spennende. Boka *Norske skiløpere* sier det slik at her «innfridde den norske favoritten alle forventninger». Bjørn satte bakkerekord på 79,5 meter i første omgang. Østtyskeren Dieter Neuendorf fikk imidlertid samme lengde. I andre omgang hoppet Bjørn 78 meter, mens Neuendorf landet på 77,5 meter. Når seieren likevel ble såpass klar i Bjørns favør, 3,8 poeng, var det stilkarakterene som gjorde utslaget.

Fra VM i Midtstubbakken 19. februar 1966, der Bjørn Wirkola tok sin første VM-tittel. Tavla viser at nr. 1 er start nr. 48 fra NOR med 234,6 poeng. Foto: Roald Rasmussen.

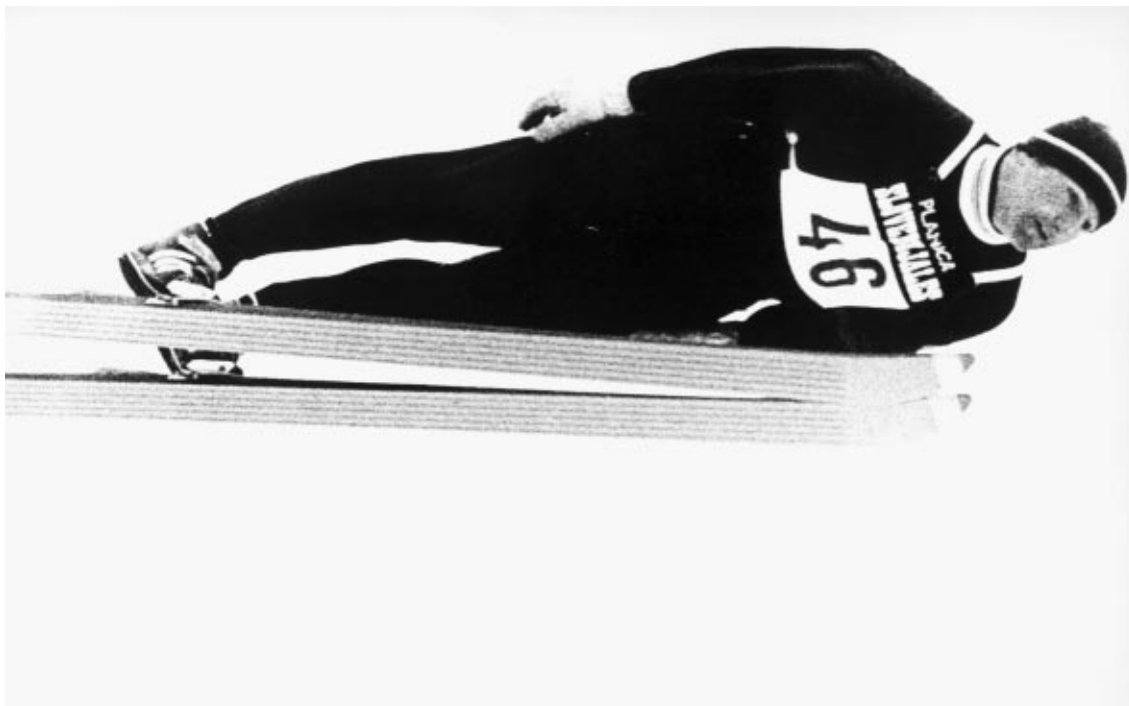
Nest beste nordmann var også fra Finnmark. Det var Ronald Jensen fra Sandnes i Sør-Varanger, som endte på 15. plass.

I Holmenkollen noen dager senere var «Wirkola igjen i særklasse», slik *Norske skiløpere* uttrykker det.

Arrangørene håpet på 120.000 tilskuere, men så kom den berømte «Kollen-tåka» og ødela mye av festen. Av de 60.000 som omkranset bakken, var det knapt 10.000 som så noe som helst. På TV var det også mest grått i grått. De beste bildene ble antakelig formidlet av Lillelien. Bjørn vant til slutt med klar margin til japanske Fumisawa og svenske Kjell Sjøberg. Det er interessant å se at i stor bakke hoppet Bjørn bare 5 meter lenger enn i normalbakken. Andrehoppet i «Kollen» var

faktisk kortere enn det lengste i Midtstua. Men førstehoppet på 84,5 meter var dagens desidert beste hopp til 3x19,5 og 2x19 i stil og la grunnlaget for seieren. I skiflygingsrennet i Vikersund etter VM viste Bjørn at han var verdens desidert beste hopper i 1966. Det ble ny verdensrekord på 146 meter i et av de flotteste skihopp som er prestert noensinne.

Nå ble det ikke flere internasjonale mesterskap for Bjørn. Men tre seire på rad i Den tysk-østerrikske hoppuka fra 1967 til 1969 står som noe av det ypperste i hoppSPORTENS historie. Fra 1965 til 1970 ble Bjørn aldri dårligere enn nr. 3 i hoppuka. Til sammen ble det 9 enkeltseire. Deltakelse i tre OL ga en fjerde plass i normalbakken i Grenoble i 1968 som det beste, etter Jiri Raska, Tsjekkoslovakia, Rein-

Fra skiflygingsbakken i Planica 1969. Av tre renn vant Bjørn Wirkola to og ble nr. 2 i det tredje. (Alta kommune, kulturetaten.)

hold Bachler, Østerrike, og bare 0,6 poeng etter bronsevinner Baldur Preiml. I Holmenkollen samme år ble det imidlertid andre plass etter russeren Vladimir Belousov, og foran jugoslaven Ludvig Zajc, Lars Grini og Bachler, og med Raska helt nede på 9. plass.

Bjørn Wirkola satte til sammen tre verdensrekorder og var den første som hoppet 160 meter. Hans lengste sjev, 162 meter i Planica i 1969, er allerede nevnt. Skiflyging da og nå er to forskjellige ting, forteller Bjørn. For det første var svevekurven høyere, hopperne hadde mye større hastighet på hoppet og i landingen – og utstyret var spinklere. Få eller ingen brukte hjelm. Forholdene var også ofte halsbrekkende med hensyn til vind, noe som

førte til at hopperne selv måtte sette fokus på sikkerheten.

Da Bjørn la opp som hopper etter OL i 1972, kunne han gjøre dette med god samvittighet etter å ha gitt det norske skiinteresserte publikum noen av de flotteste øyeblikk i norsk idrettshistorie. Han la imidlertid ikke opp som idrettsutøver. Før han forlot Alta, hadde han spilt på A-laget i fotball. Nå startet han en ny karriere, denne gangen på toppplan som fotballspiller i Rosenborg. Dette resulterte i både serie- og cupmesterskap i fotball. Rosenborg vant faktisk «the double» i 1971. Fra 1971 til 1973 ble det tre cupfinaler på Bjørn, men bare en seier. I Rosenborg spilte han bl.a. sammen med legendariske Odd Iversen.

Dette var før de store pengene gjorde inntog på fotballbanen og i skibakken, så altagutten ble ikke rik. Men han fikk flere priser, bl.a. Egebergs Ærespris for topp internasjonale prestasjoner i én idrett og topp nasjonale prestasjoner i en annen. Det er ikke vanlig at noen deltar i OL i to forskjellige grener slik Bjørn gjorde. Med seriegull, NM og Europacup-kamper i fotball i tillegg, er det få som har fortjent denne utmerkelsen bedre. Bjørn Wirkola er dessuten en av de få idrettsutøvere i landet som har fått et ordtak oppkalt etter seg. Før man begynte med å seede hopperne slik at de beste kom til sist i andre omgang, var det alltid nedtur for publikum når noen skulle «hoppe etter Wirkola».

Vi kan til slutt oppsummere Bjørn Wirkolas største prestasjoner:

Deltatt i ski-VM i Oslo 1966, Vyzoke Tatry (Slovakia) 1970, OL i Innsbruck 1964, Grenoble 1968 og Sapporo 1972.

Verdensmester i hopp normalbakke og stor bakke, Oslo 1966.

Nr. 4 i hopp normalbakke, OL 1968.

Nr. 11 i OL kombinert 1964, nr. 16 i stor bakke.

Norgesmester senior, hopp normal bakke, 1965, -66 og -68.

Norgesmester senior, hopp stor bakke, 1966-68, 1970 og -71.

Fem kongepokaler i hopp.

Norgesmester junior, kombinert 1962-63.

Norgesmester junior, hopp 1962-63.

Vinner i Holmenkollen 1967, nr. 2 i 1964 og -68.

Vinner i Svenska Skidspelen 1971.

Vinner av Den tysk-østerrikske hoppuka tre ganger på rad (1967-69). Ble nr. 2 i 1965 og 1970 og nr. 3 i 1966. Har til sammen ni enkeltseire.

Verdensrekord i skiflyging tre ganger, Vikersund 1966 – 146 meter, Planica 1969 – 160 og 162 meter.

Sportsjournalistenes statuett 1967.

Holmenkollmedaljen 1968.

Egebergs Ærespris 1971 for innsatsen i hoppbakken og på fotballbanen.

I tillegg har han vunnet en rekke nasjonale og internasjonale renn, bl.a. skiflygingsrennet i Vikersund i 1969, og selvfølgelig flere nordnorske mesterskap.

Bjørn Wirkola er selvfølgelig æresmedlem i Alta IF.

2.15. Hopp blir «guttessport»

Utover på 1960-tallet var det altså først og fremst Bjørn Wirkola som deltok i større renn på seniornivå. Noen av de «gamle» hang fortsatt med i lokale og nordnorske renn. I NNM i Alta i 1961 ble Helge Lampe nr. 3 i hopp i klasse senior A etter to finner og med Sverre Stenersen på plassen bak. Men få andre markerte seg på seniornivå. I kombinertklassen for juniorer dukket det opp en ny vinner: Markus Svendsen fra Havøysund. Han bodde i Alta noen år og representerte Alta IF som juniorløper i kombinert. Senere flyttet han til Østlandet og representerte BUL, Oslo og «Skimt», Follo og var i en årrekke en av landets beste kombinertløpere. Han deltok i VM i Oslo i 1966, der han ble nr. 9. Under OL i Grenoble i 1968 kom han noe lenger ned på lista og endte som nr. 27. Hans beste internasjonale plasseringer kom i Holmenkollen med en 3. plass i 1967, 4. plass i 1965 og 6. plass i 1971. Da var han beste norske deltaker.

Vi bør også nevne Terje Kristoffersen, som var lærer i Alta en kort periode på 1960-tallet.

Han deltok i VM i kombinert i Oslo i 1966 og ble nr. 24.

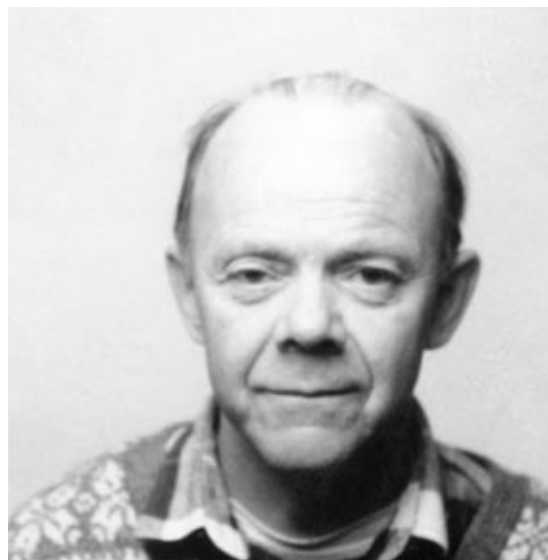
Blant althopperne var Frank Johansson på topp i Nord-Norge på midten av 1960-tallet. Han ble nr. 2 i seniorklassen under NNM i Sørreisa i 1964 etter landslagshopperen Johan Flytør. Samme året tok han 2. plass i hopp under Altarennet, bare slått av Bjørn Wirkola.

I 1961 finner vi to unge altagutter på resultatlista i et lokalt renn: Svein og Einar Suhr. De ble hhv. nr. 2 og 3 i KM i hopp klasse 10–11 år i Rishaugen, etter Svein Mella fra Rafsbotn. Svein Suhrs beste resultat senere ble 2. plass i hopp eldre junior i 1968 i Hovedrennet for Nord-Norge. Felles for begge disse guttene er at de kom til å delta i mye av det som har dreid seg om skisport i Alta de neste 40 årene, Svein som en dyktig administrator og Einar i skisporet og som speaker ved en rekke arrangement.

Hoppporten ble på 1960-tallet mer og mer en barne- og ungdomsidrett. De fleste deltakerne var i de yngre årsklassene. Avisene skrev om «enorm deltakelse og kvass kniving i guttenes ski-KM i Karasjok» i 1962. I enkelte klasser var det over 20 deltakere. Blant lokale utøvere finner vi bl.a. Einar Suhr – nr. 2 i klasse 11-12 år, Petter Nikolaisen, «Stein» – nr. 4 i klasse 13-14 år og Tor Abelsen fra Talvik som vinner i hopp og kombinert i 15–16-årsklassen foran Isak Th. Triumf, Kautokeino.

Blant de yngre kommer en rekke nye navn inn i bildet. Fetterne Sander og Knut Strøm fra Aronnes og brødrene Ulf, Tore og Egil Kivijervi fra Kronstad deltok i en årrekke. I KM for gutter i 1964 vant Sander og Knut Strøm hver sin klasse i spesielt hopp. Dessuten ble Sander en suveren vinner i kombinert. Begge to holdt på i flere år. Sanders beste resultater var seier i kombinert i juniorklassen

under Kalottmesterskapet, som gikk i Alta i 1968. Samtidig ble han nr. 2 i spesielt hopp og var den norske utøveren som scoret flest poeng. Både i 1967 og 1968 ble han nr. 2 i kombinert i Hovedrennet for Nord-Norge, før det endelig ble seier i juniorklassen i 1970. Sander ble senere plaget av astma og ga seg som aktiv i sin første seniorsesong. Knut Strøm fortsatte imidlertid å hoppe etter at han hadde passert junioralderen. Han bodde i Sverige i mange år, og der deltok han bl.a. i det svenske mesterskapet. Han var flere ganger i Alta i forbindelse med Altarennet. Knut er kanskje den eneste som har «tjuvhoppet» i Vikersundbakken, en gang da bakken lå der ferdig preparert etter et større renn, og han er uoffisielt nest øverst på Altas «adelskalender» med et hopp på ca. 140 meter.

Rolf Østlyngen (f. 1930) var med i friidrett, men huskes likevel best fra hoppbakken. Der var han både utøver og arrangør. Det var for øvrig han som hadde ansvaret for Alta IFs siste hopprenn i Isbergbakken i 1972. Bildet har vi fått låne av han selv.

Da det ble bygd bakke i Sørrelvdalen på 1950-tallet, kom det også noen gode hoppere fra Rafsbotn, bl.a. senere fotballspiller i Alta IF, Arne Hammari, som vant KM i hopp i 1964-65. Brødrene Svein og Tor Mella hevdet seg sterkt på nordnorsk nivå. Særlig Svein markerte seg med seier i kombinert klasse junior tre år på rad i Hovedrennet for Nord-Norge, i 1965, -66 og -67. En annen ungdom som gjorde det bra på denne tiden, var Terje Opgård fra Tverrelvdalen. Han vant kombinert og tok 2. plass i hopp i NNM junior 1967. Året etter vant han kombinert, og i 1969 ble han nr. 2. Anton Dahl, Lasse Klemetsen og Isak Th. Triumf fra Kautokeino finner vi ofte på resultatlistene. Mange flere kunne vært nevnt i en slik sammenheng, både aktive og andre. Rolf Østlyngen, Per Abrahamsen og Herulf Olsen f.eks. sto bak de fleste hopparrangementene på 1960- og 70-tallet.

Og i Alta var det meste på stell.

Forholdene var ikke alltid de beste på de mindre plassene. Tor Oskar Thomassen forteller bl.a. at foran et renn i Rypefjord midt på 1960-tallet måtte hopperne fra Alta være med på finprepareringen av bakken før det hele kunne starte. I Altarennet var det jevnlig stor deltakelse, enten det gikk i Altabakken eller i Raipas. Da kom stjerner som Bjørn Wirkola, Mikkel Doblaug og andre. Etter at Hovedrennet for Nord-Norge igjen ble arrangert i Alta, i mars 1966, hadde *Finnmark Dagblad* som overskrift at «Alta IF [er nå] moden for å påta seg arrangement av ski-NM». Videre skrev avisen: «Vinterfestivalen 1966 er brakt vel i hamn. Det ble en praktfull avslutning søndag. Staben i Alta IF, fra rennleder til programselger, har gjort en utmerket jobb og kan innkassere en solid arrangementssuksess. Publikums- og presseservicen var den aller beste,

og den tekniske avviklingen av så vel langrenn som hopprenn gikk praktisk talt knirkefritt.»

Stadig nye unge løpere markerte seg mot slutten av 1960-tallet. Under Hovedrennet for Nord-Norge klasse 12–15 år i Bodø vant Tor Oskar Thomassen hopp med 19 i stil og ble nr. 2 i kombinert. Størst oppsikt vakte imidlertid Eva Helgesen med 7. plass i kombinert og vinner av langrenn jenter 13 år. Eva hoppet 24 meter, bare to meter kortere enn Tor Oskar. På 1950-tallet hadde Emma Paulsen fra Eiby gjort det skarpt i bakken i tillegg til at hun vant damelangrennet i Hovedrennet for Nord-Norge i 1954. Fra midten av 1960-årene deltok

Eva Helgesen (f. 1954) som 13-åring. Bildet er utlånt av Dag Arne Johannessen

Eva Helgesen på lik linje med guttene og slo de fleste på sin alder. Da hun begynte på Elvebakken skole i 1961, var det et press om at alle gutter måtte hoppe i Rishaugen. Eva ville slett ikke være dårligere enn klassekameratene Tor Oskar Thomassen og Egil Kivijervi. I et skole-skirenn slo Eva alle guttene i sin klasse og ble bare forbigått av Knut Strøm, som var et år eldre. En annen gang opplevde hun at hun fikk juling fordi hun hoppet bedre enn guttene. Eva deltok i renn i hele Vest-Finnmark og imponerte stort. *Finnmark Dagblad* slo stort opp at «enslig jente gjorde det skarpt i KM på ski i Alta». Eva ble nr. 2 i klassen for «smågutter og piker» etter Karl E. Hansen. Det ble laget et lite hopp på kulen i Rishaugen, der hun presterte to helt fine hopp. Eva deltok senere både i Bekkelagsrennet eller «Guttenes Holmenkollrenn» i Oslo og i hopp og kombinert i Hovedrennet for Nord-Norge.

Vi sakser følgende fra en avis i 1970:

«Jente fra Alta mot 1100 gutter i Bekkelagsrennet. Innpå 1100 guttehoppere og tre jenter stilte opp i «Guttenes Holmenkollrenn» i Bekkelagsbakkene søndag. Mest langveisfarende gjest er 14-årige Eva Helgesen som kommer helt fra Alta for å måle krefter med gutter fra storparten av Norge.

Det ble 29 meter i debuten og en økning til 31 meter i andre omgang.

– Fornøyd, Eva?

– Nei, vinden og snøen var lei, og liten erfaring er det blitt hjemmefra siden vi bare har en eneste 50-meters bakke i Alta.

– Hva er pers.?

– 43 meter.

Lykke til videre opp mot 50 meteren.»

Eva gikk etter hvert mer over til langrenns-løypa og fotballbanen. Senere ble hun trener i skigruppa.

I tillegg til Eva Helgesen og Tor Oskar Thomassen hadde Alta flere lovende utøvere mot slutten av 1960-tallet. I Hovedrennet for Nord-Norge klasse 12–15 år i Kirkenes 1970 vant Tor Oskar, som da var 15 år, både hopp og kombinert med Gustav Suhr på 3. plass i begge grener. Kåre Simensen vant hopp klasse 14 år, mens Eva Helgesen ble nr. 9 i hopp og nr. 7 i kombinert i 15-årsklassen. Året etter var det Alta som var arrangør av Hovedrennet. Den store profilen i dette mesterskapet ble den da 15 år gamle Tom Sandberg fra Mo. Han vant alt, både langrenn, hopp og – naturligvis – kombinert. Men det året måtte man lete langt ned på listene for å finne lokale utøvere.

Å fostre gode skiløpere i Finnmark er dyrt. Det kan mang en forelder og leder av ski-gruppa skrive under på. I 1969 var både 14-åringen Tor Oskar Thomassen og Knut Strøm på 15 så gode at de burde få delta i Hovedlandsrennet på Kongsberg. Økonomien tillot dessverre ikke en slik representasjon, fortalte leder Otto Håpnes til *Finnmark Dagblad*. Men så kom det brev fra den gamle kombinertmester Sverre Stenersen om at Tor Oskar Thomassen måtte få reise. Det som spesielt talte til hans fordel og kanskje gjorde utslaget, var at han hadde vist svært gode takter på en samling på Bardufoss. Etter det var det klart at Tor Oskar måtte til Hovedlandsrennet, koste hva det koste ville. «Gutten er en allsidig idrettsmann som kan bli en verdig arvtaker etter Bjørn Wirkola dersom han bare får konkurransetrening,» mente Stenersen. Dermed ble det kronerulling for å få penger til å sende han og Knut Strøm til Hovedlandsrennet. Og guttene gjorde ikke skam på klubben. Tor Oskar ble nr. 2 i kombinert og nr. 10 i hopp, mens Knut ble nr. 6 i hopp.

I denne sammenheng er det interessant å «hoppe» til januar 1973. Da skrev *Altaposten* at «Alta IFs skigruppe har økonomiske problemer. Virksomheten kan stoppe opp». Med ca. 50 aktive var budsjettet på mellom 15 og 20 tusen kroner, i følge leder Petter Bellika. Styret så ingen andre muligheter enn å sette i gang med kronerulling for å skaffe penger til driften.

At klubben hadde et godt emne i Tor Oskar Thomassen, viser resultatlista fra Altarennet 11. mars 1969. Da vant han klasse 14 år med fall. Avisene skrev: «Tore Kivijervi til topps i Raipas, men Tor O. Thomassen stjal «showet». Mange kjente altanavn finnes på resultatlistene.

Spesielt hopp 14 år

Tor O. Thomassen 168,3 p. (med fall)

Egil Kivijervi 150,7 p.

Einar Johansen 143,5 p.

Eva Helgesen 124,8 p.

15 år

Knut Strøm 198,6 p.

Ragnar Kristiansen, Øksfjordbotn 135,0 p.

Odd Inge Bang 112,8 p.

Yngre junior

Bjørn Roar Strøm 168,9 p.

Mikkel A. Eira, Kautokeino 158,8 p.

Finn Helgesen 144,6 p.

Eldre junior

Terje Opgård 192,1 p.

Sander Strøm 173,7 p.

Senior

Tore Kivijervi 212,1 p.

Odd M. Solenes 200,8 p.

Svein Suhr 198,0 p.

Tor Oskar Thomassen vant også kombiner-trennet og sikret seg «damenes pokal»

Kapittel III

1970–1980:

Skisporten nede i en bølgedal

3.1. En «ny tid» for skisporten

I Alta skjedde det endringer på flere områder i samfunnet fra 1960-årene og utover på 1970-tallet. I 1963 åpnet flyplassen i Alta, og gjorde det mulig for bygdas ungdom å komme til konkurranser utenbygds og sørover i landet på kortere reisetid. Bilen hadde for alvor gjort sitt inntog blant vanlige folk, og fra 1969 til 1980 økte antall personbiler i Alta fra 149 til 3629.

På slutten av 60-tallet skjedde flere ting som fikk betydning for skisporten. Tidligere er nevnt konkurransen med andre idretter som skøyter og håndball. Skøytesporten blomstret i bygda, og Bossekop Ungdomslag oppnådde god rekruttering. Det ble arrangert større konkurranser som all-round NM i Bossekop i 1973. BUL fikk fram topp internasjonale utøvere i Jarle Pedersen og Asle T. Johansen.

Samtidig var det bygget et nytt 25m basseng i forbindelse med at Alta Ungdomsskole stod ferdig i 1968. Dermed fikk svømmesporten ytterligere framgang, og i Alta utviklet Ove Wisløff seg til å bli Norges beste brystsvømmer gjennom flere år. Han vant flere kongepokaler, og var OL-deltaker i 1976. Samtidig som svømmehallen stod ferdig, ble det også bygget en innendørs idrettshall som skjøt fart

i rekrutteringen til håndballsporten. Alta IF ble etter hvert det ledende lag i Finnmark både på dame og herresiden. Masseidretten fikk sin oppblomstring på denne tiden. Medlemstallet i Alta IF økte fra 130 betalende medlemmer i 1968 til 822 medlemmer i 1976. Det som var mer oppsiktsvekkende, var at 57,3% av disse medlemmene var under 17 år. Vi så også en annen klar tendens. Antallet piker/kvinner hadde økt, og utgjorde 35 % av medlemmene i 1976.

Scooteren hadde gjort sitt inntog, og Altas befolkning ble for alvor fenget av denne interessen. Vi fikk konkurranse fra fjernsynet som kom til bygda i 1967. For mange mennesker ble dette en forandring i forhold til fritidsysler. Innen skisporten var flere av skilederne gått lei, og nye trenere og ledere måtte rekrutteres. Mens det på 50-tallet var 60–70 seniordeltakere i kretsrenn, ble det etter hvert mer vanlig med 8-10 løpere. Bjørn Wirkola hadde skapt entusiasme både i Altas og Finnmarks befolkning med sine bravader på 1960-tallet. Enhver skiprestasjon ville blekne sammenlignet med det han hadde fått til i hoppbakken, og fortsatt var han på topp. Utstyret hadde i relativt kort tid forandret seg. Hoppskiene som tidligere var laget av tre, ble nå erstattet med plast, og prisene øk i været.

De gamle hoppskoene ble byttet ut med nye som hadde en kraftig, høy hælkappe bak. Hoppdressene erstattet strekkbukse og genser, og hopp hjelmen ble arvtaker etter den karakteristiske toppluen. Langrennssporten opplevde samme utvikling. Dermed ble terskelen større for å drive med ski. Det ble rett og slett for kostbart å drive på samme måte som tidligere fordi utstyret ble mer spesialisert. En rekke faktorer gjorde at skisporten kom i bakevjen, og lagene slet tungt i begynnelsen i dette tiåret. Det var ikke lenger automatikk i at ungdom valgte ski som sin idrett. Utover fra midten av 70-årene så vi likevel en positive tendens: det var økende rekruttering av helt unge løpere, og svært mange av disse var jenter. Samtidig var bedriftsidretten i framgang med stor deltakelse i lokale bedriftsrenn og bedriftsstafetter. Turrenn hadde sin oppblomstring rundt omkring, og Alta IF fikk større og større oppslutning omkring Bæskadesrennet. Det var opprinnelig startet i 1966 med 44 deltakere. I 1978 var det rekorddeltakelse med 1215 deltakere. Det største rennet ble arrangert i 1982 med 1316 deltakere.

3.2. Oppsving blant yngre langrennsløpere

Utover på 1970-tallet begynte aktiviteten blant de yngre løperne å ta seg opp for alvor. Flere skiledere gjorde en flott jobb for å holde skitradisjonene ved like. De arrangerte treningssamlinger og treningsrenn, og de sørget for at Alta IF var godt representert både i KM og Hovedrennet for Nord-Norge.

Skigruppeformenn på 1970-tallet:

1970: Otto Håpnes

1971–72: Alfred Nilsen

1973: Petter Bellika

1974–75: Ernst Ek

1976–77: Herulf Olsen

1978–80: Otto Håpnes

Etter hvert kom både Rafsbotn, Tverrelvdalen, Talvik og «Frea» på banen med årlige kretsrenn som samlet stor deltakelse. Det ble jobbet godt i alle disse klubbene, og antall utøvere steg merkbart. Idrettslederne forstod mer og mer betydningen av å få barn og ungdom ut på ski. Gledelig var det at vi fikk kvinnelige trenere i Alta IF. Sigrd Olsen og datteren Bente startet sammen med Gudmund Abelsen opp med langrenn og skilek for de yngste – med opptil 40 unger på treningene. Resultatene kom i form av stor bredde blant jentene. Med de gode, naturgitte forholdene i Altaområdet lå alt vel til rette for å drive skisport. Scooterens inntog hadde gjort at det ble stadig flere velpreparerte løyper rundt om i bygda. Etter hvert kom det lysløyper også i Tverrelvdalen, Rafsbotn, Øvre Alta og Talvik.

3.3. Utstyrssjones

På utstyrssiden skjedde det en revolusjon. Treskiene ble byttet ut med glassfiberski. I 1974 tok Magne Myrmo den siste gullmedaljen for Norge på treski i Falun-VM. For mange løpere ble dette en stor overgang, fordi en måtte legge om stilen noe. Glassfiberskiene var noe glattere enn treskiene. Samtidig var de første skiene stivere i midtpartiet, slik at det var vanskeligere å få feste. Løpere med gode fraspark og riktig teknikk behersket skiene bedre enn løpere med noe seint fraspark. Det ble også en annen måte å smøre skiene på. Borte var tjære og lignende type smurning. Nå kom

gliderne inn for fullt, og det ble etter hvert lagt festesmurning bare under midtpartiet av skien. Til å begynne med var det også variabel kvalitet på de skiene som ble solgt i forretningen, slik at løperne nok måtte være noe heldig dersom de skulle få seg gode ski. Østerrikske skifabrikanter var i føringen med kjente merker som Fischer og Kneissl, og de var nok et stykke foran de norske med Landsem og Madhus. Prismessig ble det også et hopp, noe

Torfinn Hammari, Svein Suhr (sittende) og Pål Schjetne. Bildet er tatt tidlig på 1990-tallet. Foto: Morten Broks.

som gjorde at foreldre tenkte seg om både en og to ganger før de skaffet ski til barna. Bambusstavene ble også borte. Nå var det aluminium og etter hvert glassfiberstaver som overtok. Disse ble både lettere og mer solide. I tillegg utviklet klesdrakten seg fra knickers til mer tettstående hele langrennsdresser. Også her var det varierende kvalitet. Dessverre var de svært kalde for det klimaet vi normalt opplever vinterstid i Finnmark.

3.4. Langrennsprestasjoner på 1970-tallet

Det var som nevnt stor deltakelse i kretsrenn på ski, og vi så etter hvert at resultatene begynte å komme. I 1971 gikk Hovedrennet for Nord-Norge, 12–15 år, i Alta. Her ble Knut Birger Sandvik mester i klasse 13 år, en gjentakelse av suksessen året før, og da i klasse 12 år. Av jentene kom Elin Isaksen for fullt. Allerede 10. februar 1970 hadde *Altaposten* bilde av 11-årige Elin og overskriften: «Jente med krutt.» Og avisen fortsatte: «Elin er fra Kronstad og går fortere på ski enn de fleste gutta på hennes alder. Når den beskjedne jenta får klarsignal på startstreken, er det omtrent som å sette fyr på ei kruttønne.» Elin Isaksen ble mester i klasse 14 år og May-Britt Strøm i kl. 12 år under Hovedrennet for Nord-Norge i 1973. Elin fulgte opp med å vinne gull både i 15-årsklassen og i junior-NNM som 16-åring. Elin var aktiv over en tiårs periode, og hun viste seg som en fremragende idrettsjente og en flott representant for Alta IF. Av andre langrennsjenter fra Alta som gjorde seg spesielt bemerket på kretsplan, bør vi ta med Torunn Uglebakken, Bente Olsen, Tove Lampe og Tove Olaussen.

Fra Hovedlandsrennet for Nord-Norge 1973 i Mosjøen, klasse 12–15 år. Foran fra venstre: Terje Bakken, Elin Isaksen, Ivar Olsen, May Britt Strøm. Bakre rekke f.v.: Sissel Nilsen, Knut Birger Sandvik, Tove Lampe, Geir Ove Bakken. Bildet er utlånt av Elin Isaksen.

På 1970-tallet vokste det fram en sterk juniorgruppe i langrenn under ledelse av Reidar Olaussen, Erling Olaussen og Odd Uglebakken. Ikke ukjente Geir Ove Bakken, Tverrelvdalen, var en meget god konkurrent til Altaløperne. På damesiden var det svært tynn deltakelse, men Lilly Uglebakken viste gode kvaliteter i sporet og vant de fleste renn hun deltok i. Noen trenere er allerede nevnt, men vi må også ta med Ulf Thomassen og Terje Hansen.

På seniorsiden var det Einar Suhr som dominerte resultatlistene i kretsrenn og finnmarksmesterskap. Han vant flere kretsrenn, Altarenn, KM og FM fra midten av 70-tallet og framover, og var nærmest «umulig» å hamle opp med når han var i sin beste form. Han oppnådde også å vinne B-klassen i NNM både på 15 og 30 km i 1977. I tillegg vant han

Bæskadesrennet flere år på rad. Arvid Mathisen, Steinar Arnesen, Wilmar Johansen, Tor Oskar Thomassen og Dag Elvevold var Alta IF-løpere som også hevdet seg på topp i Finnmarks-sammenheng i seniorklassen på slutten av 70-tallet. Kombinertløper Tor Oskar ble finnmarksmester på 30 km i 1977. Wilmar Johansen vant denne distansen under FM i 1979. Han flyttet sørover og har i 1990-årene gjort seg bemerket med topplasseringer i sin klasse i det kjente og populære Birkebeinerrennet. Oddmund Bakken fra Tverrelvdalen, som hevdet seg på topp i Finnmark i 60-årene, drev fortsatt på, og var en god konkurrent til disse løperne. Oddmund ble nr. 2 i KM, 30 km, etter Steinar Arnesen så seint som i 1976.

Av større renn som gikk av stabelen i Alta, kommer vi ikke utenom NNM i Tverrelvdalen i 1978. Landslagsløper Jan Lindvall dominerte

Wilmar Johansen (f.1956) har fortsatt sin skikarriere også etter at han forlot Alta i 1982. I 2002 gikk han Birkebeinerrennet for 20. gang. På den tiden var han leder for «Team Hadeland», langrenn. Dette bildet er tatt i 1982, samme året som han vant Bæskadesrennet. Foto: Altaposten.

og vant både individuelt og stafetten for Tromsdalen. Beste lokale prestasjon sto Tverrelvdalens egen Geir Ove Bakken for med sin 2. plass i klasse eldre junior, Alta IF's Elin Isaksen med sølv i B-klassen for damer.

Fra 1975 og framover så vi nye unge løpere som kom til. Wenche Lise Hansen ble finnmarksmester i yngre junior i 1978. I samme mesterskap så vi forresten en ung gutteløper fra Kirkenes som slo sine eldre konkurrenter, og som senere ble olympisk mester. Navnet var Vegard Ulvang.

Blant de yngre løperne i Alta IF var det Sten Are Uglebakken og Anita Håpnnes som dominerte på aldersbestemt nivå. På guttesiden kom også Ole Olsen, sønn av legendariske Per Olsen, til å dominere resultatlistene på slutten av 70-tallet. Søsteren Sissel gjorde det også skarpt i langrennssporet og ble bl.a. krets-mester i sin klasse i 1977.

Fra naboklubbene begynte flere unge skitalenter å gjøre seg gjeldende. IL «Frea» hadde spesielt Nina Heitmann. I Tverrelvdalen begynte Ole Harald Helgesen å bli suveren på krets-nivå. Fra Rafsbotn var det brødrene Arnt Ivar og Ken Roar Pedersen og, Sven Tore Nilsen som var blant de fremste. Rekrutteringen var god, og det var spennende å se hva disse unge løperne kunne oppnå på et senere stadium.

Einar Suhr har vært aktiv som skiløper i en årrekke. Her er han med i Rådhusplassrennet i Hammerfest 1976. Foto: Kurt Ek.

3.5. «De hoppet etter Wirkola»

Man skulle tro at den voldsomme suksessen til Bjørn Wirkola ville inspirere andre til å hoppe. Men det skulle vise seg at det ikke var så lett å holde liv i hoppporten «etter Wirkola». Da Bjørn la opp på begynnelsen av 1970-tallet, var det ikke mange utøvere igjen i Alta. Det var flere årsaker til dette. Nye aktiviteter kom til, bl.a. håndball. Dessuten var det en generell nedgang i interessen for hopp. Hopp og kombinert ble idretter for spesielt interesserte. Flere av dem som hadde vært drivkrefter, ble borte, og det måtte bygges opp nye miljø. Bl.a. begynte Reidar Olaussen som langrennstrener. Mye på anleggssiden lå nede. Altabakken forfalt og ble ikke benyttet mellom 1966 og -76. Isbergbakken hadde ikke lys. Da var det bare i Raipasbakken det kunne hoppes ned mot 50 meter. Et annet poeng var at hoppporten ble en av de få idrettene der utøverne selv måtte være med å legge forholdene til rette gjennom å preparere bakkene før trening og konkurranse. I de fleste andre idretter kom de etter hvert til dekket bord, og de unge som var interessert i hopp, var kanskje ikke alltid de ivrigste til å preparere bakkene.

Om det var mangel på tidsmessige anlegg eller andre faktorer, eller en kombinasjon av disse, som førte til nedgangen i antall hoppere, er vanskelig å si. At det ble færre hoppere, er imidlertid et faktum. Etter KM i hopp i Raipasbakken 1971 skrev *Altaposten*:

«Det er skuffende dårlig stelt med senior- og juniorklassen i spesielt hopp og kombinert i Vest-Finnmark.»

Bare to klubber stilte med løpere, og i kombinert var det kun to deltakere i seniorklassen og tre i juniorklassen.

«Noe bedre var det i Raipasbakken. Men 13 mann til sammen i et KM er sannelig ikke mye å skryte av, og det er all grunn for skikretsen å merke seg hvordan rekruttene faller fra så snart de har passert gutteklassene. Skjønt hopp og kombinert har ligget kraftig nede den senere tid.»

Hoppmiljøene på plasser som Talvik, Hammerfest, Øksfjord, Langfjordbotn og Kvalsund ble borte. Under KM i Kautokeino året etter var avisen skuffet over at det var deltakelse kun fra Kautokeino og Alta. En annen ting vi merker oss fra vinteren 1972, er at hopprenn i Rishaugen måtte avlyses på grunn av lite snø og isete bakke. Snømangel flere vintre gjorde treninga på hjemmebane vanskelig og hemmet kanskje også rekrutteringen. For dem som satset, ble det tørrtrening med hekkhopp og annen spenst-trening.

Hoppporten var også med på å grave sin egen grav på denne tiden, med krav om hopp i stadig større bakker og flere sentrale renn. Det var ikke lenger nok å hoppe i Rishaugen eller andre småbakker, og det ble for stor avstand mellom de beste og de lokale hoppere. Enkelte forsøk ble gjort på å motvirke dette. Bl.a. ble det arrangert hopp-cup i 1969 med 9 renn i Raipas, Tverrelvdalen og Rafsbotn. Hvor vellykket denne cupen ble, vites ikke. I det første rennet deltok bare Alta IFs hoppere. Nedgangen var imidlertid trenden over hele landet, ikke bare i Alta. Men som vi skal se, har ikke denne trenden vært helt entydig nedgående. Det har vært flere store øyeblikk i Altas hopp- og kombinerthistorie også etter Bjørn Wirkola.

Ett av de store spørsmålene i 1972 var bygging av ny sentralbakke for Finnmark. I oktober 1972 var representanter fra Norges Skiforbund og Statens Ungdoms- og Idrettsut-

valg (STUI) på befaring i Alta sammen med lokale skiledere. Isbergbakken var det mest aktuelle stedet for en ny bakke. Et prosjekt på Kvenvikmoen ble og diskutert. Den store interessen for skisport i Alta gjorde at mye talte for at Alta ville få bakken. Det var i første omgang ikke snakk om noen bakke på 90-meter. «Vi vil bygge 70-meters bakker i alle de tre nordligste fylker, før større bakker kommer på tale,» sa Odd Ingebrigtsen fra STUI til *Altaposten*. Et samarbeid mellom Alta IF og Tverrelvdalen IL var i emning, og TILs leder, Gudmund Opgård, uttalte at TIL og Alta IF var i gang med å montere lys i Isbergbakken med tanke på bruk vinteren 1971–72. Men det var siste vinteren at den ble benyttet. Prosjektet strandet, men så sent som på 1980-tallet, i forbindelse med junior-NM på ski, diskuterte man igjen utbygging av Isbergbakken. Heller ikke da kom man lenger. Isteden ble det utbygging av Altabakken.

Tor Oskar Thomassen

Altas beste skiløper på 1970-tallet var uten tvil Tor Oskar Thomassen (f. 1954). Han fikk sitt skikkelige gjennombrudd med 3. plass i junior-NM i kombinert vinteren 1972. Det ble derfor stilt store forventninger til 17-år gamle Tor Oskar, og han var godt forberedt etter flere treningsopphold og konkurranser sørpå. *Altaposten* skriver om «nytt gullhåp» før det siste uttaksrennet. Tor Oskar skulle komme til å prege skisporten i Alta i mange år, først som aktiv utøver, siden som trener og leder. Bare 10 år gammel var han med i en rekke idretter, som ski, fotball, friidrett, skøyter, sykkel og orientering. Han var aktiv i BULs skøytegruppe til han var 15 år, og vant både KM og et internasjonalt stevne i Kiruna. Som aronnesing var det også naturlig at han var med på

fotball, og med talent og treningsiver ble det kretslagsspill både som gutte- og juniorspiller. Han debuterte på A-laget før han fylte 17 år og spilte en rekke sesonger fram til 1983.

Men hovedidretten skulle likevel bli ski, og da først og fremst kombinert. Det ble tidlig klart at Tor Oskar hadde et spesielt talent. Vi har sett at han som yngre løper var helt i teten både i nordnorsk og nasjonal sammenheng. Han var sammenhengende på landslag i kombinert junior, rekrutt og klasse A, fra 1973 til 1979 og fikk flere gode plasseringer. Dette var før verdenscupenes tid, og hans beste prestasjon i et internasjonalt renn som senior var en 6. plass i St. Moritz i Sveits. I NM for senior tok han en 5. plass individuelt og 3. plass i lagkonkurransen sammen med Ivar Olsen og Knut Leo Abrahamsen i 1982. Da hadde han imidlertid lagt opp i forhold til større satsing.

Allerede i 1972 skrev lokalavisene om deltagelse i junior-EM for Tor Oskar uten at han ble tatt ut. I 1973 var det nytt håp om EM-deltakelse. Han slo til for fullt med en 9. plass i senior NM, sterkt av en 18-åring. Denne sesongen gjorde han en av sine største prestasjoner med en 3. plass i juniorklassen i Schwarzwaldrennet i Schonach i Tyskland, men klarte ikke det store målet å kvalifisere seg for junior-EM. Tor Oskar satset sterkt på kombinert utover i 1970-årene med mye hardtrening og lange opphold i Sør-Norge. I 1976 var han sterkt inne i bildet før uttaket til OL i Innsbruck, med framgang i hoppbakken og sterke plasseringer i renn tidlig i sesongen. Han måtte bli blant de 3-4 beste i NM det året for å kvalifisere seg. Nå ble det bare en 8. plass etter et – til han å være – svakt langrenn. Langrennet var ellers Tor Oskars sterkeste side. Han fortsatte imidlertid med å bo i Alta etter videregående skole og militærtjeneste, fram til

Tor Oskar Thomassen (f. 1954) er en meget allsidig og markant skikkelse innen idretten. Her er han i dommertårnet i Altabakken (1985). Foto: Altaposten.

1977, og stagnerte nok noe på grunn av det. Hopping i Raipasbakken ga rett og slett for dårlig grunnlag. Til slutt «forlangte» skiforbundet at han flyttet sørover. Det resulterte i at 1978 ble hans beste sesong, med 5. plass i NM og 6. plass i et internasjonalt renn i St. Moritz. Tor Oskar startet aldri i noe internasjonalt mesterskap. Han var jevngammel med løpere som Tom Sandberg og Hallstein Bøgseth, og da sier det seg selv at det ble vanskelig å komme på laget. Det nærmeste han kom, var som reserve under ski-VM i Lahti i 1978.

Etter D-kurs eksamen i 1981, ble han hopp-trener sammen med Sander Strøm. Samarbeidet med Sander Strøm resulterte i en rekke lovende hoppere. Innimellom jobb og trenervirksomhet har Tor Oskar i senere år vært høyt oppe på resultatlistene i en rekke turrenn.

Blant Tor Oskar Thomassens resultater i kombinert nevner vi:

Nr. 3 i junior NM 3 ganger.

1973: Nr. 9 i NM senior og 3. plass i internasjonalt juniorrenn i Schonach, Tyskland.

1976: Nr. 8 i NM senior.
1977: Nr. 6 i NM senior.
1978: Nr. 5 i NM senior og 6. plass i internasjonalt renn i St. Moritz, Sveits.
1982: Nr. 3 i NM lagkonkurranse.
En rekke KM og FM i hopp, kombinert og langrenn.
Flere NNM i hopp og kombinert klasse 12–15 år, flere 2. plasser i junior- og seniorklassen etter bl.a. Tom Sandberg.
Norgesmester i kombinert klasse for veteraner 40–44 år i 1995.

3.6. Hopp- og kombinertprestasjoner

Nye unggutter markerte seg stadig utover på 1970-tallet. To av de mest lovende var Knut Leo Abrahamsen og Ivar Olsen. I 1976 ble Knut Leo nr. 2 i NNMs 13-årsklasse i kombinert, mens Ivar Olsen tok en 15. plass klasse 15 år i kombinert i Hovedlandsrennet. En annen som markerte seg sterkt denne vinteren, var Kautokeinos Isak Ole Hætta. Han vant både hopp og kombinert i NNM, men kretsen hadde unnlatt å melde ham på til Hovedlandsrennet, eller NM for jenter og gutter – som *Altaposten* skrev. Flere ting kan tyde på at hopp og kombinert fikk en ny oppblomstring på denne tiden. Kretsen stilte bl.a. lag i Hopp-treff-finalen i Linderudkollen i 1977, og 11 hoppere tok flyet sørover. Samme år ble Altabakken gjenåpnet med stor internasjonal deltakelse. Bakken skulle egentlig vært åpnet til KM i februar, men – som så ofte – var vinden for sterk over Sandfallet. Dermed ble det åpning av bakken under Altarennet 27. mars.

Altaposten forteller 29. mars 1977:

«Svensk seier da Altabakken ble gjenåpnet etter ombygging. Jan Holmlund vant foran klubbkameraten Lennart Elime – begge fra Koskullskulle. Den tidligere Alta-hopperen Knut Strøm vant B-klassen, etter hopp som ville gitt han tredjelassen totalt i rennet.

Tor Oskar Thomassen hoppet seg til andreplass etter Strøm. Tor Oskar vant kombinert i A-klassen. Ellers sørget både Knut Leo Abrahamsen og Ivar Olsen for seier i 14- og 16-årsklassen. De to vant for øvrig sine klasser i kombinert. Kombinert i 15-årsklassen vant Ole Isak Mienna.

Prøvehopper i rennet var ingen ringere enn vår egen Bjørn Wirkola. 45 meter målte hoppet hans. Mellom 300 og 400 tilskuere overvar hopprennet.»

Storveies deltakelse i Altabakken var det og i 1978. Da ble det arrangert en hoppkarusell på Nordkalotten. Rennet ble vunnet av Per Bergerud foran svensken Holmlund og Johan Sætre, og med finnene Taipi Räsänen og Pentti Kokkonen på de neste plassene. Knut Strøm og Tor Oskar Thomassen gjorde og en fin innsats med 11. og 12. plass. I det hele tatt var det god innsats av mange altahoppere. Fra resultatlista nevner vi:

Nr. 16 Jan Bjørnstad

Nr. 17 Finn Helgesen

Nr. 22 Ulf Kivijervi

Nr. 24 Kåre Simensen

Juniorklassen ble vunnet av Knut Leo Abrahamsen med Isak Ole Hætta på 6. plass og Ivar Olsen som nr. 8.

I det hele tatt er det en rekke kjente hoppere og kombinertløpere som har vært med i Altabakken. Flere ganger har kombinertlandslaget vært her på treningssamling i den tiden da løpere som Tom Sandberg og

I 1976 reiste disse unge idrettsguttene til hoppssamling i Svanstein, Sverige. Det ble tydeligvis premier på denne turen. Foran ser vi Børge Mathisen. De øvrige er fra venstre: Pål Johansen, Knut Leo Abrahamsen, Trond Opgård, Jan Magne Hestvik, Ole Fredrik Suhr og Oddvar Uglebakken. Bildet er utlånt av Lars Abrahamsen.

Hallstein Bøgseth var på topp. De deltok i Altarennet og i Hovedrennet for Nord-Norge flere ganger. Under Altarennet i 1983 deltok både Sandberg, Bøgseth og finske Jukka Ylipuli i tillegg til et sterkt innslag av lokale løpere.

NNM 1984 ble arrangert av Rafsbotn med hopprenn i Altabakken. Da var igjen hele kombinerteliten på plass med verdens- og OL-mester Sandberg i spissen, i tillegg til Altas lokale stjerner. Vi kan ikke unnlate å nevne at Knut Leo vant spesielt hopp etter et lengste hopp på 68 meter.

Den siste planen om å anlegge bakke i Isberget i Tverrelvdalen var nå nærmere 10 år

gammel. Ernst A. Lersveen hadde i 1978 en artikkel i *Altaposten*: «Ikke lenge før vi har en ny Bjørn Wirkola». Det var nok ikke noe han kategorisk slo fast, men heller bare antydning som en mulighet. Fortsettelsen var imidlertid mer et spørsmål: «NM i 1980 innvier storbakken i Alta?»

Her hadde han nok all grunn til å spørre. Men, likevel, på grunnlag av det materialet som da forelå, kunne han fortsette:

«Planene med Sentralbakken for Finnmark har nå kommet så langt at prosjektet skal finansieres. Storbakken som skal anlegges i Tverrelvdalen, vil kunne tåle hopp på opptil

90 meter. Isberget er navnet på bakken, og den vil stå ferdig i 1980–81. Rammen omkring den offisielle åpningen av bakken vil bli den aller beste: Sannsynligvis norgesmesterskapet i hopp. Alta IF vil søke om å få tildelt NM og burde etter det vi får opplyst ha gode muligheter til det.

Reidar Olaussen, formann i komiteen for Sentralbakken, forteller dette til *Altaposten*. Hoppporten har vært inne i en stagnasjonsperiode i Finnmark, men spesielt her i Alta har den de to siste årene fått et stort oppsving. Olaussen mener det skyldes at de unge hoppinteresserte gis muligheter for å utøve sin idrett. – Og hoppporten vil med denne bakken fortsette å blomstre og virke til at vi kanskje om ikke lenge har en arvtaker til

Bjørn Wirkola. Rekrutteringen er i alle fall den beste, sier Olaussen.»

Om Reidar tok feil når det gjaldt både Isbergbakken og NM på ski, hadde han sine ord i behold når han snakket om rekrutteringen av nye hopp- og kombinertemner. I februar 1979 hadde Alta med to deltakere i Nordisk juniorlandskamp i Brädbyn i Sverige. Børge Mathisen hoppet nesten like godt som legendariske Matti Nykänen og ble nr. 3 i spesielt hopp. Knut Leo Abrahamsen gjorde det enda bedre og ble nr. 2 i kombinert. Under junior-NM i Voss dette året tok han 2. plass både i spesielt hopp og kombinert. Her så det lyst ut med tanke på rekruttering. I tillegg til disse to hadde vi Ivar Olsen, og dessuten utmerket Trond Opgård seg rundt 1980.

Kapittel IV

1980–2002:

Endringer i skisporten

4.1. utfordringer fra andre idretter og nye anlegg

Flere endringer i idrettslivet nasjonalt og internasjonalt, fikk betydning for den lokale idrettsutvikling i Alta utover 1980- og -90-tallet. Vi så allerede på slutten av 70-tallet en økt profesjonalisering og kommersialisering av idretten. Som en motvekt til dette, vokste masseidretten og den uorganiserte idretten i omfang. I Alta fikk vi stadig flere trim og mosjonstilbud til befolkningen. Sommerstid ble det arrangert mosjonsløp og turmarsjer, og vinterstid stadig flere turrenn på ski. Bedriftsidretten fortsatte med sine aktiviteter, spesielt innenfor håndball, fotball og ski. Flere anlegg ble bygget, og i 1982 stod BUL-hallen ferdigstilt på Breverudmyra, og ga støtet til forbedret satsing på håndball i BUL. Omtrent samtidig fikk Høgskolen i Finnmark sitt nye bygg ferdig, og dermed ny idrettshall. Høgskolens idrettslag økte i sin oppslutning, og var tredje største laget i Alta med 710 medlemmer i 1999. I Rafsbotn ble det bygd et alpinanlegg som høsten 1986 ble tatt i bruk. Enda en ny aktivitet var etablert i kommunen.

Ved en større innsats fra det offentlige, bl.a. ved at 35 % av et anlegg skulle finansieres av tippemidler, økte utbyggingen i Alta. Alta

Skytterlag fikk et moderne og nytt skyteanlegg på Kvenvikmoen i 1976. Hoppanlegget på Sandfallet ble ombygget samme år. I Kaiskuru ble det bygget en stor gymsal spesielt beregnet på volleyball og basket. I Talvik ble det bygget et nytt svømmebasseng, og i Kvenvik fikk vi en ny crossbane for snøscooter og motorsykkel. På Aronnes ble det bygget en kunststoffbane for friidrettsbane som stod ferdig til bruk i 1983. Bossekop bygget kunstgressbane i fotball, og det samme gjorde Alta IF, første gang tatt i bruk i 2001. Det største løftet innenfor innendørsanlegg var uten tvil ferdigstillelsen av en storhall med full fotballbanestørrelse. Finnmarkshallen ble tatt i bruk høsten 1997. En ny epoke for fotballtrening vinterstid var startet. Også Tverrelvdalen fikk flere anlegg da det ble bygget en ny, stor gymsal som ble tatt i bruk i 2001.

Vi så også en utvikling i antall idretter som etablerte seg i Alta. Nye idretter kom til og skapte konkurranse for skiidretten. Det var idretter som karate, judo, skyting, hundekjøring, fallskjermhopping, alpint, motorsport, snowboard, ridning, klatring, telemark og dart for å nevne noen. Nye klubber oppstod som en konsekvens av dette. Idretten fikk også konkurranse fra private aktører. I 2000 åpnet sats et treningssenter i Alta Storsenter.

På kort tid fikk senteret i overkant av 1000 medlemmer.

Innenfor skiidretten hadde vi liten utbygging av anleggene, men byggingen av Kaiskuru skianlegg gjorde det mulig for Alta IF å påta seg større arrangement i langrenn. Også lysløypenettet ble utbygd med lysløype i Kaiskuru, Tverrelvdalen, Breverud/Eiby, Talvik og Kviby. Kommunen gikk til innkjøp av tråkkemaskin for preparering av skiløypene. Flere av idrettslagene har også investert i snøscooter og løypeprepareringsutstyr. Det medførte at forholdene ble bedre både for aktive løpere og mosjonister til å drive med ski i lange, mørke vinterkvelder. Til tross for sterk konkurranse fra nye idretter, så økte rekrutteringen til skisporten både i Alta IF og i klubbene før øvrig i Altaområdet på slutten av 70-tallet. Tendensen forsterket seg ytterlig utover i 80-årene. Langrenn som tidligere hadde vært en voksenidrett, gikk nå mer over til å bli en barne og ungdomsidrett.

4.2. Oppsving i langrenn, men få seniorløpere, 1980–1990

Allerede på begynnelsen av 1980-tallet så vi hvordan deltakelsen økte i de lokale kretsrennene i langrenn. Det ble jobbet meget bra rundt om i klubbene. Lokale skicuper i regi av Tverrelvdalen IL, Talvik IL, Rafsbotn IL, BUL, IL Frea og Alta IF samlet opptil 80–90 deltakere på hvert sted. Kretsrenn arrangert av de nevnte lagene fikk også et stort oppsving, med over 200 deltakere. I januar 1983 stilte ca. 300 løpere til start i kretsrenn arrangert av IL Frea, og samme antall hadde Talvik IL under sitt kretsrenn i 1987. Samtidig opplevde vi rekorddeltakelse i turrennene med bl.a. 1316

deltakere i Bæskadesrennet i 1982 og 420 deltakere i BUL-rennet i 1984. I Rafsbotn startet idrettslaget opp med RIL-rennet i 1985. I Kautokeino gikk Kautokeinorennene av stabelen for første gang i 1986. Man kan si at det utover i 1980-årene var et generelt oppsving for langrennssporten. Det var nok ulike årsaker til det, men en skal ikke se bort fra at VM i Oslo i 1982 hadde en betydningsfull innvirkning.

Hovedrennet for Nord-Norge, som nå var delt i to, en for aldersbestemt nivå, 12–15 år, og et mesterskap for junior og senior, var et naturlig hovedmål for svært mange løpere. Disse arrangementene ble lagt til Alta flere ganger i løpet av 1980-årene med både Tverrelvdalen IL, Rafsbotn IL og Alta IF som arrangører.

I 1981 gikk Kalottmesterskapet på ski av stabelen i Alta. Det ble en stormønstring av løpere fra Nordkalotten, og Vegard Ulvang vant den yngste juniorklassen den gang. Tanaværingen Asbjørn Kristoffersen vant 15 km klasse eldre junior i samme mesterskap, mens altaløperne ikke hevdet seg, bortsett fra Nina Heitmanns 5. plass.

I 1982 feiret Alta IF 30 års jubileum for det tradisjonsrike Altarennet. Her ble Erling Eidsen fra Burfjord IL trukket fram som eksempel på at det går an å holde på som aktiv langrennsløper over lang tid. Han deltok allerede i 1952 og var ennå aktiv i sporet i 1982.

Svein Suhr var eksponenten for «det nye Altarennet» i 1986. Rennet hadde start og innkomst på Aronnes idrettspark (gressbanen), og løypene var lagt som spennende traséer opp mot Høgskolen i Finnmark. Konkurransereformen var lagt opp som skøyterenn på lørdag, og søndag var det jaktstart i klassisk. Resultatene fra lørdag var grunnlaget for startrekkefølge og tidsdifferensen på søndagens løp. Arrangementet ble umiddelbart en suksess for

Kveldstrening utenfor Komsa skole. Sittende foran fra venstre: Kjetil Bergmo, Audun Grimstad, Heidi Pedersen. Bak f.v.: Åge Torfinn Nilsen, Jørn Gunnar Thomassen, Evelyn Eriksen, Dag Frode Thomassen. Bildet er tatt ca. 1981. Foto: Altaposten.

løperne, og ca. 200–250 løpere deltok de første årene etter oppstart.

I 1989 ble Altarennnet og FM slått sammen, og fristilrennet gikk av stabelen i de nye langrennstraséene i Kaiskuru. Rennleder Svein Suhr var godt fornøyd med traséene, og med litt justeringer skulle alt ligge vel til rette for neste års store begivenhet for Alta IF, nemlig NM for juniorer. Også bedriftsrennene fikk et oppsving og økte i omfang og antall deltakere utover på 80-tallet.

4.3. Trenere og ledere

I Alta ble C-kurs i langrenn avviklet i 1980 med flere deltakere fra Alta IF. Utover på 1980-tallet fikk både Fritz Walter Johanson, Ulf Thomassen, og Oddmund Bakken autorisasjon som D-trenere i langrenn, dvs. den høyeste trenerkompetanse innenfor idretten. I tillegg til disse hadde vi bl.a. Ottar Grimstad, Leif Lossius, Birger Svendsen, Gunnar Thomassen, Olav Olsen, Arne Norvang, Kolbjørn

Skicup i Komsa først på 1980-tallet. Ann Kathrin Thomassen (t.v.), Lill Hege Pedersen og Elin Opgård. Foto: Gunnar Thomassen.

Johansen, Anita Håpnnes, Jan Harald Solstad, Ole Holt Olsen, Bjørg Ludvigsen, Kirsti Hansen, Arne Hansen og Gunvald Jonas som trenere for de yngre utøverne i klubben. For å skolere trenerne bedre, ble både B- og C-kurs i langrenn gjennomført på midten av 80-tallet. Dessuten hadde Alta IF egne samlinger for trenerne gjennom såkalte trenerforum.

En av de aller ivrigste trenerne, og ikke minst løypekjører, Erling Olaussen må nevnes spesielt. Som regel kom løperne til ferdigpreparerte løyper etter at Erling hadde kjørt med snøscooter, slodde og spormaskin for å få topp forhold på Sandfallet, i Komsa, i Kaiskuru, i

Erling Olaussen under 17. mai-stafetten 1976. Foto: Kurt Ek.

16-åringene Paul Ove Moksnes (t.v.), Bengt Ivar Svendsen og Per Erik Olsen tok 2. plass i stafett under NNM for junior i Rafsbotn i 1984. De ble knepent slått av Tromsdalen, som for øvrig hadde tre 17-åringer på laget) Foto: Gunnar Thomassen.

Tverrelvdalen eller hvor det enn måtte være. Tidlig på morgenen lørdag og søndag lå sporene der – nypreparerte og klare til å tas i bruk av ivrige skiløpere. I 27 år, fram til midten av 90-tallet, var Erling med og bidro med sin entusiasme som leder, trener, og ikke minst løypetråkker for skiløperne i bygda. Også Fritz Walter Johanson var trener i over ti år i klubben, og bidro sterkt til de mange gode prestasjonene blant Alta IFs løpere. På 80-tallet var følgende personer ledere i ski-gruppa i Alta IF:
 1980: Otto Håpnes
 1981: Frank Mathisen

1982: Kjell Gunnar Eriksen
 1983–85: Kolbjørn Johansen
 1986–88: Tryggve Rubach
 1989–90: Svein Suhr

Foruten disse var det også flere aktive ledere som alltid bidro, og her bør spesielt nevnes Olav Olsen, Helge Helgesen, Tor Emaus, Arne Norvang, Jan Hanssen og Roald Somy.

Alle disse gjorde en utmerket jobb for skidretten i klubben, og spesielt må Svein Suhr nevnes pga. sitt utrettelige engasjement som leder både for gruppa og ikke minst som leder for ulike langrennsarrangement, også langt utover på 90-tallet.

Rafsbotn 1985. Fra venstre: Ketil Hammari, Reidar Olsen, Jørn Gunnar Thomassen, Espen Suhr.
Foto: Gunnar Thomassen.

Tryggve Rubach og Willy-Einar Hågensen var drivkreftene bak Alta IFs revy, som startet i 1982 og holdt på i 10 år. Denne revyen ga et betydelig økonomisk tilskudd til driften av skigruppa. Vi må heller ikke glemme alle de som sto bak som oppmenn og de som stilte opp i forbindelse med både dugnader og arrangement for skigruppa. Den 28. mars 1983 hadde Finnmark Dagblad et bilde av funksjonærene i Altarennnet med følgende kommentar: «I helga gjorde denne gjengen det mulig å gjennomføre Altarennnet, og de gjennomførte det til både deltakeres og publikums fornøyelse.» Disse var Harald Opgård, Hans Jakob Kåberg Nilsen, Harald Rasmussen, Fritz Larsen, Arne Nor-

vang, Reidar Johansen, Ingrid Svendsen, Gerd Ludvigsen, Solbjørg Abelsen, Astrid Norvang, Bjarne Flage og Kolbjørn Johansen. Rennets leder var Arne Norvang.

4.4. Skiskøyting i – revolusjon innen langrennssporten

På midten av 1980-tallet ble skøyting mer og mer vanlig innenfor langrennsidretten. Allerede under VM på ski i Oslo i 1982 benyttet amerikaneren Bill Koch seg av enbeinskøyting. Samme året vant han World Cup, der han i stor grad brukte denne teknikken. Både

Foran f.v.: Leif Bakken, Bengt Ivar Svendsen, Jan Harald Solstad. Bak f.v.: Oddbjørn Opgård, Geir Ove Teigen, hjelpetrener Vidar Jakobsen. Bildet er tatt i begynnelsen av 1980-tallet. Foto: Altaposten.

trenerne og ledere i Norge satte seg på bakbeina og mente denne formen for langrennsteknikk både var uestetisk og innebar risiko for skade. Også våre lokale skitrenerne hevdet med stor tyngde at dette ikke var framtiden for langrennssporten. Likevel viste det seg at fristilteknikken fikk en voldsom oppblomstring. Flere og flere, spesielt unge løpere, tilegnet seg denne teknikken etter hvert, og la mindre vekt på tradisjonell klassisk stil med diagonalgang og festesmurning. Det er vel få i dag som betrakter denne stilarten som uestetisk eller helseskadelig. Heldigvis førte den norske motstanden til at klassisk stil ble bevart og i dag er like mye anvendt som fristilteknikken.

Vi fikk etter hvert flere gode prestasjoner blant de unge langrennsløperne i Alta. I FM på ski i Tverrelvdalen i 1981 fikk vi flere mes-

tere: Bengt Ivar Svendsen, kl. 13 år, Sten Are Uglebakken, kl. 15 år og Wilmar Johansen, kl. senior B. Bengt Ivar oppnådde 5. plass i Hovedlandsrennet, kl. 14 år, i 1982. Han ble også nr. 2 i NNM samme år. I tillegg ble han finnmarksmester dette året. Det samme ble Elisabeth Jøraholmen både i 1983 og 1984, og hun tok dessuten en sterk 2. plass i Nordkalottmesterskapet på ski i 1984. Per Erik Olsen, sønn av Per Olsen, utviklet seg til å bli en av Nord-Norges beste løpere. Som 14-åring begynte han å vise tenner i lokale kretsrenn, og året etter ble han kretsmester. I 1984, da han var 16 år, vant Per Erik 10 km i NNM. Han vant også eldre jr. i 1986 under NNM i Bodø og ble nr. 2 både i Kalottmesterskapet på ski og NNM i 1987. Per Erik ble også finnmarksmester en rekke ganger både individuelt

En pause i treningen. Fra venstre: Trine Abrahamsen, Trude Helen Helgesen, Hilde Barbo. Bildet er fra 1992–93. Utlånt av Terje Abrahamsen.

og i stafett. Ja, i en periode var han faktisk nærmest uslåelig i Finnmark i sin årsklasse. Sitt siste FM tok han i senior B-klassen i 1989 i Kaiskuru.

Utover mot midten av 80-tallet kom en slektning og nabo av Per Erik, Reidar Olsen, til å markere seg i skisporet. Reidar var best i kretsen i sin klasse gjennom flere år og ble finnmarksmester i 1986, 1987 og 1988. I 1989 vant han FM både i klassisk og i fristil. Han ble også nordnorsk mester i kl.14 år på hjemmebane i 1987. I tillegg vant han Altarennene flere ganger. En annen nabo fra Aronnes, Espen Suhr, ble finnmarksmester på 10 km og i stafett som 16-åring i 1986. Steinar Lille ble finnmarksmester i klassisk stil i kl. 17 år i 1989. Alta viste en stor bredde på 80-tallet og vant flere stafetter i gutte-, jente-, junior- og senior-klassen. I 1987 vant klubben FM i stafett både for gutter, junior og senior.

På tross av stor bredde både i aldersgruppen 12–15 år og junior, var det svært få løpere som fortsatte med aktiv langrenn som seniorløpere. Det er faktisk et ganske stort paradoks, og det kan være interessant å stille spørsmål om hvorfor alle sluttet med langrenn i forholdsvis tidlig alder.

På seniorsiden var det som nevnt svært få deltakere sammenlignet med det man opplevde på 50- og 60-tallet. Vestlendingen Kåre Losnegård var en av frontfigurene med topplasseringer i lokale turrenn. Han ble også kretsleder for Alta IF på bl.a. 30 km i 1984. Wilmar Johansen hadde en solid periode og vant både turrenn, kretsrenn og FM. I tillegg var Ole Holt Olsen en løper som preget toppen av resultatlistene. Ole var flere ganger krets- og finnmarksmester i stafett, bl.a. sammen med broren Per Erik under FM for seniorer på Sandnes i 1988. Fra IL Nordlys

kom en sprek kar ved navn Tormod Norvang. Han gikk for Alta IF en periode, og var i 1987 senior A-løper og vant både FM individuelt og stafett i tillegg til Altarennet.

For Rafsbotn IL gikk stortalentet Øystein Rønbeck foran og viste vei. Seier i NNM og en 5. plass i Hovedlandsrennet for 15-åringere i 1986 var bare starten på hans karriere som langrennsløper, der han er aktiv også i 2003. Øystein hadde god konkurranse fra kirkenesguttene Krister Sørgård, men vant likevel NNM på 15 km i 1988 i kl. eldre junior. Som juniorløper hevdet Øystein seg på topp i landet,

og tok bl.a. en 6. plass sammenlagt i Norgescupen i 1988. Samme år ble han nr. 6 og nr. 7 i NM for juniorer. Øystein klarte også å vinne Salomon-cup i Sverige et år som junior.

Før 1982-sesongen ble det vedtatt at Vest-Finnmark Skikrets skulle danne et kretslag på ski. I alt 20–25 løpere ble tatt ut, fordelt på junior herrer/16–17 år, eldre junior/senior herrer og junior/senior damer. Oddmund Bakken var en av hovedtrenerne for dette kretslaget. Det ble arrangert en del samlinger, og erfaringene var i følge treneren positive.

Treningssamling i Joatka 1997. Fra venstre: Kolbjørn Johansen, Sveinung Svendsen, Kristian Hoaas, Arne Mortensen, Kaj Helge Helgesen, Kristian Nygård, Trond Sandelin, Roger Daniloff. Bildet er utlånt av Kolbjørn Johansen.

Det ble en ekstra gulrot for de mest seriøse utøverne som fikk tilbud om å delta på treningssamlinger Disse ble lagt til steder der forholdene var optimale, og som igjen gav inspirasjon til videre satsing. Dessuten ble det mer naturlig med tett samarbeid på tvers av klubbgrenser i Finnmark ved deltakelse på større renn som NM og Norgescup.

4.5. 1990–2001: Begivenhetsrike år for langrennssporten

1990-årene ble innledet med en stor begivenhet for Alta IF som skiarrangør. Klubben hadde fått tildelt NM på ski for juniorer 22.-25. mars 1990. Hovedleder for arrangementet var Olga Olaussen. Dette var en jobb hun behersket til fulle. Sammen med rennleder Svein Suhr, langrenn, Helge Lampe, hopp og Tor Oskar Thomassen, kombinert, sørget de for at arrangementet ble en fest såvel for bygdas egne løpere og ledere som for deltakerne fra resten av landet. Til sammen deltok over 800 løpere i spesielt langrenn, stafett, hopp og kombinert.

Olga Olaussen er et kapittel for seg i Alta IFs historie. Hun startet som aktiv håndballspiller allerede i 1947 og deltok i en årrekke på damelaget for klubben. Etter hvert ble hun både trener og administrator. Til sammen 8 år har hun sittet som leder i Alta IF. Politikerkvinnen mottok derfor meget fortjent, og sammen med mannen Reidar, Alta kommunes kulturpris i 1989. Reidar Olaussen har også vært en kapasitet innen Alta IF gjennom 40 år – som aktiv kombinertløper, trener, leder, dommer, anleggsbygger, løypekjører og altmuligmann, og er i 2001 fortsatt med i dugnadsgjengen av veteraner. Reidar har da

også oppnådd Alta IF sin høyeste utmerkelse ved å bli æresmedlem i klubben.

Fra NM 1990 bør vi ta med de som hadde ansvaret for de ulike hoveddeler av langrennsarrangementet:

Løypesjef: Oddmund Bakken

Seremonisjef: Einar Suhr

Presse- og PR-sjef: Willy-Einar Hågensen

Premiesjef: Kolbjørn Johansen

Sekretær i hovedkomité: Anne-Louise Suhr

Tidtakarsjef: Harald Rasmussen

Trafikksjef: Frank Jensen

Speaker: Kristen Kvello

Ass. rennleder: Rolf Erik Suhr

Junior-NM ble avviklet under flotte forhold i Kaiskuru. Den tekniske gjennomføringen gikk prikkfritt, ikke minst fordi planleggingen var gjort med grundighet og god erfaring fra rennleder Svein Suhr og hans assistent Rolf Erik Suhr. Også økonomisk ble arrangementet en suksess med et betydelig overskudd, hele 600.000 kroner. Det at kronprins Harald og skipresident Johan Baumann var til stede, satte selvsagt en ekstra spiss på arrangementet. I tillegg bidro også Altas tidligere storløpere Per Olsen, Bjørn Wirkola, Ivar Olsen og Knut Leo Abrahamson til å kaste glans over stevnet.

De sportslige prestasjonene var kanskje noe skuffende for altaløperne, men Reidar Olsen tok en 10. plass i 17-årsklassen, 15 km fristil. Vinneren var for øvrig ikke ukjente Thomas Alsgård, som 4 år senere under OL på Lillehammer vant 30 km. Øystein Rønbeck tok en 11. plass i fristil, klasse eldre junior. Karianne Opgård fra Tverrelvdalen gikk inn til en 11. plass i fristil, kl. 17 år, og Ranveig Thomassen, Olderfjord ble nr. 12 i 16-årsklassen på den klassiske 5 km.

4.6. Alta skiteam, Alta Langrenn og «Birkebeinergjengen»

I 1990 ble «Alta skiteam» stiftet med det formål å utvikle de beste skiløperne fra idrettslagene i Alta til et høyt nasjonalt og internasjonalt nivå. Dette var et forsøk på å samle løperne i ei treningsgruppe med topp trenere, gode treningsforhold og godt tilrettelagt opplegg sportslig og økonomisk. D-trenerne Fritz Walter Johanson, Oddmund Bakken og Nils Fredrik Rønbeck var de som skulle følge opp løperne. Første året finner vi løpere som Karianne Opgård, Øystein Rønbeck, Reidar Olsen, Per Erik Olsen og Bjørn Roald Mikkelsen. Skiteamet fungerte bra, og løperne var i god utvikling. Av ulike årsaker eksisterte dette opplegget bare et års tid, slik at man aldri fikk noen lang og god erfaring med en slik satsing på tvers av klubbene.

Litt senere på 90-tallet ble det opprettet et annet forum, «Alta Langrenn», som hadde som hovedmål å jobbe for å fremme skiidretten i Alta, på tvers av klubbgrenser. Her var Nils Fredrik Rønbeck, Oddmund Bakken, Fritz Walter Johanson, Allert Heitmann og Asbjørn Rollstad med. Det ble tatt tak i helt konkrete oppgaver med det klare mål å legge enda bedre til rette for de aktive skiløperne i bygda. I samarbeid med Alta kommune ble det utarbeidet konkrete retningslinjer for løypekjøring. Man startet også opp planer for et løypenett i Alta – gjerne kalt «byløypa» – som var slik at alle skulle kunne komme seg raskt ut i skisporet uansett hvor de måtte bo i tettstedet. I tillegg ble det jobbet for å få både kommunen og næringslivet med som samarbeidspartnere til beste for utviklingen av skiidretten.

«Alta Langrenn» jobbet også med å få til større renn med internasjonal deltakelse i

Alta på slutten av sesongen, de såkalte «Parkrennene». Her var flere av de beste langrensløperne på plass for å gå korte runder i sentrum av Alta. Dermed fikk publikum nærkontakt med løperne som de vanligvis bare hadde sett på TV-skjermen. Slike renn var ressurskrevende arrangementsmessig og økonomisk. Interessen dabbet av etter hvert, og det har ikke vært arrangert slike renn siden 1996.

Noe annet som har økt i omfang på 90-tallet, er den eldre garde av skiløpere som driver systematisk og målrettet langrenns trening. Flere og flere løpere fra 35 år og eldre har blitt med på jevnlige treninger for å stille best mulig rustet til å delta i Birkebeinerrennet, Vasaloppet, Finlandia og andre større turrenn. Disse personene er et positivt innslag i langrennsmiljøet i Alta. De er med på dugnadsjobber og deltar som funksjonærer på langrennsarrangement med ulike arbeidsoppgaver. Det er etter hvert blitt et flott sosialt miljø i tillegg til fornuftig trening under ledelse av Svein Harald Karlsen. De siste årene har ca. 20 personer vært med på ukentlige treninger i regi av «Birkebeinergjengen».

4.7. Sportslige og økonomiske konsekvenser av junior-NM 1990

Junior-NM 1990 innbrakte som nevnt et betydelig overskudd, som ble disponert av hovedstyret i Alta IF. Det oppstod en del uroligheter i klubben på bakgrunn av diskusjonen om hvordan overskuddet skulle anvendes, og den aktive idretten fikk lide. I virkeligheten gikk mesteparten av overskuddet til å dekke investeringene i forbindelse med NM. De første årene etter junior-NM var ildsjeler utbrente,

En del av «Birkebeinergjengen» etter at de har gått de 58 kilometerne fra Rena til Lillehammer 18. mars 2000. Fra venstre: Tore Arnesen, Einar Suhr, Arnulf Nilsen, Tor Oskar Thomassen, Odd Johan Jakobsen, Pål Andersen (Øksfjord), Terje Opgård, Tor Harald Rasmussen – Knut Suhr, Rolf Erik Suhr, Bjørn Gunnar Hansen, Lars P. Monti og Steinar Lund var ikke til stede da bildet ble tatt. To andre altaværingner, Viggo Finstad Nilsen og Øystein Rønbeck, gikk også «Birkebeiner'n» – uten at de trente sammen med «gjengen». Bildet er utlånt av Tore Arnesen.

og det var vanskelig å få folk til å ta trenerjobber og lederoppgaver i skigruppa. I tillegg var dugnadsaktiviteten laber, og selv kretsrenn ble problematisk å få gjennomført. Entusiasmen var borte, og Altarennene, som hadde en lang og ærerik tradisjon, ble redusert til et lite kretsrenn. Samtidig, og mye på bakgrunn av interne konflikter i skigruppa, ble et nytt idrettslag startet. Navnet på klubben var «Alta og Omegn skilag». De beste juniorløperne, i

hovedsak fra Alta IF, gikk over til denne klubben, som i stor grad ble drevet av tidligere medlemmer i Alta IF. Dette skjedde i 1992. Tanken var å få til en eliteklubb som skulle samle de beste junior- og seniorløperne til stor satsing. Klubbens løpere oppnådde brukbare resultater bl.a. under NNM for juniorer i 1994 med 2., 5. og 9. plass. Etter tre-fire år ble klubben oppløst, og bare en av juniorløperne fortsatte som aktiv langrennsløper.

4.8. Spesielt gode langrennsprestasjoner i Alta IF på 1990-tallet

På begynnelsen av 1990-tallet viste enkelte av våre unge løpere gode takter på krets nivå. Det var bl.a. Kitty Suhr, Hege Mikalsen, Roger Pettersen, Fred Ingar Somby, Eivind Hanssen, Herlov Hammari, Marianne Thomassen og Trude Helen Helgesen.

Roger Pettersen ble mester i Hovedrennet for Nord-Norge, kl. 12 år, i 1990. Han fortsatte med å vinne flere kretsrenn og finnmarksmesterskap og tok en sterk 2. plass i fristil i NNM som 16-åring i 1994. Samme år ble han nr. 12 i junior-NM, også det i fristil.

Likevel var det en nedgang i antall løpere blant den yngre garde sammenlignet med den store bredden Alta IF hadde på 80-tallet. Som eksempel gav finnmarksmesterskapet i regi av Øksfjord Idrettslag i 1992 ingen mestere til Alta IF. Arrangørklubben derimot var selve eksponenten for det gode skimiljøet og fikk 4 finnmarksmestere i tillegg til en rekke andre fine resultater.

På junior- og seniorsiden var det også få løpere. Reidar Olsen, som hadde vist solide egenskaper som gutteløper, fulgte godt opp som juniorløper. Han vant FM og en rekke kretsrenn og var på topp i Nord-Norge. Reidar lyktes imidlertid ikke helt i konkurranser på landsplan, noe som skyldtes at han ble mye plaget av sykdom. Per Erik Olsen var seniorløperen som skulle forsvare Alta IFs ære. Det gjorde han på en bra måte fordi han klarte kravet til A-løper status, men også han ble stoppet av skader. Fra 1993 hadde Alta IF ingen junior- og seniorløpere på herresiden. Blant jentene var det noe bedre. Trude Helen Helgesen var finnmarksmester og blant de beste løperne i sin klasse også i nordnorsk

Roger Pettersen tidlig på 1990-tallet.
Foto: Altaposten.

sammenheng. Hun oppnådde å bli nr. 22 i junior-NM, klasse 18–19 år i 1993. I samme klasse var Hilde Barbo, en løper som gjorde sine saker bra og var på høyde med Trude i flere renn. Kronstadjenta Trine Abrahamsen var også på topp i Finnmark i dameklassen gjennom en årrekke.

Utover på 90-tallet tok rekrutteringen seg opp i Alta IF.

Kaj Helge Helgesen var på topp i Nord-Norge som gutte- og juniorløper med en rekke gode resultater. Han har flere 2. og 3. plasser å vise til fra NNM for juniorer, og har dessuten

Trond Holmgren (14 år) og Kaj Helge Helgesen (15 år) i 4. rennet i Hammari-cupen i Kaiskuru 1994.
Foto: Altaposten.

stafettgull i NNM for Alta IF sammen med Arne Mortensen og Sveinung Svendsen. Kaj Helge har også topplassering i NNM for seniorer og en 29. plass på 30 km for seniorer i NM, klassisk stil, i år 2000.

Arne Mortensen viste allerede som 12- og 13-åring at han kunne gå fort på ski. Det var på denne tiden han ble nr. 2 i Hovedrennet for Nord-Norge. Han fortsatte med en imponerende serie av gode resultater ved å ta gullmedalje i NNM både som 14-, 15-, 16- og

Skisamling i Gargia høsten 1992. Bak fra venstre: Eivind Hanssen, Hilde Helgesen, Herlof Hammari, Agnar Sivertsen jr., Nina Heitmann.
Foran f.v.: Rene Hillestad, Gjermund Persen, Tove Karlsen, Fred Ingar Somby. Foto: Altaposten.

17-åring. Han har i tillegg vært med på å ta 2 stafettgull i NNM for Alta IF og dessuten for Tromsdalen som senior i 2001 og 2002. I Norgescuprenn for juniorer presterte den talentfulle utøveren å komme til finalen i alle sine fire år som juniorløper fra 1996–1999. Flere topplasseringer ble oppnådd, med en 2. plass som 16-åring som det beste resultat. Arne kan også med stolthet se tilbake på to 4. plasser i junior-NM i tillegg til å ha deltatt på Norges lag under Nordisk Juniorlandskamp på ski. Som 1. års senior for Alta IF fikk han flere gode resultater i NM, med 28. plass på sprinten som beste prestasjon. I 2001 representerte han Tromsdalen UIL og kom inn til en 3. plass på en av distansene i NNM. På den tiden studerte han i Tromsø, men satset fortsatt seriøst for å utvikle seg som langrennsløper.

Thomas Rønbeck startet sin karriere med å bli nr. 3 i 1995 og nr. 2 i 1996 i «Ungdommens Holmenkollrenn». Han fulgte opp med å ta til sammen 3 bronsemedaljer i Hovedlandsrennet for 14–15-åringer i 1997–1998. Thomas har i tillegg vunnet NNM 4 år på rad individuelt og vært med på å vinne stafetten 3 ganger for Alta IF. Sin beste prestasjon så langt som junior har kanskje vært 12. plassen på 15 km fristil under NM 2000.

«Fristilspesialisten» Odd Helge Haugsnes klarte å vinne NNM i sin juniorklasse både i 1999 og 2000. Han tok også en meget sterk 4. plass på 10 km fristil i klasse 16 år under junior-NM i 1999. Denne sesongen ble han nr. 16 sammenlagt i Norgescup for juniorer. Odd Helge har også vært med på å vinne NNM i stafett for Alta IF.

Kristian Jakobsen presterte å bli nr. 13 totalt i juniorcupen som 16-åring i 1999. Under NM for juniorer samme år tok han en flott 5. plass i klassisk stil. Kristian vant også NNM i 16-års-

Sveinung Svendsen (t.v.) og Trond Holmgren drev allsidig idrett. Her er de klar til å starte på sykkelturné til Tromsø sommeren 1995, og der skal de delta i «Midnight sun maraton» på 10 km.

Foto: Guri Holmgren.

klassen i klassisk stil. Samme år var Kristian med på laget for Alta IF som vant stafetten under NNM for juniorer. Av andre juniorløpere med sterke prestasjoner i sporet, var Daniel Strand. Han vant flere kretsrenn, ble finnmarksmester i 2000 og var samtidig på topp i Nord-Norge med 2. og flere 3. plasser som junior.

Alle disse løperne er utøvere som satser videre i langrenn, og som vi kan forvente gode resultater av i framtiden.

På slutten av 1990-tallet hadde Alta IF fått opp en god stamme av juniorløpere. Trenerne

Odd Helge Haugsnes (t.v), Thomas Rønbeck og Kristian Jakobsen. Foto: Altaposten.

Trond Sandelin, Oliver Utsi, Arild Røkenes, Per-Erik Bjørnstad og Karl Gunnar Skjønsvjell gjorde en god jobb for disse utøverne og la grunnlaget for en fin utvikling. I tillegg hadde Alta IF skiledere som rettet blikket framover for å skape ny giv i en gammel idrett. Det har vært markert oppsving i rekrutteringen til langrenn i Alta IF på slutten av 90-tallet, og i gutte- og jenteklassene 10–12 år har det vært stor deltakelse. Fortsatt er frafallet stort i 14–15 årsklassene, men vi ser at det jobbes godt med å holde på løperne gjennom god tilrettelegging og større vekt på miljømessige tiltak. På guttesiden har spesielt Trond Jøran

Med utsikt over Altafjorden. Stående fra venstre: Asgeir Hoaas, Trond Jøran Nilsen, Valera Daniloff, Stian Pedersen, Jørn Ivar Olsen, Sigbjørn Nome, Morten Andersen, Ørjan Romsdal, Jan Steinar Romsdal. Sittende f.v.: Anja Pedersen, Karina Pettersen, Margrete Gaski, Tor Oskar Thomassen, Ingunn Svendsen. Foto: Alf Breines (nov. 2000). Utlånt av Tor Oskar Thomassen.

En smilende gjeng unge skiløpere ca. 1996–97. Fra venstre: Arne Mortensen, Kristian Hoaas, Kaj Helge Helgesen, Sveinung Svendsen, Bjørn Christian Johansen og treneren Trond Sandelin. Foto: Ernst Mortensen. Bildet er utlånt av Tor Oskar Thomassen.

Nilsen, som vant NNM i 12-årsklassen i 1999, vist lovende takter. Men det er fortsatt langt flere som kommer til, og gledelig nok hadde Alta IF den største deltakelsen under hovedrennet for Nord-Norge i Alta 2001, med ca. 30 løpere på startstreken.

I dette tiåret har skigruppa hatt disse lederne:

1991–92: Viktor Johnsen

1993–98: Kolbjørn Johansen

1999–00: Ole Petter Gurholt

2001: Åsmund Johansen

Mye av framgangen i skigruppa skyldes det arbeidet disse lederne har gjort i klubben. Men

bak dem er det også mange ildsjeler som har stått på for Alta IF, og som i mange sammenhenger blir glemt. Uten disse ville det ikke vært mulig å gjennomføre det som skigruppa har fått til. I den forbindelse må nevnes Svein og Anne-Louise Suhr, Anita Karlsen, Lars Abrahamson, Lars Hapalahti, Helge Helgesen og Arve Haugsnes. Blant de mange trenerne de siste årene er noen allerede nevnt, og for de aller yngste løperne har Eva Helgesen og Harald Einvik gjort en god jobb. Som trener de siste årene på aldersbestemt nivå, og sportslig leder i 2001–2002, har også Ole Johansen gjort en god jobb for å legge til rette for en sunn og allsidig langrennstrening.

Øystein Rønbeck – en løper med usedvanlige prestasjoner

På herresiden var Øystein Rønbeck den store skiløperen på 1990-tallet. Øystein var en meget dyktig idrettsmann som stilte opp i det meste av konkurranser, også på lokalt plan. Han har vunnet kretsrenn, turrenn, FM og NNM. I 1996 ble Øystein trippel mester i NNM, dvs. han vant to individuelle løp i tillegg til stafettseier. Denne råsterke løperen hevdet seg på topp i langrenn gjennom en

Øystein Rønbeck (1990). Foto: Altaposten.

årrekke. Sine beste konkurranser var nok 4. plassen på 50 km fristil i A-NM 1996 og 5. plass på 30 km fristil under A-NM 1997. Øystein har også en 4. plass i stafett-NM 1994. Til sammen har han vært 6 ganger blant de 10 beste i NM. I Norgescuprenn har han flere toppl plasseringer, og de beste resultatene er 2. plass på 10 km klassisk i Meråker 1995, 3. plass på 30 km fristil 1994, 4. plass i Nordreisa, 15km fristil, 1994, 4. plass 19. februar 1995 på 15 km jaktstart og 3. plass på 30 km klassisk i 1996. På bakgrunn av sine resultater ble Øystein Rønbeck tatt ut på rekrutteringslandslaget i langrenn. Den fremragende skiløperen fikk også anledning til å delta på Norges lag under prøve-VM i Trondheim 1996 og prøve-VM i Ramsau 1998.

I internasjonale konkurranser opplevde Øystein å vinne Skandinavisk Cup på 30 km skøyting i 1998, og sterk var også 19. plassen i World Cup – 50 km i Holmenkollen i 1997. Han imponerte i tillegg alle med sine sterke løp i større turrenn som Birkebeinerrennet og Vasaloppet. I Vasaloppet har han vært i teten flere ganger, og her fikk han en 3. plass i 1998 med tiden 3.39.30, den 3. beste tiden gjennom alle tider i dette rennet. I Birkebeinerrennet tok han en 2. plass i 2000 og 3. plass et par år tidligere.

Øystein kan også betegnes som «kongen over Bæskades» med i alt 10 seire fra 1991 til 2001. Disse prestasjoner har han oppnådd gjennom hard og målbevisst trening gjennom en årrekke. God støtte og oppbacking samt nyttige treningsfaglige tips som har vært gode å ha med seg på veien, har han fått av sin far, Nils Fredrik Rønbeck.

Øystein deltok i en årrekke for Rafsbotn IL. Senere gikk han for Olderdalen og Nordreisa IL, men representerte i en periode på slutten

av 1990-tallet Alta IF. En skade i foten satte Øystein noe tilbake i forhold til konkurrentene, bl.a. fordi han ikke kunne gjennomføre noen form for løpetrening. Likevel: I dag er Øystein fortsatt aktiv, og den sympatiske atleten vil fortsatt glede oss med gode prestasjoner i framtiden. Som Øystein selv sier: «Skiidretten har gitt mange gleder og fine minner gjennom reiser på treningssamlinger og konkurranser i inn- og utland. Det er fortsatt artig å drive med langrenn, ikke minst pga. det gode miljøet og venner som man har fått gjennom idretten.»

4.9. Langrennstalenter utenom Alta IF

Av løpere fra andre klubber i Alta kan Karianne Opgård fra Tverrelvdalen vise til sterke resultater. Karianne var nærmest uslåelig som juniorløper i Finnmark. Hun ble også nordnorsk mester i alt 6 ganger. I 1992 ble Karianne mester både på 15 km klassisk og 5 km fristil i klasse eldre junior. Samme år var hun i norgestoppen med 2. plass i et av Norgescuprennene i fristil. Utover i seniorklassen fortsatte Karianne med solide prestasjoner både lokalt og på landsplan, og i turrenn var hun uslåelig på kvinnesiden i Finnmark. Her kan vi bl.a. nevne at hun har vunnet kvinneklassen i Bæskadesrennet flere ganger.

Som senior har hun vært på 4. plass i Norgescuprenn to ganger, og i NM har hun oppnådd 8., 11. og 13. plass som beste plasseringer. På bakgrunn av sine gode resultater fikk også Karianne muligheten til å representere Norge i World Cup i Holmenkollen. Karianne er faktisk ennå i dag like aktiv og kan betegnes som Altas «langrennsdronning.»

Karianne Opgård. Foto: Jarle Mjøen, Altaposten.

Imponerende er det arbeidet som Tverrelvdalen har gjort med tanke på å få fram gode løpere på spinnesiden. Sigrud Aas og Hilde Helgesen har i tillegg til Karianne Opgård vært jenter som har hevdet seg på topp både i Finnmark og i Nord-Norge for øvrig. Også Jarl Erik Aas var en løper fra Tverrelvdalen som hadde gode resultater som gutte- og juniorløper, med topp plasseringer i NNM og Norgescuprenn. Terje Opgård, Oddmund Bakken og Oliver Utsi har vært dyktige trenere som har jobbet med disse løperne.

Av andre finnmarksløpere var selvfølgelig Vegard Ulvangs prestasjoner til stor inspirasjon for alle i landsdelen. I tillegg til å være norgesmester en rekke ganger oppnådde Vegard å bli olympisk mester og verdensmester. «The Terminator» ble historisk i Albertville i 1992 ved å ta to individuelle gullmedaljer og en sølvmedalje, i tillegg til gull i stafetten for Norge. Klubbkamerat Krister Sørgård utviklet seg også til å bli en landslagsløper av høy klasse. Disse to løperne, sammen med Magne Hellerud, maktet for første gang i historien å bli norske mestere for Finnmark i stafett for seniorer. Dette skjedde 29. mars 1992.

På slutten av 1990-tallet har en ny løper fra Kirkenes kommet for fullt og tatt opp arven etter Vegard Ulvang. Navnet er Jon Kristian Dahl. Allerede nå har han prestert å bli nr. 2 og nr. 5 på individuelle distanser i VM for juniorer i tillegg til å være på topp i Norge i sin klasse.

4.10. NM 1998 og skigeneralen i Alta, Svein Suhr

Alta IF fikk tildelt senior-NM i 1998. Grunnlaget for søknaden ble lagt da klubben gjennomførte et godt junior-NM i 1990. I tillegg hadde Svein Suhr gjort et solid forarbeid med mye jobbing i kulissene. Svein Suhr må betraktes som den store skigeneralen i Alta IF. «Skibonden» var allerede i begynnelsen av 1980-tallet med i skigruppas styre og ble etter hvert også leder for gruppa. Samtidig var Svein leder for skikretsen i 1985–86 og i årene 1998–2002. Han var importør av START skismurning, som gav stor suksess, og under OL på Lillehammer var han til stede og bidro

Svein Suhr (t.v.) og Oliver Utsi har markert seg på flere måter innen skiidretten. Bildet er tatt på begynnelsen av 1990-tallet. Foto: Altaposten.

med smurning til den suksessrike norske landslagstroppen.

Det største arbeidet har Svein hatt med å lede junior-NM i 1990, og ikke minst senior-NM i 1998. Det var derfor høyst fortjent at Svein Suhr fikk Alta IFs honnørdiplom den 4. mars 1999.

NM for seniorer må sies å være en milepæl i Alta IFs skihistorie, og vi skal beskrive dette arrangementet noe nærmere. Et så stort arran-

Rennsekretæren Anne-Louise Suhr hadde travle dager både før og under NM. Hennes rutine og erfaring gjennom mange år i idrettens tjeneste kom godt med. Foto: Lars Abrahamsen (1998).

gement krevde en stor stab med dyktige funksjonærer. Vi får et visst inntrykk av hvilke oppgaver som skal gjøres ved å nevne lederne for de ulike komitéene:

Hovedkomitéen: Harald A. Paulsen med nestleder Kolbjørn Johansen
 Finanskomitéen: Ivar Sætermo
 Kultur: Willy-Einar Hågensen
 Presse- og PR: Ernst Mortensen

Ski-NM 1998. Hovedkomitéens leder og nestleder, Harald A. Paulsen (t.v.) og Kolbjørn Johansen (t.h.) sammen med skipresident Jan Jensen. Foto: Gunnar Thomassen.

Miljø og sikkerhet: Jon Håvar Haukland
 Rennleder langrenn: Svein Suhr
 Nestleder langrenn: Rolf Erik Suhr
 Løypesjef: Oddmund Bakken
 Speakertjenesten: Einar Suhr
 Mål og kontroll: Åge Johansen
 Innkvartering: Harald Frost
 Trafikk og orden: Frank Jensen

Tidtagerne under ski-NM 1998 i Kaiskuru. Fra venstre: Gunnar Thomassen, Torill Thomassen, John-Kristian Stålsett, Reidar Johansen, Mary Synnøve Johansen, Arne Hammari, Oddvar Suhr, Harald Rasmussen, Ottar Grimstad. Bildet er utlånt av Gunnar Thomassen.

*Det var stil og farge over blomsteroverrekkelsen til vinnerne under ski-NM i Kaiskuru 1998.
Foto: Gunnar Thomassen.*

Seremoniene: Pål Einar Lund
Arenaen: Geir Ove Teigen
Rennsekretær: Anne-Louise Suhr
Tidtaking: Lars Abrahamsen
Starterne: Svein Svendsen
Startnummer og suppe: Andi Weydahl.

Lørdag 28. mars og søndag 29. mars ble festdager der hele bygdas befolkning deltok. Flere tusen mennesker møtte opp disse to dagene og laget en storslått ramme rundt arrangementet. Skipresident Jan Jensen var til stede, og i tillegg var også HM kong Harald blant de spesielt inviterte gjester.

28. mars gikk stafettene av stabelen med ca. 8000 mennesker som omkranset løypa. Kjelsås vant kvinnestafetten med Astrid Ruud, Trude Dybendal Hartz og Marit Wold Mikkelsplass på laget. Videre fulgte Byåsen og Nittedal. Tverrelvdalen IL tok en imponerende 10. plass med Ranveig Thomassen, Sigrid Aas og Karianne Opgård. I herrestafetten ble det seier til Byåsen foran Nannestad og Strindheim. Her kom Alta IF på 13. plass av 37 lag med Kaj Helge Helgesen, Arne Mortensen og Øystein Rønbeck på laget.

Søndag 29. mars ble henholdsvis 50 km fristil for menn og 30 km fristil for kvinner avviklet med landets beste løpere til stede. Anita Moen Guidon vant 30 km foran Elin Nilsen og Bente Martinsen. På 50 km fristil gikk gullet til Anders Eide foran Bjørn Dæhlie og Kristen Skjeldal. Øystein Rønbeck skuffet nok noe, men fikk likevel 15. plass. Løperne gav uttrykk for at de var meget fornøyd med løypene, og at de syntes hele arrangementet var glimrende. Bjørn Dæhlie skrøt uhemmet av mottakelsen han fikk av Alta-publikumet. Løypesjef Oddmund Bakken hadde sammen med sine medhjelpere sørget for at gode løype-

Trond Munkvold har tatt seg av speakertjenesten utallige ganger. Her intervjuer han Trude Dybendahl etter stafettseieren under NM 1998. Foto: Gunnar Thomassen.

profiler var topp preparert og gav løperne store utfordringer, men samtidig like forhold.

«Alta vil jeg huske som en veldig spesiell plass,» sa Bente Martinsen. Skipresidenten uttalte etter at NM var over: «Stemningen og atmosfæren i sportet var helt fantastisk. Løperne ble sjarmert i senk av publikum. Det var ekte varme i altaværingene.

Alta IF er nå moden for å arrangere World Cup i langrenn .»

Det bør også nevnes at Alta IF på fredag 27. mars arrangerte finalen i Norgescupen for juniorer med de aller fremste langrennstalene i landet samlet på ett brett. I tillegg sto Ole Petter Gurholt i spissen for å gjennomføre et stort barneskirenn med over 500 deltakere denne helgen.

Etter NM kunne arrangørene se tilbake på minnerike dager der alle skiklubbene i bygda samarbeidet om de ulike oppgavene. Dessuten ble det et solid økonomisk overskudd av dette mesterskapet.

Dette var en fin opptur for skisporten og en verdig avslutning av et århundre der langrennsidretten hadde opplevd utvikling, og i bokstavelig forstand virkelig satt spor etter seg.

«Kaiskurugjengen» i Alta IF avslutter skisesongen våren 2001. De to foran er Ole Mathias Rasmussen (t.v) og Evie A. Helgesen Einvik. Neste rekke f.v.: Lars Kristian Haukland, Frode Sætermo, Daniel Reginiussen, Saïd Nordnes, Christian Reginiussen, Anders Abrahamsen. Bakerst f.v.: Håvard Nome, Ørjan Kristoffersen, Pål Eskild Rasmussen, Kenneth Helgesen Einvik, Mads Reginiussen, Kjetil André Jonas, Stig Daniel Nordgård, Bård Bakkehaug, Kurt Anti Halvorsen, Arne Johan Rasmussen. Foto: Eva Helgesen Einvik.

4.11. Langrennsprestasjoner i Jubileumsåret 2002

Langrennsporten i Alta fikk, som vi tidligere har omtalt, et oppsving på slutten av 1990-tallet. I jubileumsåret har denne tendensen forsterket seg, og vi har opplevd et av de beste årene i Alta IFs skihistorie. Vi har fått stor bredde i klassene 10–15 år, selv om det blant de eldste jentene fortsatt er altfor tynt. Klubben har vært representert i lokale renn i vestfylket med stor deltakelse. Flere løpere har i tillegg vært på større arrangementer, som Hovedlandsrennet, junior- og senior-NM,

Ungdommens Holmenkollrenn og Norges-cuprenn for junior. Blant de beste resultatene må vi trekke fram to 5. plasser på Mats Håpnæs i klasse 14 år i Hovedlandsrennet.

Prestasjonene til løperne fra Alta IF under Hovedrennet for Nord-Norge i Salangen/Bardu 22.–24. mars ga gjenklang i hele landsdelen. Alta IF tok 7 gullmedaljer i langrenn og totalt bortimot 20 medaljer i løpet av de tre dagene løpene pågikk. Her må vi først og fremst nevne Thomas Rønbeck, som i klasse eldre junior, 18–19 år, vant både klassisk sprint og 15 km friteknikk. Klubbkameraten Daniel Strand tok 3. plass i samme klasse

Fra Hovedrennet for Nord-Norge i Salangen/Bardu 2002. Foran fra venstre: Kenneth Helgesen Einvik, Anja H. Pedersen, Evie Helgesen Einvik. Bak f.v.: Snorri Einarsson, Bård Bakkehaug, Mats Håpnæs, Trond Jøran Nilsen. Foto: Rune Skaufel/Altaposten.

Thomas Rønbeck tok 3 gull under Hovedrennet for Nord-Norge 22.–24. mars 2002. Foto: Rune Skauffell Altaposten.

under fristilrennet. Sammen med Daniel Strand og Odd Helge Haugsnes var også Thomas Rønbeck med på å vinne stafettgull i klasse junior, menn. I seniorklassen gikk Alta IF inn til 3. plass på stafetten, med Kaj Helge Helgesen, Per Kåre Jakobsen og Per Erik Bjørnstad. For øvrig må vi ta med at de tidligere altaløperne Øystein Rønbeck og Arne Mortensen oppnådde 2. og 3. plass i seniorklassen i friteknikk. Arne Mortensen, som

gikk for Tromsdalen ungdoms- og idrettslag, ble i tillegg nordnorsk mester i stafett. På jentesiden fikk vi en 2. plass til Tverrelvdalen IL i stafett, med Karianne Opgård, Margrethe Gaski og Anne Strand Bjørnstad.

Om resultatene var bra på juniorsiden, var de enda sterkere i klassen 12–15 år. Trond Jøran Nilsen gikk inn til seier i klasse 15 år under det klassiske sprintrennet, mens Mats Håpnes tok sølvmedaljen i klasse 14 år etter

Evie Helgesen Einvik kommer inn til veksling under stafetten i Hovedrennet for Nord-Norge 2002. Foto: Lars Abrahamsen.

Morten Harjo Pettersen fra Vadsø. Under fristilrennet fikk Mats Håpnæs tredjeplass. I klasse 13 år ble Mads Reginiussen nordnorsk mester i friteknikk etter å ha blitt nr. 4 på sprintdistansen. Her tok Bård Bakkehaug en fin-fin 3. plass. Under stafetten i klasse 12–15 år presterte Alta IF å ta en 2. plass i selskap med 85 andre lag. I denne klassen stilte Alta IF med imponerende 5 lag.

Evie Helgesen Einvik vant både sprintrennet og fristilrennet i klasse jenter 12 år. Det viser at vi får fram jenter som kan vise vei i langrennssporet. Tvillingbroren Kenneth Helgesen Einvik var også «kvass» i løypa, med

seier på sprinten og 4. plass i friteknikk i klasse gutter 12 år. Her har Alta IF fått utmerkede emner å bygge videre på. Det er også verdt å nevne naboklubbene BUL, Talvik IL, Tverrelvdalen IL og IL «Frea», som har gode løpere i emning.

BUL har klart å få gode løpere i klassen 14–15 år. Anja H. Pedersen ble nr. 3 på sprinten i jenter klasse 15 år, og Snorri Einarsson tok sølvmedalje på sprinten og bronse i friteknikk, klasse 15 år, under Hovedrennet for Nord-Norge i Salangen.

I dette arrangementet viste Alta IF at også hopp- og kombinertløperne er i fin utvikling. Karstein Karlsen og BUL-gutten Harald Bjørknes, begge 12 år, slo til både i bakken og løypa. Harald tok gullet i kombinertsprinten og det ordinære kombinertrennet, mens Karstein kom på sølvplass i begge. I spesielt hopp ble rollene byttet. Nå var det Karstein Karlsen og Alta IF som gikk av med gullet, og Harald Bjørknes kom på 2. plass. Vi må dessuten nevne Arnold Skimelid for hans 3. plass i det ordinære kombinertrennet for yngre junior.

Alta IF stilte med desidert største tropp i landsdelen, i alt 31 løpere. Sammen med dem reiste ivrige foreldre og ledere, og de bidro sammen til at hele opplegget rundt turen ble godt organisert.

Hemmeligheten med klubbens framgang ligger på flere plan. Vi har fått framsynte ledere som har vært flinke til å organisere både trening, samlinger og konkurransedel-takelse på en sunn og fornuftig måte. Klubben har dessuten vært veldig bevisst på å ta vare på alle utøverne. I tillegg har man en rekke tiltak for å fremme et godt miljø, – så som friluftsliv, tilstelninger på kveldstid, dugnader osv. Alta IF har klart å skaffe flere trenere på

Gullvinnere i juniorstafetten under NNM 2002. Fra venstre: Odd Helge Haugsnes, Thomas Rønbeck og Daniel Strand. Foto: Ernst Mortensen.

hver aldersgruppe, og totalt er tallet mellom 15 og 20. Når det er to trenere på hver gruppe, får den enkelte stort sett ansvaret en eller to kvelder i uka. Dermed blir treningsbelastningen mindre, – og gleden og trivselen større. Dessuten har klubben hatt 3 oppmenn, og disse har gjort en stor jobb i forhold til dugnader, treningssamlinger, konkurransedeltakelse m.m. Vi må heller ikke glemme Alta kommunes arbeid med å legge forholdene til rette, med ferdigpreparerte løyper hele vinteren igjennom. Det er nødvendig for å opprettholde kvaliteten i treningen.

I de siste to-tre årene har samarbeidet mellom klubbene i Alta-området bidratt til å

skape et meget godt langrennsmiljø i «ski-byen». Samarbeidet er blitt satt i system og er organisert med bl.a. fellestrening for klassen 14–15 år fra sommer til høst og gjennom vinterseasonen. Utøverne er blitt godt kjent med hverandre under treningen, på samlinger og ved å reise i lag på større renn. I tillegg har klubbene i Alta laget gode arrangementer, slik at de unge har kunnet delta i sitt nærområde uten for stor reisebelastning. Resultatet er blitt et høyt nivå innen langrennsporten, noe det er verdt å satse videre på.

Vi kommer til å gå spennende tider i møte når den nye generasjonen vokser til.

4.12. Hopp og kombinertløpere på topp i landet, 1980–1990

Langrennsløperne i Alta IF viste til gode resultat opp til juniornivå på 1980-tallet. På seniornivå hadde klubben nesten ingen aktive løpere. Innenfor hopp og kombinert var det samme utvikling: få seniorløpere, men gode utøvere på gutte- og juniorsiden. Trond Oppgård og Børge Mathisen vant dobbeltseier i NNMs 15-årsklasse. I Hovedrennet for Nord-Norge året før måtte Knut Leo se seg slått av Oddvar Uglebakken, som vant kombinert klasse 17 år. Trond Oppgård var beste hopper i FM i 1981 og ble nr. 3 i den yngste juniorklassen i Kalottkampen som gikk i Alta i 1981. Verken han eller Børge Mathisen fortsatte imidlertid noe særlig med hopp etter at de ble juniorer. Under Kalottkampen i 1981 ble det klar seier til Knut Leo Abrahamsen i kombinert, mens lærerstudenten Trond Jøran Pedersen vant det spesielle hopprennet – med ny bakkerekord i Altabakken på 67 meter. Det hører med til historien at Knut Leo måtte overende på 67,5 meter, etter at det ble gitt toppfart i siste omgang. Vi merker oss ellers at Finn Helgesen og Ulf Kivijervi fortsatt var med. De fikk 3. og 5. plass i seniorklassen. I klasse gutter 14–15 år vant en da ukjent svenske ved navn Jan Bokløv foran Altas Magne Lilleng og Per Kr. Johannessen. Året etter ble Trond Jøran Pedersen den første som hoppet over 70 meter i Altabakken. Den nye bakkerekorden var på 70,5 meter.

I 1980-årene var det spesielt to kombinertløpere fra Alta IF som bemerket seg på landsnivå.

Ivar Olsen (f. 1960) vokste opp på Sentrum med kort vei til bakker og løyper i Komsa og på Sandfallet. Han markerte seg tidlig i lokale og

regionale renn, bl.a. med flere seire i Hovedrennet for Nord-Norge. For å bli bedre gikk han bl.a. videregående skole på skigymnaset i Trysil. Dette ga resultater. I 1981 tok han en flott 2. plass i B-NM i hopp og kvalifiserte seg til NM. Etter et kombinertrenn i Granåsen i Trondheim skrev *Altaposten* at Ivar Olsen blir bare «bedre og bedre». Det manglet likevel ofte litt for Ivar. Han var like bak de aller beste på hele 1980-tallet uten å få de helt store triumfene, og han var ut og inn av landslaget første del av 1980-årene. Han fikk ikke delta i noe internasjonalt seniormesterskap, men deltok i flere World Cup-renn. Samtidig med kombinertkarrieren studerte han i Oslo og skaffet seg en solid utdanning.

I 1985 ble Ivar nr 6 i World Cup i kombinert. Bl.a. tok han 6. plass i et renn i Leningrad og ble nr. 4 i Holmenkollen. Det ble videre en 4. plass i NM, der han tapte bronzen på målstreken til Torbjørn Løkken. Dette var en overgangsperiode i langrennssporten, og i kombinert ble det bare skøyting. Det var ikke helt hans stil, noe *Altaposten* kommenterte 23. februar 1985:

«I langrennssporet er ikke Ivar Olsen alt for vant med den nye skøyteteknikken som alle bruker. Han forteller at han har trent brukbart på skøyteteknikken, men at han har ennå til gode å gå et renn uten festesmurning.

Likevel mener Ivar at det skal gå bra dersom han klarer å gli ordentlig ut takene istedenfor å mase i sporet.»

Av Ivar Olsens resultater kan vi nevne: 1978: Nr. 1 i NNM i kombinert klasse yngre junior.

1981: Nr. 2 i NNM i kombinert klasse senior A – etter Tom Sandberg.

1982: Nr. 3 i lag-NM i kombinert senior.

Med sitt VM-gull i kombinert for junior i 1982 markerte Knut Leo Abrahamsen (til venstre) et skikkelig gjennombrudd på noe som så ut til å bli en strålende karriere. Sammen med Ivar Olsen var han med på å dominere kombinertsporten i Norge i 1980-årene, da den igjen var på høyden i internasjonal sammenheng. Både Knut Leo og Ivar tilhørte den ypperste norgeseliten under hele tiåret. Knut Leos VM-gull ble naturlig nok høydepunktet. De to deltok i en rekke internasjonale renn uten å hevde seg helt i toppen, og begge hadde en 4. plass som beste internasjonale resultat som senior. Både Knut Leo og Ivar var ellers kjent for å gjøre det best i bakken og hadde flere fine plasseringer som spesialhoppere. Her har de igjen møttes i forbindelse med junior-NM 1990. Foto: Altaposten.

1984: Nr. 2 i NNM i hopp klasse B, nr. 7 i NM i kombinert og nr. 2 i lag-NM i kombinert.
 1985: Nr. 1 i NNM i kombinert og spesielt hopp, nr. 4 i NM i kombinert, sølv i lag-NM i kombinert, nr. 6 i World Cup-renn i Leningrad, nr. 4 i Holmenkollen og nr. 6 sammenlagt i World Cup – alle i kombinert.
 1986: Nr. 6 i NM i kombinert og vinner av Altarenn i spesielt hopp.

1987: Nr. 2 i NNM i spesielt hopp, nr. 1 i lagkonkurransen i NNM i hopp og nr. 2 i hopp og kombinert under Altarenn.
 1988: Nr. 1 i B-NM i hopp i Odnesbakken og vinner av nasjonal B-karusell hopp. Dette ga status som A-hopper.
 1989: A-hopper med bl.a. internasjonal deltagelse for Norge i Michigan, USA.
 Nr. 7 i spes. hopp kl. A i normalbakke.

Knut Leo Abrahamsen (f. 1962) hadde sitt hjem på Kronstad. Med gangavstand til Store- og Lillehoppa ble han tidlig tent på skihopping. Allerede som 5-åring figurerer han på resultatlistene i *Altaposten* som vinner av et lokalt hopprenn. Knut Leo forteller at hver søndag var det et yrende liv i bakkene. Da måtte mamma finne fram strekkbuksa før det bar i vei. Etter at han begynte på skolen, fikk han større aksjonsradius og tok ofte turen bort til Rishaugen ved Elvebakken skole. Som 7-8 åring sto han en dag og så på at den store heltten Tor Oskar Thomassen, som da må ha vært ca. 15 år, gjøre klar bakken. Da tråkkinga var unnagjort, sa han: «Du blir vel med opp, du og.» Skjelvende fulgte Knut Leo ham opp til toppen av stillaset, men satte etter hvert

Fra rulleskienes barndom. Knut Leo Abrahamsen skal ut på veien med en utgave av de første modellene som kom til Alta tidlig på 1970-tallet. Bildet er tatt i 1975. Utlånt av Lars Abrahamsen.

utfør. Det gikk bra, og da de kom opp på kulen igjen, viste Tor Oskar seg allerede som en god pedagog. «Så flott!» sa han. «Du kjørte jo akkurat i mine spor.» Etter det hadde Knut Leo fått den store sansen for hopp.

Det virkelige gjennombruddsåret kom i 1981, med 2. plass i NM i kombinert for senior etter Hallstein Bøgseth. Samme året vant han Den vest-tyske kombinertuka for juniorer og ble beste norske utøver i junior-VM med en glimrende 5. plass. Men 1981-sesongen skulle bare bli oppvarming mot det som kom sesongen etter. Under junior-NM i februar slo Knut Leo virkelig til, med gull i kombinert og bronse i spesielt hopp etter Jan Henrik Trøen og Vegard Opaas. Og det var nettopp med solid innsats i hoppbakken at Knut Leo la grunnlaget for triumfen i junior-VM senere på vinteren. *Altaposten* uttrykte det slik 16. oktober 1982: «Mestertakter over Knut Leo.»

Knut Leos VM-triumf var ikke den eneste gode Alta-prestasjonen denne vinteren. Sammen med Ivar Olsen og Tor Oskar Thomassen ble det 3. plass i lag-NM i kombinert. Knut Leo hadde 4. beste poengsum. Det kan også nevnes at Vest-Finnmark Skikrets hadde et sterkt andrelag denne sesongen, også det et rent klubblag. Arne Malin, Isak Ole Hætta og Adam Klemet Hætta fra Kautokeino IL ble nr. 12.

I 1983-sesongen ble det imidlertid en skikkelig nedtur for Knut Leo. Det begynte med et stygt fall i Mosjøen. Senere på vinteren ble det et enda styggere fall i Midtstubakken, der han hektet skien i tilløpet, ramlet på hoppet og tippet rundt på ca. 60 meter. Resultatet var hjernerystelse og armbrudd. Som om ikke det var nok, fikk han et nytt fall under plashopping i Mellom-Europa høsten 1983. Det ble derfor ikke noen OL plass i 1984. Han ble nr.

To verdensmestre. Bjørn Wirkola (t.v.) og Knut Leo Abrahamsen fotografert i Altabakken.
Foto: Vidar N.-Mathisen/Altaposten (1982).

10 i NM og var langt unna de store representasjonsoppgavene. Skadene gjorde sitt til at karrieren ikke riktig «tok av» slik man kunne ha forventet etter VM-triumfen. Svært mange spådde at han i det hele tatt ikke ville komme tilbake etter fallene. Men Knut Leo trente målbevisst og kom sterkt tilbake. Han ble nr. 5 i NM i 1985 og fikk sitt nest beste internasjonale seniorresultat med en 4. plass i Lahti. Der vant han hopprennet, men behersket ikke helt den nye skøyteknikken som da var kommet i

langrenn. Tyskeren Herman Weinbuch gikk fra ham med glidende fiskebein i motbakkene.

Verken Ivar eller Knut Leo fikk den framgangen mange håpet på. Til tross for jevnt gode resultater ble det litt ut og inn av elite-laget. Flere ganger ble de to satt ut til fordel for løpere de hadde slått i renn. Den klareste forbigåelsen var likevel uttaket til OL i Calgary i 1988. Sammen med Geir Andersen kjempet han om den siste OL-billetten under NM på Vang. Knut Leo vant det kombinerte hopp-

rennet og ble nr. 4 i NM, nesten 2 minutter foran Geir Andersen. Han hadde dessuten slått ham flere ganger tidligere på vinteren og blitt nr. 3 i World Cup-renn i Bad Gaisern. Likevel tok kombinertkomitéen og trener Ludvig Zajc ut Andersen som fjerde løper. Etter et TV-overført munnhuggeri, iscenesatt av tidligere Alta-journalist Terje Dalby, mellom en sjokkert Knut Leo og Zajc, og etter at det hadde kommet protester fra en samlet presse, publikum og andre, ble Knut Leo tatt ut som femte deltaker i kombinert. Det var da *Dagbladet* skrev bl.a. om «Folkets OL-helt» over hele førstesida. Knut Leo slo Geir Ander-

sen med 0,1 poeng i et eget testrenn før OL og fikk sin OL start.

Oppladningen ble på langt nær optimal, og etter en brukbar 16. plass i hoppbakken ble det til slutt en 26. plass.

Det dramatiske OL-uttaket viste også hvordan Alta-samfunnet støttet opp om sin egen utøver. «Team Knut Leo», som ble dannet etter at Knut Leo ble vraket fra landslaget året før, resulterte i mer enn 100.000 sponsorkroner – med Tromsø Sparebank som hovedsponsor. Dessuten sto lokale trenerkrefter, som Sander Strøm og Ulf Thomassen, bak.

Fra junior-NM i Alta 22.–25. mars 1990. Kronprins Harald hilser på Knut Leo Abrahamsen og Ivar Olsen (til venstre). I midten ser vi rennleder Olga Olaussen, og til høyre er skipresident Johan Baumann. Foto :Altaposten.

Av Knut Leo Abrahamsens resultater tar vi med:

1980: Nr. 1 i kombinert og nr. 3 i spesielt hopp i junior-NM.

Finnmark Idrettskrets' bragdpokal.

1981: Nr. 1 i NNM og kalottmester i kombinert junior, nr. 2 i junior-NM og senior-NM i kombinert, vinner av den tyske kombinertuka for juniorer og nr. 5 i junior-VM. Dessuten nr. 5 i hopp under junior-NM.

1982: Nr. 1 i junior-NM i kombinert, nr. 3 i junior-NM i spesielt hopp, nr. 1 i junior-VM i kombinert, nr. 3 i lag-NM senior og nr. 4 individuelt i NM senior..

1984: Nr. 1 i NNM i spesielt hopp klasse A, nr. 2 i lag-NM kombinert og nr. 10 i NM kombinert.

1985: Nr. 2 i Ounasvaaraspielen i kombinert, nr. 4 i Lahti, nr. 5 i NM og nr. 2 i lag-NM.

1986: Nr. 5 i NM og nr. 1 i Altarennet i kombinert.

1987: Nr. 1 i NNM i spesielt hopp, kombinert og lag-hopp, nr. 1 i Altarennet i hopp og kombinert.

1988: Nr. 4 i NM, nr. 3 i World Cup-renn i Bad Goisern, nr. 26 i OL og nr. 11 i Holmenkollen

4.13. 1980-tallet med unge talenter i hopp/kombinert

Ved siden av Ivar Olsen og Knut Leo Abrahamsen var det en rekke yngre hoppere som hadde fine prestasjoner på 1980-tallet. Kjell Ove Strøm ble lagt merke til da han vant 12-årsklassen under Hovedrennet for Nord-Norge vinteren 1981. Året etter vant Stig Roger Thomassen 13-årsklassen i kombinert i det prestisjefylte Donald Duck-mesterskapet på

Kjell Ove Strøm ble nordnorsk mester i hopp klasse 12 år i 1981. Det var da Komsaposten skrev at det er visst noe eget med aronnesingene – «jammen liker de luft under vingene». Foto: Altaposten.

Kongsberg og ble nr. 5 i spesielt hopp. Kjell Ove Strøm fulgte opp med en 3. plass i hopprennet. Begge to gjorde det svært bra i årene som fulgte. I 1983 ble Stig Roger nr. 4 i Hovedlandsrennet, mens Kjell Ove ble nr. 6 i et svært jevnt hopprenn, der han ledet etter første omgang. I Hovedrennet for Nord-Norge ble det seier på Kjell Ove og andreplass på Stig Roger. Kjell Ove strakk seg videre til ny rekord i «Mellombakken», som er mellomnivået i Altabakken, på 57 meter det året. Begge hevdet seg godt i juniorklassene uten å nå helt til topps. Kjell Oves beste resultat var kanskje seier i Kalottmesterskapet i Rovaniemi som 17-åring. Samme året satte han bakkerekord under Påskehopprennet i Kautokeino med 54 meter. Både Kjell Ove og Stig Roger oppholdt

seg flere år utenfor Alta for å satse. Kjell Ove gikk på skole i Mo i Rana og Stig Roger gikk på skigymnas i Trysil.

Det gode miljøet på 1980-tallet skyldtes i første omgang en liten håndfull personer, først og fremst Sander Strøm og Tor Oskar Thomassen, som sammen fikk fram en rekke fine, unge hoppere. Begge var med som trenere og ledere i tillegg til at de sto for mange av de større arrangementene. Under et typisk renn i Alta-bakken var Sander Strøm hoppsjef og Tor Oskar Thomassen rennleder og sekretær, mens Willy-Einar Hågensen eller Tryggve Rubach hang ut av vinduet i hopptårnet som speaker. Dessuten var Arne Sivertsen og Ulf Kivijervi svært aktive på det administrative plan. Disse gjorde alt under trening og renn. To andre som bør nevnes, er Reidar Olaussen og Odd Hansen, som begge har stilt opp som dommere i alle år og som fortsatt er aktive i jubileumsåret. Innimellom er de og blitt tildelt større oppgaver, bl.a. som dommere under NM på Bardufoss i 1985.

Takket være det frivillige arbeidet til disse, iblant også andre, har det vært mulig å holde stor bredde i hoppporten. I det populære Rishaugrennet deltok gjerne 50-60 hoppere fra 10 år og opp til senioralder midt på 1980-tallet. I 1984 merket man seg at de yngste gutteklasene ble vunnet av 10-åringen Øivind Strøm og Morten Broks på 11 år. Kjell Ove Strøm ble igjen nordnorsk mester den sesongen og var nære på å bli tatt ut til Nordisk juniorlandskamp. Året etter slo Øivind samtlige 11- og 12-åringer da han stilte utenfor konkurranse under FM. I denne perioden dro Altas yngre hoppere flere ganger på treningssamling og renn til Svanstein, Gällivarre og Rovaniemi. Øivind Strøm vant bl.a. 10-årsklassen i Ounasvaaraspelen. Mange av de unge løperne

Premieutdeling etter Påskerennet i Kautokeino på midten av 1980-tallet. Øivind Strøm (t.v) og Per Hugo Hagerupsen. Foto: Terje Abrahamsen.

som begynte i Rishaugen på denne tiden, fortsatte med hopp til junior- og senioralderen. Det gjaldt Øivind Strøm og Morten Broks, som er nevnt over, og i tillegg Ørjan Rubach, Eirik Oksås Kivijervi, Truls Abrahamsen, Jon Egil og Per Hugo Hagerupsen, Stein Arne Sivertsen og Knut Ivar Østlyngen. I tillegg oppholdt gode hoppere som Joar Eira Rasdal og Knut Bjørnar Strøm seg i Alta flere år mens de gikk på idrettslinja på Holstbakken videregående skole, der Tor Oskar Thomassen var lærer. Flere av disse fortsatte med hopp etter at de ble juniorer. Alta hadde den største junior-troppen i NNM i 1993 og -94. Både Jørgen Olsen og Per Hugo Hagerupsen vant nordnorske mesterskap i hopp på første halvdel av 1990-tallet. Det ble dessuten en rekke lagmesterskap i NNM.

Hoppeskole i Altabakken. Foran fra venstre: Eirik Oksås Kivijervi, Karl Fredrik Røsland, Truls Abrahamsen, ukjent, Ellen Wisløff. Andre rekke f.v.: Bernt Harald Wisløff, ukjent, Bjørnar Jensen, Bjørnar Olsen, Morten Broks. De voksne bak er f.v. instruktørene Randulf Wisløff, Sander Strøm og Frank Mathisen. Foto: Terje Abrahamsen (1981).

Noen jenter prøvde seg også. Kjersti Sivertsen og Lene Østlyngen deltok i flere år sammen med guttene både i Rishaugen og Altabakken. Utviklingen ellers i Finnmark var dessverre dramatisk for hoppporten. På 1980-tallet var det stort sett bare hoppere fra Alta, Kautokeino og (Sandnes) Kirkenes igjen, med en og annen fra Vadsø.

Øivind Strøm begynte virkelig å gjøre seg gjeldende i større sammenheng i 1986. Da vant han både hopp og kombinert i 12-årsklassen i Hovedrennet for Nord-Norge, der for øvrig Bjarte Engen Vik vant 14-årsklassen. Av

andre gode resultater nevner vi Øivind Strøms sølv i Donald Duck-mesterskapet på Kongsberg i 1987 og seier i Hovedlandsrennet året etter. I Hovedrennet for Nord-Norge i 1987 fikk Øivind ikke mindre enn tre gull, i hopp, kombinert og lagkonkurransen. Han satte videre den siste bakkerekorden i «Mellombakken» før ombyggingen i 1989, med hele 61,5 meter. Joar Eira Rasdal fra Kautokeino, som var på samme alder som Øivind Strøm, var en meget god hopper og kombinertløper. Han vant NNM flere år både som gutte- og juniorløper.

På trening. Knut Bjørnar Strøm fra Nesseby foran ved buret. De øvrige er fra venstre: Øivind Strøm, Truls Abrahamsen, Sander Strøm, Eirik Oksås Kivijervi, Knut Are Losoa (fra Sandnes). Bildet er fra begynnelsen av 1990-tallet. Foto: Altaposten.

Jørgen Olsen har en rekke gode plasseringer i hopp. Bildet er tatt først på 1990-tallet. Foto: Altaposten.

4.14. Junior-NM i hopp og kombinert 1990

Junior-NM betydde først og fremst at Alta fikk en ny og tidsmessig bakke. Det ble utført en enorm dugnadsinnsats i forkant av mesterskapet. Samtidig betydde bakken et stort økonomisk løft for klubben. Altabakken ble totalrenovert med nytt stillas, nytt dommertårn, utgraving av unnarennet og ny, moderne profil. Ombyggingen og åpningsarrangementet ble vellykket, selv om deler av mesterskapet måtte utsettes på grunn av for mye vind. Det ble ny bakkerekord på 79 meter av Bjarte Engen Vik. En annen som markerte seg, var Haldor Skard jr. De lokale håpene skuffet noe. Øivind Strøm hadde på forhånd fått stor oppmerksomhet av lokale medier og blitt presentert som den nye Bjørn Wirkola, et idretts-

Arbeidet med å bygge ut Altabakken og gi den en ny profil til junior-NM i 1990 er påbegynt. Foto: Altaposten.

talent på «hoppkanten» til en stor karriere. Den skal være tøff som skal tåle slikt. Øivind Strøm gjorde likevel en fin innsats med 8. plass i spesielt hopp. Morten Broks, Joar Eira Rasdal og Per Hugo Hagerupsen kom lenger ned på resultatlistene.

4.15. Samling i bønn

Sammenliknet med de gyldne år på 1950- og 60-tallet har det vært mange magre tider innen hoppporten i Alta, særlig når man tenker på bredden. Men innimellom har det vært en rekke lyspunkter, noe denne jubi-

leumsboka forsøker å formidle. Når denne boka skrives, har flere unge løpere igjen markert seg. For første gang på nesten 20 år hadde Alta IF deltakere i junior-VM vinteren 2001. De hadde til og med to. Nå klarte verken Thor-Magne Johansen med 34. plass i spesielt hopp eller Kjartan Pedersen Gurholt med to 29. plasser i kombinert å hevde seg helt i teten, men begge har vist potensiale. Thor-Magne Johansen ble nr. 8 i junior VM allerede som 15-åring i 1999, men representerte da Meldal IL.

Kjartan og Thor-Magne vokste opp som naboer og klassekamerater i Kaiskuru, der

Øivind Strøm tok sine første seire allerede som 12-åring. I årene etter ble det mange gode plasseringer i hopp og kombinert. Bildet er tatt rundt 1990. Foto: Morten Broks/Altaposten.

begge tidlig viste stor interesse og vilje til å beherske hoppporten. Allerede som 8-åringer, i 1992, deltok de i Påskehopprennet i Kautokeino. Thor-Magne flyttet til Trondheim i 1993 og fikk fort en fantastisk framgang i bakken. Som guttehopper dominerte han de fleste renn han deltok i, skjønt uten å vinne noen av de større rennene. Han ble f.eks. nr. 2 i 13-årsklassen i Hovedrennet i Skogn i 1997, 0,6 poeng etter vinneren – og det med fall! Rennet er et uoffisielt NM for 12–13-åringer. Samme vinter var han prøvehopper under ski-VM i Trondheim og imponerte både publikum og presse med lange sjev. Thor-Magne representerte Byåsen i flere sesonger, deretter

Meldal, før han høsten 2000 tok overgang tilbake til Alta IF. Om det var grunnen til at han vant sitt første NM-gull skal være uvisst, men det ble en fortjent seier i 90-metersbakken i Granåsen under junior-NM vinteren 2001.

Etter at Thor-Magne Johansen flyttet til Trondheim, var Kjartan Pedersen Gurholt i flere år den eneste hopperen i Alta IF. Uten hjelp og støtte fra slitere som Sander Strøm, pappa Ole Petter, og dessuten fra «Ilar»-hopperen Knut Bjørnar Strøm, som gikk på skole i Alta, er det tvilsomt om han hadde fortsatt. Det ble mye langrenn på Kjartan, og langrennet har siden vært Kjartans varemerke som kombinertløper. Mens han bodde i Alta, vant

Thor-Magne Johansen hadde allerede startet sin skikarriere da han som 10-åring flyttet fra Alta i 1993. Etter det har han hatt en formidabel utvikling. Bildet er tatt mens han ennå bodde i Alta. Foto: Altaposten.

han de fleste lokale renn. Etter at han dro til Lillehammer for å gå på Norges Toppidrettsgymnas høsten 1999, har han også hatt god framgang i hoppbakken. Dette resulterte i 3.

Kjartan Pedersen Gurholt var i siste halvdel av 1990-årene eneste hopper i Alta IF. I 1999 begynte han på skole i Lillehammer, og i 2001 flyttet familien fra Alta. (Alta IFs bildesamling.)

og 2. plass i Norgescupen i kombinert for yngre junior i 2000 og 2001, deltakelse i kombinert i Nordisk juniorlandskamp år 2000 og junior VM 2001 og 2002. I det siste fikk han imidlertid ikke gå noe renn. Han var småsyk i begynnelsen av mesterskapet, og sprinten ble avlyst på grunn av storm.

4.16. Kanskje en ny opptur

I den siste tiden har hopp- og kombinert-sporten i Alta igjen hatt et lite oppsving. Montering av skitrekk i Altabakken har gjort trening så vel som preparering mye lettere. Men fortsatt gjenstår en del før anlegget er helt tidsmessig. Bl.a. ønsker hopperne seg nye rekrutteringsbakker ved siden av Altabakken.

Flere unge løpere har markert seg positivt de siste årene. Arnold Skimelid vant både sprint og normaldistanse under NNM i kombinert klasse 15 år på hjemmebane i 2001, og han satser friskt på å utvikle seg som kombinertløper ved Heimdal videregående skole og Granåsen skiteam i Trondheim. Trond Jøran Nilsen fikk en fin 2. plass i kombinert sprint klasse 14 år etter Thomas Kjelbotn fra Bardu,

som satte ny bakkerekord med 80,5 meter. Høsten 2001 ble 12-åringen Karstein Karlsen den aller første nordnorske mester på plast i Mobakken ved å vinne både hopp og kombinert.

Så, hvem vet, kan hende går det oppover, slik at Alta IF igjen vil oppleve en ny æra innen hopp og kombinert.

Per Olsen (delvis skjult), Helge Lampe, Reidar Olaussen og Bjørn Wirkola hilser på kong Harald under NM på ski i Kaiskuru 1998. Foto: Gunnar Thomassen.

Påskehopprennet i Kautokeino 1997.
Preben Reidar Helgesen Einvik (t.v.)
og Sigbjørn Nome.
Foto: Eva Helgesen Einvik.

Kaiskururennet 2001 med en ny generasjon i sporet. De voksne er fra venstre: Elin Johnsen, Gunnar Hammari og Jan Ketil Dilkestad. Av ungene kjenner vi igjen Jens Rune Bellika (nr. 4). Bak han er Vebjørn Flermoen Paulsen. Nr. 5 er Vegard Flermoen Paulsen og nr. 7 Martin Ek. Vi kan ta med at Kaiskururennet arrangeres hvert år i april. Vanligvis er det med deltakere opp til ca. 12 år. Først er det langrenn, og deretter hopp i liten bakke for de minste og i hovedbakken for de som er størst. Det viser seg at mange deltar både i langrenn og hopp. Arrangør er Kaiskuru IL. (Alta IFs bildesamling.)

Kapittel V

Oppsummering av skiidretten i Alta gjennom 100 år

5.1. 1900–1940: Det begynte i det små

Gjennom hundre 100 år har vi vært vitne til en utvikling som har gått raskere enn de færreste hadde kunnet spådd. I begynnelsen av 1900-tallet var skiene et naturlig framkomstmiddel mellom gårdene i den spredte bebyggelsen. Etter hvert ble skiene også brukt til både skileik og hopping i bratte kneiker og ller. Det dukket etter hvert opp et behov blant ungdom for å vise sine kunster og kjempe mot klokke og konkurrenter. De første skiløperne måtte dra utenbygds for å konkurrere, deriblant Johan M. Mjøen fra Elvebakken som i 1905 delto i kombinertrenn i Tromsø. Det første skirenn vi kjenner til, fant sted i Alta i 1909 der vi i avisa «*Nordkap*» kan lese om konkurranser i langrenn og hopp i Tverrelvdalen. Deltakelsen var ikke stor, men fanget likevel publikums interesse. Avslutningen var det stil over, med fest på lokalet om kvelden for deltakere og arrangører.

Etter 1. verdenskrig (1914–1918) var det økende arbeidsledighet i Alta, og folk flest var fattige. Skifernæringen opplevde nedgangstider med lave priser på skifersteinen som ble produsert i Skomakerdalen, Østerelvdalen, Stilla og i Pæska. Til tross for nedgangstider

ble det stiftet en rekke ungdomslag i bygda, og etter hvert kom dannelsen av idrettslagene der IL Nordstjerna i Langfjordbotn var det første som ble stiftet i 1907. Inne i Alta dukket det opp flere idrettslag etter hvert, og i 1927 ble Elvebakken IL stiftet. Friidrett, fotball og ski stod på programmet. I begynnelsen ble det laget ski av sirupstønner, og med skaller og en reim var det mulig å bruke disse både i bakker og løyper. Det varte ikke lenge før flere fikk laget ski både for hopp og langrenn. Det var vanlig at løperne deltok i alle øvelser i rennene. Ski var i starten en sport for menn. Kvinner og barn deltok ikke i konkurranser før etter krigen.

Utover på 1930-tallet økte optimismen i bygda. Antallet skiferdrivere steg med det dobbelte. Det samme gjorde produksjonen av skifer i løpet av 7-8 år. Folk flest fikk litt bedre råd, og mer tid til fritidssysler. De første bilene kom til bygda, og strøm og telefon ble mer vanlig blant folk. Det vokste fram en sterk skikultur både i Tverrelvdalen, Rafsbotn, Øvre Alta og på Elvebakken. Ute i ytterdistriktet var det flere gode skiløpere og hoppere i Talvik og Langfjordbotn. Skiklubben Fremad var den ledende klubben med løpere som gjorde seg bemerket i hele Finnmark. Allerede på 1930-tallet dro utøverne av gårde på lange reiser for

å delta i Norgesmesterskap på ski. Her ble det benyttet både båt, hest og bil for å komme seg fram til konkurransene. I mars 1940, like før krigsutbruddet, ble Hovedrennet for Nord-Norge arrangert i Alta. Det var en stor begivenhet på den tiden, og det var spesielt en utøver som gjorde seg bemerket. Navnet var Kalle Wirkola. Han vant både spesielt hopp og kombinert i klasse A, og tok kongepokalen som da ble utdelt for kombinertprestasjonen. Kalle Wirkola var far til den gutten som senere skulle vise seg til å bli verdens beste skihopper, og valgt til århundrets idrettspersonlighet i Alta: Bjørn Wirkola.

5.2. 1945–1970: Fra krigsår og evakuering til gjenreisning, optimisme og en ny Wirkola

Under okkupasjonen 1940–1945 ble idretten lagt ned. Krigen slo hardt innover Finnmark, og i Alta dro folk ut for å forsvare landet, noen for å kjempe på Narvikfronten med Alta Bataljonen. De yngste fikk tid og muligheter til skilek enkelte dager, mens de voksne skulle forsørge familien. Evakueringen høsten 1944 gjorde at de aller fleste i befolkningen dro sør- over i landet. Noen få valgte å rømme til fjells der huler ble tilholdssted gjennom en lang vinter. Finnmark ble brent, og i Alta var det også bare ruiner igjen. Etter frigjøringen flyttet Altafolk tilbake til bygda. Gjenreisningsarbeidet foregikk for fullt på alle fronter.

På tross av få anlegg og lite utstyr, ble det drevet skiidrett like etter krigen. Rafsbotn IL hadde de fleste og beste langrennsløperne i den første tiden etter krigen. Aktiviteten økte kraftig utover 1950-tallet, og Alta IF arrangerte Hovedrennet for Nord-Norge både i 1951,

1954 og 1957. Deltakelsen var stor med over 100 aktive langrennsløpere i seniorklassen og 3–4000 tilskuere til stede i hoppbakken. Alle de fremste løperne i Nord-Norge deltok. I tillegg var det med deltakere fra klubber sør i landet, og i enkelte år deltok også finlendere. Alta IF var kjent for å holde høyt nivå på arrangementene sine, og vi fikk også gode prestasjoner av løpere i langrenn, hopp og kombinert. Per Olsen var den aller fremste med deltakelse i 2 VM i tillegg til deltakelse i OL i Cortina i 1956. Her var han med på det norske laget som tok 4. plass i stafetten. Fortsatt var skisporten en idrett for menn. I NNM i Alta deltok for første gang kvinner, og av de 3 som stilte til start, ble Emma Paulsen vinner. På slutten av 1950-tallet ble det for første gang installert flomlys i hoppbakker. I 1957 ble det lys i Raipasbakken og Rishaugen på Elvebakken. Det åpnet for trening på kveldstid for bygdas hoppere i mørketida.

Utover på 1960-tallet dabbet skisporten noe av i Alta. Færre voksne løpere deltok, og det ble etter hvert åpnet for deltakelse av ungdom ned i 14-15års alder. I 1966 ble det første Bæskadesrenn arrangert med 44 deltakere. Det var et samarbeid mellom idrettsklubbene Masi og Alta IF. I tillegg var Alta Bataljon med i arrangementet. Samme årstall opplevde Alta IF å få sin første verdensmester på ski da Bjørn Wirkola vant hopprennet både i normal og stor bakke under VM på ski i Oslo. Denne idrettsmannen kom senere til å bli husket som en av de mestvinnende idrettsmenn i Norge som i 7–8 år nærmest var uslåelig i hoppbakken. Han spilte fotball for Rosenborg på slutten av sin hoppkarriere og var med å vinne serie- og cupmesterskap i 1971. Samme år ble han tildelt Egebergs Ærespris.

5.3. 1970–1980: Skisporten sliter

Perioden bar preg av endringer i Altasamfunnet, og noen av disse endringene fikk konsekvenser for skiidretten. Flyplassen i Alta åpnet, og fjernsynet kom til bygda på slutten av 60-tallet. Antall personbiler økte fra 149 i 1969 til 3629 i 1980, og antall snøscootere fulgte samme kurve. Nye anlegg ble bygget i Alta. Svømmebassenget på Alta Ungdomsskole stod ferdig i 1968. Samme år ble idretts-hallen åpnet, og rekrutteringen til håndball-sporten eksploderte. I Bossekop hadde skøyte-sporten et kraftig oppsving. På ski skjedde det en utstyrsrevolusjon først og fremst fordi man gikk over fra treski til glassfiberski på midten av 1970-tallet. Dermed økte også prisen på utstyret. I takt med denne utviklingen dukket det også opp sportsforretninger i bygda som kunne selge dette utstyret.

I begynnelsen av 1970-tallet var det færre deltakere i hopp og langrenn. Spesielt hopp-sporten var nede i en bølgedal, og de mange hoppbakkene i Altaområdet ble liggende brakk. Altabakken ble ombygd, og ble først brukt i 1976 igjen etter å ha stått ubrukt i 10 år. Da fikk vi igjen bedre forhold for hopp og kombinertløperne, og på slutten av 1970-tallet var det flere unggutter som utviklet seg til eliteløpere.

5.4. 1980–2002: Endringene i skisporten skjer raskt

Glassfiberskiene på 70-tallet ble stadig utviklet videre, og vi fikk etter hvert racingski av letteste karbon og polyetylen med høyt utviklet glisåle. Staver, bindinger og sko fulgte etter og ble mer og mer spesialiserte ettersom øvelses-utvalget ble mer variert og spesialisert. De

første stavene ble plukket ut fra gode bjørke-emner som ble smidd til og dernest heftet på en skinnreim av gammelt seletøy. Dagens staver er laget av karbonfiber og er superlette. Løperne byttet ut nickers med tettsittende langrennsdresser. Innenfor hoppporten skjedde det samme. Vi fikk utstyr som var mer spesialisert og samtidig mer sikkert for hopperne. Hoppskoene fikk høy hælkappe som gjorde det lettere å stå i nedslaget, og topplua ble erstattet med hjelm.

Teknikkene utviklet seg nærmest dramatisk både i langrenn og hopp. I langrenn kom skøyteteknikken for fullt rundt 1985. Med denne teknikken kom også utviklingen av spesialiserte sko, bindinger og staver for fristil. Innenfor skihopp begynte man på slutten av 1970-tallet med å sitte i tilløpet med hendene bak i stedet for å ha dem foran kroppen. Fra midten av 80-tallet innførte svensken Jan Bokløv en ny svev stil, den såkalte V-stilen. I starten var det stor motstand mot denne stilen, men stilen ble etter hvert anerkjent og tatt i bruk. På 1980-tallet var Knut-Leo Abraham-sen og Ivar Olsen på det norske kombinert-landslaget, og deltok i flere internasjonale renn med gode resultater. Knut Leo Abraham-sen ble verdensmester i kombinert for junior i 1982, og deltok i OL i Lake Placid i 1988. Senere, på slutten av 1990-tallet hadde Alta IF to løpere med i Junior-VM i hopp og kombinert. Disse to var Kjartan Gurholt Pedersen og Thor Magne Johansen.

Fra midten av 1980-tallet startet Svein Suhr det nye Altarennet med start og innkomst på Alta idrettspark. Langrennsanlegget i Kaiskuru ble etter hvert ferdigstilt, og Alta IF stod som arrangør av junior-NM i 1990 og senior -NM i langrenn i 1998. Det var to store arrangement som krevde et stor og dyktig stab av funksjo-

nærer. Publikum strømmet til og støttet arrangementene. Også innenfor hoppporten skjedde det endringer. Et nytt stålstillas i Altabakken stod ferdig til junior-NM i 1990. Deltakere fra hele landet fikk anledning til å konkurrere i den nye Altabakken der bakkerekorden i dag er på 80,5m. Den ble satt i 2001, og tilhører Thomas Kjelbotn fra Bardu. Alta IF befestet sin posisjon som god rennarrangør gjennom disse og andre større renn på 90-tallet. Kommerialiseringen i idretten har også gått raskt. Vi opplever i dag helprofesjonelle skiløpere som reiser rundt i verden på World-Cuprenn, sponset av ulike firma som legger mye penger i idretten. Pengepremier er blitt vanlige. De beste skiløperne tjener stor penger på sin idrett. Innenfor idretten har spesialiseringen og profesjonalisering skapt større avstand mellom mosjonistene og «proffene». For barn og ungdom kan denne avstanden synes svært stor, og er nok en medvirkende årsak til at flere og flere «velger bort» langrenn som sin idrett. I Alta, som fikk bystatus i 2002, har det skjedd en stor utvikling i innføring av nye idretter. Det er ikke lenger bare ski, fotball og friidrett som drives. Ungdommene har tilbud innefor andre skidisipliner som telemark, alpint og snowboard. Østens idretter har gjort sitt inn- tog med judo, karate og Tae-Kwon-Doe. Innenfor ballspill kommer innebandy for fullt,

og Alta deltar med lag i seriespill. Hestesport er blitt populært, og vi har deltakere innenfor ridning som også konkurrerer utenlands. Hundesporten har fått stadig flere deltakere, og Finnmarksløpet er blitt anerkjent og landskjent de senere år. Svømmesporten opplever et oppsving både i bredde og topp, og vi ser utøvere hevder seg i individuelle idretter som skyting, 5-kamp, orientering og ikke minst motorsport. Her er scootercross den meste populære blant publikum, ikke minst fordi Alta fikk en 3-dobbelt norgesmester i 2002 ved Bjørn Terje Heggeli. Idrettslagene har fått konkurranse fra private helsestudio. Sats aktiverer flere voksne enn alle idrettslagene i kommunen.

Dette viser at idrettsbildet i Alta har forandret seg ganske mye bare de siste 10 årene, og endringene har skjedd fort. Det viser et samfunn som er i utvikling. Alta er den eneste plassen i Finnmark der folketallet fortsatt øker. Vi ser en storstilt oljeutbygging med «Snøvit» på Melkøya utenfor Hammerfest. Kanskje vil også det være med på å skape endringer i Alta og Finnmarksidretten. Spennende blir det å se denne utviklingen. Kanskje var skiidrettens store bredde og gode prestasjoner noe som var knyttet til det 20. århundre? De neste årene vil vise hva slags skiaktivitet vi finner i Alta.

Kilder

Christensen, Pål & Pedersen Gunnar: *Ishavsfolk, arbeidsfolk og fintfolk. Tromsø gjennom 10 000 år. 1900–1945*. Tromsø kommune, 1995

Vaage, Jacob m. fl. *Norske skiløpere, Namdal og Nord-Norge*. Skihistorisk oppslagsverk i 5 bind. Skiforlaget 1960.

Eikeset, Kjell Roger: *Altas historie, bind 3. Dramatiske tiår (1920–1964)*. Alta kommune 1998.

Eikeset, Kjell Roger: *Altas historie, bind 4. Den mangfoldige bygdebyen (1964–2002)*. Alta kommune 2003.

Alta idrettsforening: *Altaidretten – Fra tønneklabba til VM-gull*. Alta Idrettsforening 75 år 1927–2002

Aviser

Altaposten: 1969–2002. Alle aviser fra 1. desember til 1. mai hvert år
Vest-Finnmark Arbeiderblad: 1930-1940. 1. januar til 1. mai enkelte år
Finnmark Dagblad: 1946-1970. Alle aviser fra 1. desember til 1. mai
Nordkap: 1905–1910: enkelte utgaver

Protokoller

Alta IF's skigruppe: Møteprotokoller 1955–1990

Tidsskrift

Alta IF : Komsaposten. 1970–1980 Redaksjonen: Ottar Grimstad m. fl.
Spesialnummer 1987: Alta IF 60 år

Program og resultatlister

Program og resultatlister fra bl.a. NNM, NM, Altarenn, KM og kretsrenn fra 1951 til 2002.

Informanter:

Petter Nilsen (Rafsbotn)	Nord-norsk toppløper i langrenn for Alta IF i 1938-40, og for Rafsbotn etter krigen. Trener på ski på 1950-tallet, på heltid, ansatt av Norges Skiforbund.
Einar Rasmussen, Alta IF	Leder i Alta IF fra 1946 –1951. Leder og nestleder i idrettskretsen. Primus motor i fotball, håndball og ski fra 1946 til utpå 1960-tallet. Æresmedlem i Alta IF.
Erling Mathisen	Leder i Rafsbotn IL i 30 år. Leder/nestleder i idrettskretsen i 24 år. Autorisert dommer i fotball, håndball og skihopp. Reiste mye m/Ole Bull Aune og Einar Rasmussen på stevner og ledermøter.
Svein Iversen	Bl.a. nord-norsk mester i langrenn i 1954 for Alta IF
Einar Hansen	God lokal løper på hele 1950-tallet –deltatt i NM og Holmen kollen for Alta IF
Hallgeir Brenden	OL-mester fra Trysil. Deltaker i Altarennet og Rådhusplassrennet og på landslaget samtidig med Per Olsen.
Håkon Brusveen	OL-mester fra Lillehammer, og samtidig på landslaget med Per Olsen. Radioreferent fra store langrennskonkurranser i en mannsalder
Sverre Stenersen	Skikongen på 1950-tallet – fra Målselv – vant VM og OL-gull i kombinert på 50-tallet. Deltatt i Altarennet og NNM i Alta fra 1951– 1961 – reist med Ole Bull Aune og Altaguttan på hele 50-tallet.
John Lampe	Leder i skigruppa i Alta IF 1949 –1951. Aktiv på ski på lokalplanet.
Magnus Nilsen	Deltok aktiv i langrenn for Alta IF fra 1954 – 1965. Aktiv turløper til 1985.
Reidar Olaussen	Aktiv i hopp og kombinert fra 1946–1960. Topp i Nord-Norge. Senere aktiv som trener, hoppdommer, leder og med i veterangruppa til Alta IF. Gikk i bresjen for å bygge ut Altabakken til junior-NM i 1990. Æresmedlem i Alta IF.

Helge Lampe	Aktiv hopp og kombinertløper for Alta IF fra 1950–1962. På topp i Nord-Norge. Aktiv på dugnader i klubben helt fram til sin bråe død, 16. mai 2003. Leder for hoppdelen i junior-NM 1990. Æresmedlem i Alta IF.
Per Olsen	Aktiv toppløper i Norge i kombinert og spesielt langrenn fra 1950–1965. Deltatt i 2 VM og OL i Cortina i 1956. Vinner av NNM i langrenn og kombinert, og topplasseringer i NM, Holmenkollen og flere internasjonale renn. Æresmedlem i Alta IF.
Harald Opgård	Leder i Alta IF fra 1968–73 og 1987–88. Rennleder for Bæska desrennet, Altarennet, NNM m.fl. i en årrekke.
Einar Suhr	Sønn av Georg Suhr. Aktiv løper for Alta IF med sin toppperiode fra 1970–1980. Samtidig på A-laget i fotball for Alta IF i 2. og 3. divisjon. Fortsatt aktiv turløper med topplasseringer i Birkebeinerrennet.
Bjørn Wirkola	NM-vinner i kombinert for juniorer i 1962, og i 1966 vinner av VM i hopp, stor og liten bakke. Topp internasjonal hopper gjennom 8 år. Serie- og cupmester i fotball med Rosenborg i 1971. Deltatt i 3 OL for Norge. Vinner av Egebergs Ærespris i 1971. Æresmedlem i Alta IF.
Herulf Olsen	Leder i skigruppa 1976–1977. Leder i kombinertdelen i flere større hopp/kombinertrenn i Alta fra 1970–1990.
Olga Olaussen	Aktiv i håndball fra 1947 og fram til 1965. Leder for Alta IF i 8 år, og hovedleder for junior-NM på ski i 1990. Æresmedlem i Alta IF.
Rolf Suhr	Sønn av Georg Suhr. Aktiv turløper i dag. Har vært med i alle viktige langrennsarrangement siden 1970-tallet og fram til i dag.
Eva Helgesen	Nord-norsk mester i langrenn i 1968 og 1971. Aktiv i hopp fram til 16–17 årsalder. Aktiv også i friidrett og fotball. Trener på ski for aldersbestemte utøvere.

Turid Hammari	Nord-norsk mester i langrenn for junior i 1967. Aktiv i håndball og fotball fra 1970–1985. Deltatt på Kalottlaget i håndball og på ski.
Otto Håpnes	Leder i skigruppa i 1969-1970 og 1978-1980. Har deltatt i samtlige Bæskadesrenn fram til nå. Aktiv turløper på ski med deltakelse i 3 verdensdeler.
Alvin Amundsen	Aktiv løper for Rafsbotn 1960-1975, og deltaker i det første Bæskadesrennet i 1964 (som prøverenn)
Oddmund Bakken	Aktiv langrennsløper for Tverrelvdalen IL fra 1965–1978. Trener i 20 år etter det. Har vært løypesjef i NM, NNM og en rekke andre større langrennsarrangement i Alta.
Frits Walter Johanson	Trener for Alta IF`s gutte/jente- og juniorløpere fra 1975–1990
Svein Suhr	Aktiv i hopp og kombinert på 1960-tallet. Senere leder i skigruppa i Alta IF og leder i skikretsen i 1985-86 og 1998-2002. Rennleder i langrenn under junior-NM 1990, og rennleder i langrenn i senior-NM i 1998. Importør av «Start» skismurning, og skismører i større renn.
Knut Leo Abrahamsen	Landslagsløper i kombinert. Vinner av junior-NM i kombinert i 1982. Vinner i flere NNM i hopp og kombinert. Toppl plasseringer i nasjonale og internasjonale kombinertrenn.
Rolf Østlyngen	Aktiv i skihopp på 1950-tallet. Leder og funksjonær i hopprenn fra 1960–1990.
Øystein Rønbeck	Opprinnelig fra Karasjok, men flyttet til Alta som 15-åring. Topp nasjonal skiløper gjennom 15 år. Medlem av bl.a. Alta IF og Rafsbotn IL. Har vunnet Bæskadesrennet 11 ganger.
Nils Fredrik Rønbeck	Trener og leder på ski i 25 år, med spesiell interesse for trening og smøringsproblematikk.
Egil Eriksen	Sønn av Hjalmar Eriksen. Flere lederverv i Alta IF fra 1980–2002.
Kåre Rapp	Langrenn og hopp/kombinertløper fra Langfjorden på 1950-tallet.

Bæskadesrennets historie. Resultater konkurranseklasser 1966–2001

År	Ant. delt.	Vinner herrekl.	Vinner damekl.
8/5 1966	44	Karl Hermod Aarøen 1.51.55	Åse Vehus 2.25.41
23/4 1967	186	Knut Karlsen 1.36.13	Sigrid Wisløff 2.45.23
28/4 1968	275	Jens Stabell 1.46.49	Helen Solberg 2.21.38
27/4 1969	394	Reidar Martinsen 1.28.13	Helen Solberg 1.57.46
19/4 1970	442	Torfinn Hammari 1.24.15	Berit Storjord 1.52.40
25/4 1971	490	Torfinn Hammari 1.28.04	Ingrid Boberg 2.11.15
23/4 1972	381	Kjell Johnsen 1.44.23	Berit Storjord 2.27.00
29/4 1973	548	Einar Suhr 1.29.44	Berit Storjord 2.00.10
28/4 1974	564	Einar Suhr 1.36.16	Nina Jacobsen 2.44.32
20/4 1975	936	Einar Suhr 1.24.50	(ingen deltakere)
25/4 1976	872	Dag Elvevold 1.43.38	(ingen deltakere)
17/4 1977	883	Einar Suhr 1.31.07	(ingen deltakere)
23/4 1978	1215	Geir Hansen 1.28.45	Liv H. Johansen 2.02.30
22/4 1979	1250	Dag Elvevold 1.17.11	Kirsten Krane 1.52.36
27/4 1980	1200	Kåre Losnegård 59.15	(ingen deltaker)
26/4 1981	1242	Truls Hallén 1.21.34	Nina Heitmann 1.27.30
25/4 1982	1316	Wilmar Johansen 1.07.10	Nina Heitmann 1.21.45
24/4 1983	1212	Kåre Losnegård 1.12.05	Nina Heitmann 1.23.15
29/4 1984	912	Kurt Jan Kvernmo 1.22.22	Berit Anne Hætta 1.36.42
28/4 1985	970	Truls Hallén 1.15.56	Berit Anne Hætta 1.35.39
27/4 1986	623	Tormod Nordvang 1.16.28	Berit Anne Hætta 1.25.56
26/4 1987	1029	Truls Hallén 1.06.39	Berit Anne Hætta 1.18.24
24/4 1988	844	Torald Heimdal 1.06.45	Berit Anne Hætta 1.19.09
30/4 1989	490	Bjørn Roald Mikkelsen 1.00.50	Berit Anne Hætta 1.07.44
29/4 1990	526	Øystein Rønbeck 59.22	Karianne Opgård 1.10.43
28/4 1991	731	Øystein Rønbeck 1.12.52	Berit Anne Hætta 1.29.19
26/4 1992	729	Øystein Rønbeck 1.03.27	Åshild Storevik 1.16.05
25/4 1993	701	Tore Olsen 1.04.03	Åshild Storevik 1.18.02
24/4 1994	841	Øystein Rønbeck 1.08.44	Åshild Storevik 1.28.23
30/4 1995	1109	Øystein Rønbeck 1.00.54	Åshild Storevik 1.14.15
28/4 1996	896	Øystein Rønbeck 1.12.32	Kristin Johnsen 1.38.11
27/4 1997	885	Øystein Rønbeck 1.08.05	Åshild Storevik 1.19.21
26/4 1998	850	Øystein Rønbeck 1.08.20	Karianne Opgård 1.24.27
25/4 1999	830	Øystein Rønbeck 1.12.28	Karianne Opgård 1.28.16
30/4 2000	674	Øystein Rønbeck 1.01.30	Karianne Opgård 1.15.29
29/4 2001	559	ingen tidtaking	ingen tidtaking

